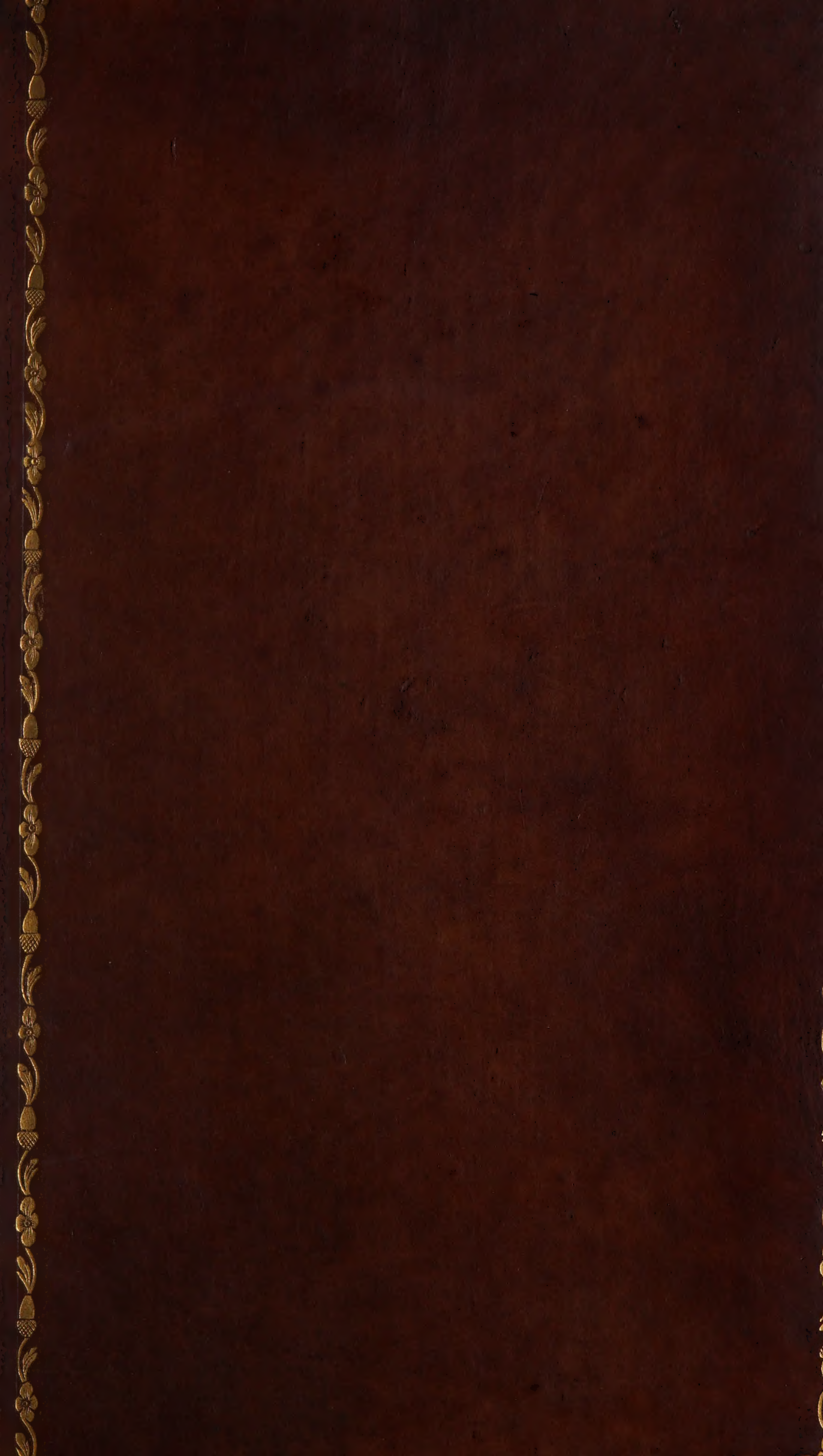
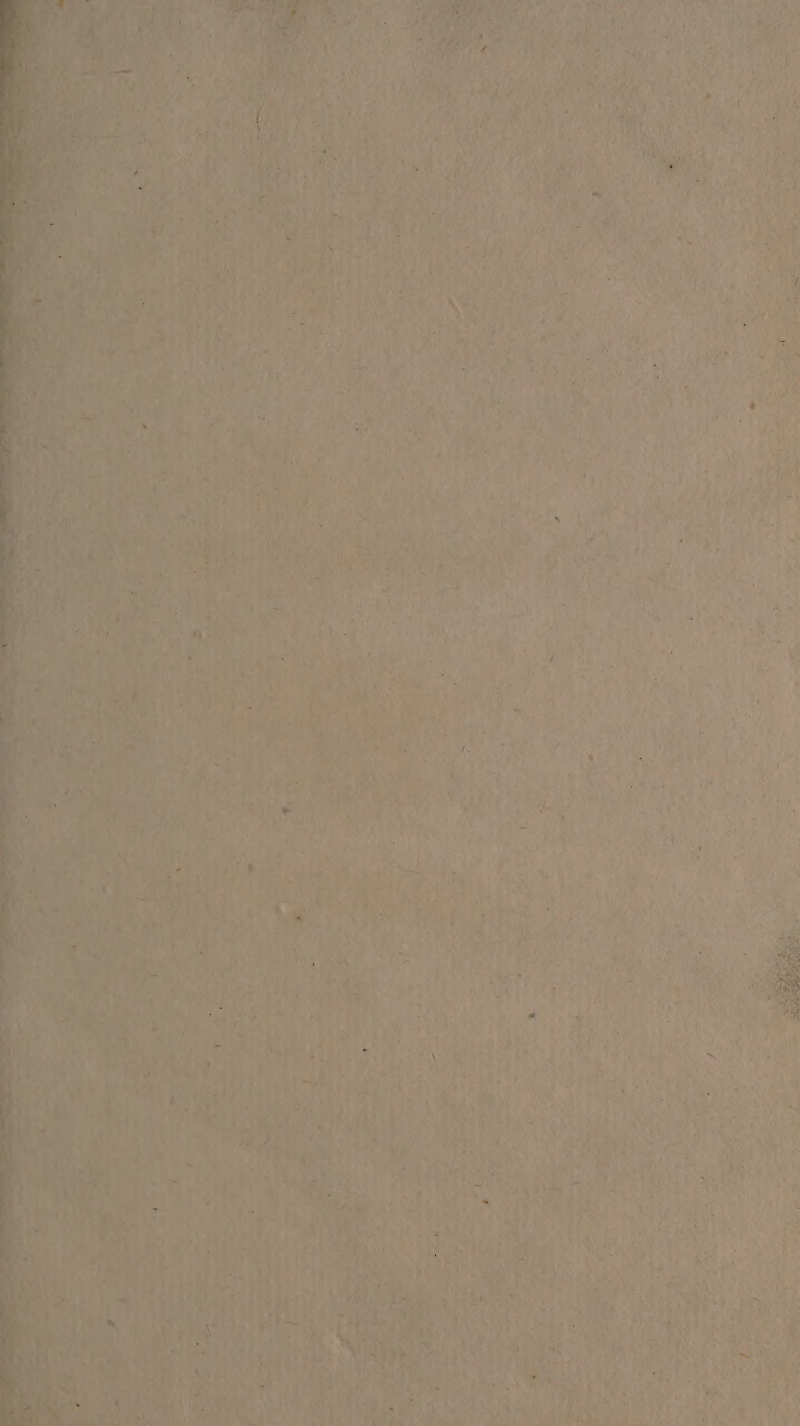
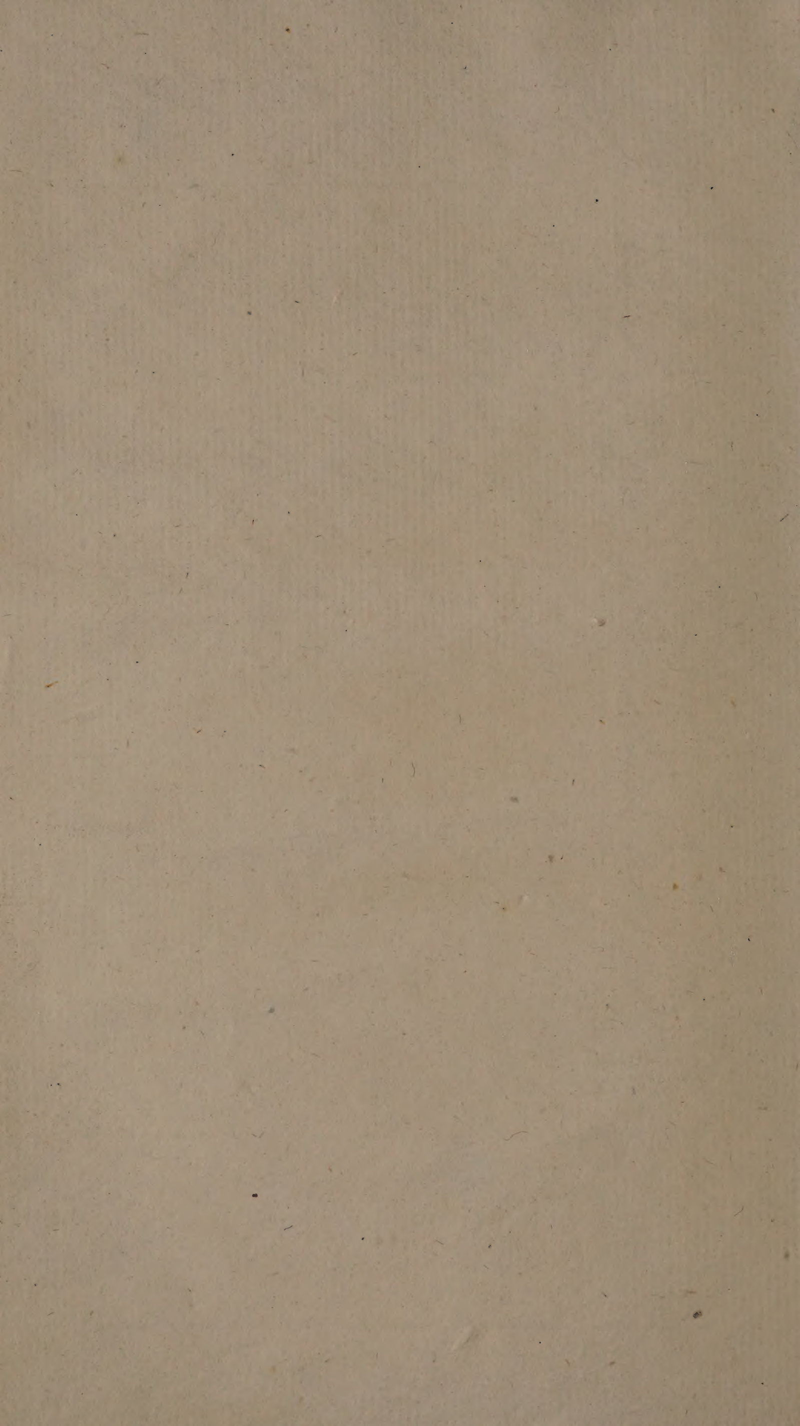

ZAK-BOEK

VOOR

PRACTISERENDE ARTZEN,

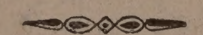
TER VERMYDING VAN SCHEIKUNDIGE EN PHARMACEUTISCHE MISSLAGEN IN HET VOORSCHRYVEN VAN GENEESMIDDELEN

DOOR

B. TROMSDORFF,

Hoogleeraar in de Chemie en Pharmacie te Erfurt.

Volgens den laatsten Druk uit het Hoogduitsch vertaald.

BENEVENS DE DISSERTATIEN VAN

J. P. DURING,

OVER ZOMMIGE DWALINGEN, WELKE MEN IN HET VOORSCHRYVEN DER GENEESMIDDELEN MOET VERMYDEN.

en

S. FOCKEMA,

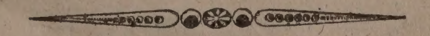
OVER DE VOORNAAMSTE MERCURIALE GENEESMIDDELEN;

Uit het Latyn vertaald,

door

B. TIEBOEL,

Oud Apothecar te Groningen.

Te GRONINGEN, *by*

J. OOMKENS.

1804.

AAN DE

DEPARTEMENTALE

COMMISSIE

VAN

GENEESKUNDIG

ONDERZOEK EN TOEVERZICHT

TE

GRONINGEN,

WORDT

WORDT DEZE

VERTALING

van

TROMSDORFFS

ZAK-BOEK

voor

PRACTISERENDE ARTZEN, ENZ.

UIT ACHTING TOEGEWYD

door

DESZELFS MEDELID

B. TIEBOEL.

VER-

VERKORTE

VOORREDE

voor de eerste uitgave.

Ik had, gedurende vele Jaaren, zeer dikwyls gelegenheid waartenemen, dat jonge Artzen, en ook wel zomtyds zeer waardige practiserende Medici, niet zelden in het voorschryven van geneesmiddelen Scheikundige en Pharmaceutische fouten begaan, door, b. v. zaaken voorteschryven, welke zich onderling ontleden of decomposeren: — ontbindmiddelen voorteschryven, welke zich niet kunnen verenigen met de te ontbindene lichamen, — poeders voorteschryven van zodanige geneesmiddelen, welke niet kunnen gepulveriseerd worden, noch zich in poeder laaten bewaren, enz. — Hier over behoeft men zich niet te verwonderen, zo men daar van maar enigermate de oorzaak nagaat. Tot het vermyden van zodanige fouten behoort ene nauwkeurige kennis der Chymie en practicale Pharmacie: maar wie kan, wie durft dit eischen van enen practiserenden Artz? — Men bedenke maar eens den weinigen tyd, welke 'er op de H. Scholen, voor de beoeffening dezer wetenschappen overschiet: —— en zo hy dezen tyd wel besteedt, zal hy toch niet altyd in staat zyn, de gronden dezer wetenschappen behoorlyk toetepassen; — en waarlyk in zynen practicalen loopbaan blyven er weinige uuren voor de studie der Chymie over.

Een zeer waardig Geneesheer zette my, voor enigen tyd aan, tot het schryven van dit werk: hy geloofde,

dat

dat men dus een zeer groot gebrek konde verhelpen, wanneer men den Artz een boek in handen gaf, waarmede hy konde te rade gaan: —— waarin hy met een opſlag die ſtoffen konde overzien, welke zich onderling ontleden enz., in 't kort, welke hun voor elken Chemiſchen misſlag bewaard, — „onze leermeesters in de „ Geneeskunde," zeide hy, „ leren ons wel de mid- „ delen kennen, en de doſis, *waar in men ze moet „ voorſchryven: maar deze en onze aanleidingen in de „ konst van geneesmiddelen voorteſchryven* (recepteren) *„ ſtellen ons niet in zekerheid tegen elke Chemiſche fout; „ en zal de Artz omſlagtige chemiſche boeken opſlaan, „ dan blyft het er by; en ook zou hy misſchien niet „ vinden het gene hy zogte, om dat er, in deze ſchrif- „ ten gene Pharmaceutiſche opheldering gegeven „ wordt."*

Ik waag het nu, om zodanig een geſchrift in 't licht te geven; en ik zal my zeer gelukkig rekenen als het eniger mate aan het oogmerk mogte voldoen, want ik ben niet ydel genoeg van te geloven, dat ik in alles volkomen het doel heb bereikt.

Om my nu wel te verſtaan, vind ik nodig te erinneren, dat men hier niet moet verwagten ene algemene aanleiding tot het voorſchryven van geneesmiddelen: dit was myn oogmerk niet, maar laat het over voor anderen: Gruner, Tode, (Gaubius) *hebben hier voor reeds gezorgd. — Men zal hier ook te vergeefsch zoeken de wyze, hoe de geneesmiddelen werken, want daar mede heb ik my even zo weinig ingelaten, als met de* doſis *der geneesmiddelen: — dit is het werk der Practici. —— Ook verwagte men hier niet ene beſchry-*

ving-

ving der geneesmiddelen, — ene opgave der kentekenen van derzelver echtheid of vervalfching: —— men kan hier over de werken van HAHNEMAN, BUCHOLZ, SCHAUB *en anderen, raadplegen: — dit zou het werk nodeloos te kostbaar hebben gemaakt.*

Men vindt hier alleen ene Scheikundige en Pharmaceutifche befchouwing der geneesmiddelen. — De Alphabetifche orde fcheen my, hiertoe, de gefchikfte te zyn: en ik heb 'er by aangemerkt, in welke gedaante zy zich lieten voorfchryven en welke de gefchikfte waare voor het gebruik, zelf ook ten opzicht van derzelver geneeskragten: —— tevens heb ik 'er, zo veel my mooglyk ware, bygevoegd die middelen, welke ene ontleding of decompofitie *veroorzaken: — hier by moet ik echter aanmerken, dat ik hier* de ontleding op den natten weg, *in de gewone temperatuur verfta, want die op enen* drogen weg *kwam hier niet te pas. Er zou echter wel eens een geval kunnen plaats hebben, dat zodanig ene ontleding overeen kwame met de* indicatie *van den Artz; doch dit zou toch zeldzaam gebeuren, en dikwyls een groter nadeel veroorzaken.*

Ik heb doorgaands gebruik gemaakt van de oude Pharmaceutifche nomenclatuur, om dat zy het Burgerrecht heeft verkregen, en by elken Artz en Apothekar bekend is. Als men Spirit. Mindereri *voorfchryft, dan weet elk Apothekar, wat men verlangt; maar begeert men* Acetas Ammoniæ, *dan zullen velen niet weten, wat voor een ding dit is. De naam doet niets ter zaak.*

Ik voor my houd het voor zeer gevaarlyk de Pharmaceutifche Nomenclatuur te veranderen:(*a*)*— dit zou menig zie-*

(*a*) Ten zy zulks algemeen en op openbaar gezag gefchiede.

zieken het leven, en menig Artz zyn goeden naam konnen kosten. —— By de ruwe geneesmiddeleu heb ik my van den ſyſtematiſchen naam van LINNÆUS *, en by de Chemiſche bereidingen meest al van die van* GREN *bediend: — ook heb ik, met weinige woorden, de ſamenſtellende delen der geneesmiddelen aangegeven.*

Voor het laatſt verzoek ik hem, die dit werk beoordeelt, voor af alle artikelen doortelezen, en op het reeds gezegde te letten. Er zyn velen, waaromtrent niet veel te zeggen valt; het tegendeel heeft omtrent vele andere plaats.

Het zal niet nodig zyn aantemerken, dat ik vele proeven heb moeten in 't werk ſtellen, om vele zaken nader te bepalen.

ERFURT
Maart 1797.

DE SCHRYVER.

Van de

GENEESMIDDELEN

uit de

Drie Ryken

der

NATUUR.

§. I.

Van alle Ryken der Natuur is er geen, 't welk zo vele geneesmiddelen oplevert, dan het Ryk der Planten. —— Het Dieren Ryk levert enige weinige, maar echter werkzame; — uit het Mineraal Ryk verkrygt men, door behulp der Scheikunde, een groot aantal voortreffelyke Geneesmiddelen. —— Een kort overzigt der lichamen van deze drie Ryken, met betrekking tot de Scheikunde, zal hier niet te onpas komen.

§. II.

Men moet alle Plantaartige lichamen aanzien als mengſels van verſchillende *heterogene* ſamen-

ſtellende delen, doch niet als ſcheikundige vermengingen; deze gemengde delen der Plantgewasſen zyn bekend onder den naam van *nadere ſamenſtellende delen.*

§ III.

Hoe zeer ook de nadere ſamenſtellende delen der Planten verſchillen in derzelver Phyſike eigenſchappen, zo zeer zyn zy elkanderen gelyk in derzelver grondmenging; — *Koolſtof*, *Waterſtof* en *Zuurſtof* vindt men overal in deze zelfſtandigheden; in zeer vele vindt men *Stikſtof*, *Phosphorus*, *Zwavel*, *enige Loogzouten*, *Aarden* en *Metaal-oxyden.* Het verſchil daar van legt niet zo zeer in de *qualitative* als in de *quantitative* betrekkingen der ſamenſtellende delen. Van daar is het, dat het ene nadere ſamenſtellende deel, zo gemakkelyk in het andere overgaat, zo ras maar de *quantitative* betrekking veranderd wordt.

§. IV.

Men heeft de volgende nadere ſamenſtellende delen in het Plantenryk aangetroffen: *Extractifſtof*, *Gom*, *Hars*, *Balſem*, *Gomhars*, *Suiker*, *klevende Stof*, *Styfzel*, *Eywit-ſtof*, *vette Olie*, *Kautſchuck* (Elastike hars), *Plant-zeep* of *Zeepſtof*, *Ætheriſche Olie*, *Campher*, *ſamentrekkende*

ſtof

ſtof of *looyende ſtof*, en *houtachtig weefzel.* — Men vindt ook nog in de planten verſchillende *Zuuren*; b. v. *Wynſteen-zuur*, *Appel-zuur*, *Citroen-zuur* enz. Verſchillende zuurachtige zouten, b. v. *Wynſteen*, *Klaverzout* enz.; of neutrale zouten, b. v. *Salpeter*, *Digestif-zout*, *zwavel-zuure Potasch*, *klaver-zuure Kalk* enz.; en eindelyk *Water.* — De verdovende kragt, welke zommige planten bezitten, ontſtaat niet uit een byzonder *Narcotiek beginzel*, maar is veel meer ene eigenſchap van verſchillende ſamenſtellende delen; b. v. der Ætheriſche olie enz. — Het zelfde heeft plaats met de ſcherpte, welke zommige planten bezitten; — men kan deze niet afleiden van ene byzondere *ſcherpe ſtof*, maar zy is ook ene eigenſchap van meerdere ſamenſtellende delen: — dus huisvest de ſcherpheid der Peper in de harsachtige delen: — de ſcherpheid der Peperwortel in ene vlugge olie. — Er is ook gene byzondere *Bitterſtof* voorhanden, aangezien de bittere ſmaak van vele planten af hangt van ene bittere ſlym, of van ene bittere hars, of van ene bittere olie.

§. V.

De *Extractif-ſtof* is eerst in latere tyden bekend geworden voor een eigendommelyk nader ſa-

menſtellend deel van het Plantenryk; — men vindt het in grotere of kleinere hoeveelheid in alle planten, doch laat zich bezwaarlyk van andere nadere ſamenſtellende delen afſcheiden. —— Ontbindbaar in water en wyngeest; trekt zuurſtof uit den Dampkring tot zich, en gaat door de vereniging daar mede over tot een in water niet ontbindbaar harsachtig lichaam. —— Men vindt ze veel in de Kina; en als men een afkookzel van Kina zagtjes uitdampt, dan ontſtaat er op de oppervlakte ene donkere harsachtig ſchynende huid, welke niet anders is dan Extractif ſtof, welke door de zuurſtof der lucht, in water onoplosbaar is gemaakt.

§. VI.

De *Gom* is, zuiver zynde, een doorſchynend, reuk- en ſmaakloos lichaam; gemaklyk in water maar niet in wyngeest oplosbaar. —— De waterige ontbinding is taai en klevende, men noemt dezelve *ſlym*; — zy is een ſamenſtellend deel van alle planten, en laat zich min of meer afſcheiden. Zy vloeit van zelfs uit vele heesters en boomen, als men er ene inſnyding in doet; droogt in de lucht tot gom. —— De Gom wordt door de warmte niet klevend, maar veel eerder droger; brandt niet in de vlam van een kaars, maar gaat over tot een glimmende kool.

§. VII.

De *Hars* vindt men meest in de ſchors, het hout en den wortel van vele planten, en zwelt dikwyls uit de ingeſnedene ſchors; —— onderſcheidt zich van de Gom, door dat ze in water onoplosbaar, maar in wyngeest oplosbaar is, in de warmte week wordt en vloeit, in 't vuur brandt met een heldere vlam en veel roet.

§. VIII.

De *Natuurlyke Balſems* zyn de nog niet verharde, maar nog vloeibare harsſen, bezittende nog een ander ſamenſtellend deel, naamlyk de Ætheriſche olie, en daar door zyn zy vloeibaar; bezitten een ſterken reuk, zyn volkomen in wyngeest, doch niet in water oplosbaar.

§. IX.

De *Gomharsſen* zyn droge Plantzappen, beſtaande uit gom- en harsdelen, dus niet volkomen in water, noch in wyngeest oplosbaar. Als men ze met water wryft, dan maken de gomdelen de harsdelen in water oplosbaar, en geven een melkachtig vogt (*Emulſio.*) De betrekkelyke hoeveelheid dezer delen is zeer verſchillend.

§. X.

Men moet de *Suiker* niet als ene gom beſchouwen, maar veel eer als een eigendommelyk nader ſamenſtellend deel van het Plantenryk, 't welk in alle zoetſmakende planten, in grotere of kleinere hoeveelheid, aanwezig is, en zich gemaklyker of bezwaarlyker van de andere nadere ſamenſtellende delen laat ſcheiden en daarſtellen. —— Men kent ze aan den zoeten ſmaak, gemaklyke oplosbaarheid in water. — De ſterkſte Alcohol ontbindt zeer weinig, en de Suiker ſcheidt zich daar uit, door uitdampingaf, in fraaie kristallen. — Brandt op gloeiende kolen met enen witten zuurachtigen damp, niet onaangenaam van reuk. Zommigen hebben ook een *ſlym-ſuiker* aangenomen; deze is echter niets anders dan ene naauwkeurige vereniging van ſlymdelen en zuiker.

§. XI.

De zaden van alle ſoorten van Koorn hebben ene witte zelfſtandigheid in zich, bekend onder den naam van *meel*. Dit meel is een mengzel van drie nader ſamenſtellende delen van het Plantenryk, welke zich gemaklyk laten ſcheiden. Men kneedt het meel tot een deeg met water, doet het in linnen, en kneedt het zo lang met water, tot het water niet meer melkachtig wordt; dan blyft er in het linnen een der ſamenſtellende delen terug, bekend

on-

onder den naam vau *gluten*, *lym*, *colla.* —— Deze ſtoffe is, zo lang zy vogtig is, taai, geel-achtig; laat zich als een ſtuk leder uitrekken; zonder reuk en ſmaak; niet in koud noch heet water, noch in voorloop oplosbaar; gaat, vogtig zynde, ſpoedig over tot rotting; is gedroogd, hout- en hoornachtig; oplosbaar in zuur, byzonder in azyn en loogzout.

In het water, tot afſpoeling gebruikt, bezinkt ene witachtige ſtof; dit is de *Styfzel;* niet oplosbaar in koud, maar in heet water tot eene ware ſlym. Men vindt de Styfzel ook in vele wortelen en vrugten.

Het water, waar in Styffel bezakt, zagtjes uitgedampt zynde, geeft ene zoete ſtof, en beſtaat uit zuiker met ſlym vermengd.

§. XII.

De *Eywit Stof* of *Plant Eywit*, huisvest in de zappen van vele planten; b. v. *Lepel-blad*, *Waterkers*, *Rammenas*, *Zeeäjuin*, *Dullekervel* enz., en ſcheidt zich, onder het koken, af. Bezit de eigenſchap als het wit van ey; laat zich, friſch zynde, in water oplosſen; is door koken verhard, niet meer in water oplosbaar; is niet oplosbaar in *alcohol*, en wordt daar door uit zyne waterige ontbinding afgeſcheiden; — gemakkelyk oplosbaar in ſcherpe loogzouten; zeer weinig in ſterke zuuren; verrot ſpoedig in ene vogtige warme lucht.

§. XIII.

De *vette Olie* vindt men voornamelyk in de zaden, ook in enige vrugten. By aldien zy ene vaste *confiftentie* bezit, noemt men haar *Boter*. Deze olieën laten zich niet met water mengen; dryven op het water; zyn niet oplosbaar in wyngeest, niet vlug in de hitte van kokend water; ontvlambaar door middel van een lemmet, en als zy zeer heet gemaakt worden, vliegen zy in brand; —— ontbinden hars maar geen gom: met gom en water gewreven, geven zy een melkachtig vogt, even als wanneer men de Olieachtige zaden met water ftoot. De gom maakt derhalven de vette olien mengbaar met water. Verders geven zy met fcherpe loogzouten zeep.

§. XIV.

Het *Wasch* koomt in deszelfs betrekkingen overeen met de vette olieën, en is alleen daar van door ene meerdere vastheid verfchillend: — men kan het dus als ene verharde olie aanmerken.

§. XV.

De *Kautfchuch*, te onrecht Elastike gom genaamd, maakt in weinige planten een famenftellend deel uit; gelykt op 't aanzien ene bruine lederachtige ftof, zeer veerkragtig; onoplosbaar in water en

en wyngeest, zeer weinig in vette olieën, doch wel in Æther en Ætherische olieën; brandt in de vlam van een kaars met ene heldere vlam; wordt week op 't vuur, en verliest dus deszelfs veerkragt.

§. XVI.

De *Zeepstof* of *Plantzeep* vindt men in vele Plantgewassen; oplosbaar in water en wyngeest, maar niet in Naphta, en wordt door zuurstof niet in hars veranderd.

§. XVII.

De *Ætherische olie* is overvloedig in het Planteenryk verspreid; men verzamelt ze door destillatie uit de reukgevende Plantgewassen, — doordringend van reuk en smaak; vlug in de hitte van kokend water; gemakkelyk ontvlambaar; oplosbaar in alcohol, en voor een zeer klein gedeelte in water; gaat met scherpe loogzouten niet over tot een ware zeep; ontbindt de harssen en natuurlyke balsems; mengbaar met elke vette olie.

§. XVIII.

De *Campher* is, zuiver zynde, een wit, vast, doorschynend, blinkend, broos lichaam, zeer doordringend van reuk en smaak; brandt met een le-

vendige vlam en veel roet. Volkomen oplosbaar in wyngeest, vette en vlugge olien, naphten en verzoete zuuren. In zuiver water onoplosbaar, doch deelt daar aan een reuk mede als men het met water trekt; geheel vlug in de warmte zonder iets terug te laten.

§. XIX.

Het *ſamentrekkend beginſel*, of de *ſamentrekkende ſtof*, heeft men voor een en 't zelfde gehouden met het galnoot-zuur, uit hoofde van de gelykheid tusſchen beiden, en om dat men ze dikwyls by malkander vindt, aangezien men zelden een plant vindt, welke, zo ras men er galnootzuur in vindt, vindt men er ook ſamentrekkende ſtof in; echter van het ene altoos meer, dan van het andere.

Het ſamentrekkend beginſel wordt ook wel Looyſtof (Tannin) genoemd, en het is die zelfſtandigheid, welke zich door het looyen met de huiden verenigt, en dezelve in leder verandert.

De ontbindingen van yzer in zuuren worden door het adſtringerend *principium* zwart neergeſlagen. De ontbinding der dierlyke geleyen (b. v. Vischlym) in water, wordt door het ſamentrekkend *principium*, als ene taaye, in water onoplosbare ſtof, neergeſlagen: ook in alcohol onoplosbaar.

§. XX.

§. XX.

Het *Houtachtig weefzel*, of de *Plantvezel*, is het draadachtig weefzel, welk terug blyft, na dat men alle nadere famenftellende delen heeft uitgetrokken: het is, als 't ware, het fcelet der planten in water en wyngeest onoplosbaar.

§. XXI.

De *Dierlyke lichamen* beftaan uit een mengzel van verfchillende, ongelykaartige, famenftellende delen.

§. XXII.

Het *Mineraalryk* geeft, als geneesmiddelen, 1) *ontvlambare lichamen*, en wel a) *gemaklyk ontvlambare*, b. v. Aardharsfen, bergolie, zwavel, enz. b) *bezwaarlyk ontvlambare*; hier toe behoren de *Metalen*. 2) *Zoute lichamen*; 3) *Aardachtige*. Byna alle geneesmiddelen uit dit Ryk moeten eerst toebereid worden; weinige kunnen in enen natuurlyken ftaat gebruikt worden. —— Om ze nader te leren kennen, kan men myn *Systemat. handbuch der gefammten chymie* nazien.

A

Abies (*Pinus Abies* Linn.)

Gebruik. De jonge ſpruiten van de Denneboom (*Turiones.*) Men verzamelt ze ook van de *Pinus Picea* (Pynboom.)

Dit geneesmiddel laat zich niet goed in poeder gebruiken, om dat het ligt en vezelig van zelfſtandigheid is. —— Met water gekookt, verliest het deszelfs balſamieke delen; — het is beter om het in een *infuſio* voorteſchryven; één onçe van de *Turiones* met agt onçen kokend water getrokken, en als het koud is, gefiltreerd, geeft een krachtig aftrekzel. —— Als zy by andere afkookzels voorgeſchreven worden, dan moeten zy niet met de overige *ſpecies* gekookt, maar in de doorgegotene *colatuur* warm trekken.

De wyn is een veel geſchikter *vehiculum* voor ene krachtige *infuſie*, dan het water.

A-

Abrotanum (*Artemisia abrotanum*, *L.*)

Gebruik. Het Kruid. *Averruit.*

Men kan het in *poeder* gebruiken, doch beter met syroop tot een *Electuarium* gemaakt. De werkzaamheid legt in de vlugge olieachtige deeltjes, dus men het niet in een afkookzel maar als een *infusie* voorschryft; één onçe geeft, met zes onçen water, ene zeer *geconcentreerde infusie:* — Wyn trekt er volkomen de kracht uit. [om dat deze toppen ook vele gom-hars deeltjes bezitten.]

Het *Extractum Abrotani* is krachteloos. [De toppen (*Summitates*) zyn krachtiger dan de grotere bladeren.]

Absinthium Vulgare (*Artemisia Absinthium* L.)

Gebruik. Het Kruid en de Bloemen. *Gewone Alsem.* [De bloeiende toppen (*Summitates absinthii*) knoppen van Alsem worden het meest gebruikt.]

De genezende kracht legt misschien meer in de bittere delen, dan in de olieachtige; diensvolgens schikt het zich zeer goed tot *waterige afkookzels.* Ook laten zich de bittere en olieachtige delen, vry goed in bier, wyn of wyngeest, in de koude, uittrekken. [Door koking gaan er vele oliedelen verloren; een welbereid aftrekzel is dus krachtiger en werkzamer.]

Het *Extractum* Absynthii is zeer krachtig.

Ab-

Abſinthium ponticum (*Artemiſia pontica* L.)

Gebruik. Het Kruid, *Roomſche Alſem.*

Hier geldt het zelfde als van den gewonen Alſem: doch deze Alſem heeft meerdere olieachtige en bittere delen in zich dan de vorige.

Acetoſa (*Rumex acetoſa* L.)

Gebruik. Het Kruid en de Wortel. *Zuring.*

De wortel is reuk- en ſmaakloos, dus niet meer in gebruik. —— Het kruid moet friſch gebruikt worden, verliezende door drogen alle werkzaamheid. —— Men gebruikt het geperſte zap op zich zelf of met andere ſappen gemengd, of het friſche kruid in kruiderſoepen.

Het *Aqua*, *Extractum* of *Syrupus acetoſæ* zyn, als krachteloos, buiten gebruik.

Acetoſella zie *Sal Acetoſellæ.*

Acetum vini crudum. *Ruwe, gewone Wyn-Azyn.*

Wanneer de Azyn als een zuur moet werken, dan moet zy niet met *loogzouten*, noch met *aarden*, noch met *metalen* voorgeſchreven worden. —— *Zy decomponeert* de *neutrale zouten* niet, uitgezonderd den *Tart. Tartariſatus* en het *Sal Seignetti*, welke beiden in *Cremor Tartari* veranderd worden, door dien aan dezelve een gedeelte loogzout wordt ontnomen.

De Wyn-Azyn laat zich, in alle betrekkingen, met

met *wyngeest* vermengen; ontbindt *zuiker* en *ſlym*; neemt de *gomdelen* tot zich; en maakt de *ſlym-harsſen* b. v. *Asſa foetida*, *gom-ammoniak* en dergelyke week; om deze reden wryft men deze zelfſtandigheden vooraf met azyn, als men ze tot een waterig *mixtuur* zal gebruiken. Azyn ontbindt de *Campher* niet, doch laat zich daar mede vermengen als men de *Campher* vooraf met een weinig *gummi arabicum* wryft. —— Neemt de *ſcherpe ſtof*, [(*Principium acre*) een ſamenſtellend deel van zommige planten,] tot zich, en daarom bedient men er zich van om de kracht uit de *Scilla* en *Colchicum* te trekken.

Acetum vini destillatum (*Acidum Aceticum*) *overgehaalde Azyn.*

Bezit dezelfde eigenſchappen als de voorgaande. Men bedient zich, in de voorſchriften, meestal van dezen Azyn, als zuiverer zynde, doch zy is niet zo zuur.

Acetum dulcificatum, zie *Liquor anodynus vegetabilis.*

Acetum Lithargyrii, zie *Extractum Saturni.*

Aceta medicata. *Medicinale Azynen.*

Hier door verſtaat men Azyn, met een of meer zelfſtandigheden getrokken. B. v. *Acetum Rutæ*, *Roſarum*, *Scilliticum*, *Bezoardicum* enz. —— Er geldt hier, wat reeds by de Wyn-Azyn gezegd is.

A-

Acidum Aceti, zie *Acetum.*

Acidum Boracis, zie *Sal Sedativum.*

Acidum Citri Cryſtalliſatum (*Acidum Citricum*) *gekryſtalliſeerd Citroen-zuur.*

Dit zuur is in latere tyden als een geneesmiddel gebruikt, laat zich in 3 delen koud water ontbinden, doch niet in wyngeest.

Wanneer het als een zuur moet werken, moet men het niet met loogzouten of aarden voorſchryven. —— De volgende zouten worden door dit zuur ontleed.

Cremor tartari volatilis.
Mercurius nitroſus.
Saccharum Saturni.
Sal polychrest ſeignette ſolubile.
Tartarus tartariſatus.
Terra ponderoſa ſalita.
Viride æris cryſtalliſat.

Verders worden daar door ontleed alle *aardachtige* en *loogzoutige zwavellevers*, en *alcaliſche zeepen.*

Acidum Nitri. z. *Spir. Nitri.*

——— ——— dulce. z. *Spir. Nitri dulcis.*

Acidum Phosphori (*Acidum Phosphoricum*) *Phosphorus zuur.*

Dit zuur wordt nu zo wel in- als uitwendig gebruikt. Men kan het, door uitdampen, als een droog zout daarſtellen; doch het wordt in een

vog-

vogtige lucht, op nieuw vloeibaar. Uit dien hoofde kan men het alleen in ene vloeibare gedaante gebruiken. Om nu altyd een even krachtig zuur te hebben, bepaalt men het gewigt van het droog Phosphorus-zuur, en de hoeveelheid van *gedestilleerd* water. Op één deel droog (niet gesmolten, of zo men het gewoonlyk noemt, verglaasd) zuur, neemt men drie delen *gedestilleerd* water.

Wanneer dit zuur als zuur zal werken, dan moet men het niet met *loog-zouten* of *aarden*, noch met zodanige stoffen vermengen, welke daar door ontleed worden. De volgende zouten worden door het zuur van den Phosphorus ontleed of *gedecomponeerd*.

Borax.
Cremor Tartari volatilis.
Liquor Cornu Cervi succinatus.
Mercurius Nitrosus.
Saccharum Saturni.
Sal Seignettæ.
Spiritus Mindereri.
Tartarus tartarisatus.
Terra foliata Tartari.
——— ——— *crystallisata.*

Acidum Sacchari, z. *Sal acetosellæ.*
——— Succini, z. *Sal succini.*
——— Sulphuris volatilis, z. *Spir. sulphuris per camp.*

——— Tartari Essentiale, z. *Sal Essentiale Tartari.*

——— Empyreumaticum, z. *Spiritus Tartari.*

——— Vitrioli, z. *Spiritus Vitrioli.*

——— ——— Vinosum, z. *Liquor anod. mineralis.*

Adianthum Album (*Asplenium, Ruta muraria*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Muur Ruit, Steenbreck.*

Deze plant bezit gene vlugge delen; bij aldien zy geneeskrachten bezit, dan zitten dezelve in de vaste (*fixe*) samenstellende delen. Men kan ze derhalven in een *Decoctum* voorschryven, zo ook in *Poeder.*

Adianthum Aureum (*Adianthum Capillus Veneris*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Venus hair.*

Men zie het voorgaande.

Aerugo. *Spaansch groen.*

Een groene Koper-kalk met een weinig Azynzuur; wordt alleen uitwendig gebruikt.

Aethiops Antimonialis, *Spiesglans-moor.*

Ene vermenging van kwik met het ruwe Spiesglans. De kwik is daar in den staat van onvolkomene kalk.

Dit Geneesmiddel is noch in *water*, noch in *wyngeest* oplosbaar, men geeft het in de gedaan-

te

te van *poeder*. Men moet het niet in waterachtige *mixturen* voorſchryven, om dat het, door zyne zwaarte, ſpoedig op den grond valt; ook niet in weeke *Electuaria* om dezelfde rede: want het zou dan gemakkelyk kunnen gebeuren, dat de Lyder op het laatst, te veel op eenmaal gebruikte. Dit zelfde is ook aantemerken by de

Aethiops Mineralis, zynde een mengzel van kwik met zwavel.

Aconitum (*Aconitnm Napellus*, L.) of liever *A. Neomontanum*, welke van elk daar voor verzameld, en van STÖRK en anderen, onder dezen naam wordt gebruikt.

Gebruik. Het Kruid. *Yzer-hoedt.*

De werkzame kracht dezer plant legt in de vlugge delen; om deze reden moet men het niet in een *decoctum* voorſchryven. Men giet er heet water op, en giet het na de verkoeling, door. Of men ſchryft het als *poeder* voor, of deszelfs verdikt zap (*ſuccus aconiti inſpisſatus.*)

[Om deze reden moet ook het *Extractum aconiti* uit het zap, maar niet uit het afkookzel van het kruid, zo als door zommigen, geheel verkeerd, geſchiedt, bereid worden, en wel door eene zagte uitwaſeming, om dus de vlugge ſcherpe werkzame delen, zo veel mogelyk te bewaren.]

Agaricus Albus, (*Boletus Pini Laricis*, L.)

Gebruik. De gehele zwam. *Lorken-zwam.*

Laat zich, uit hoofde der taaiheid, niet gemakkelyk tot poeder ſtoten: maar wel als men ze met *mucilago gummi Tragacanti* tot een pap ſtoot, en deze ſterk droogt.

Uit hoofde nu dat dit poeder, met water gemengd, zeer opzwelt, is het niet gemakkelyk intenemen; het is dus best om het met *Extract* tot pillen te laten maken. Het water trekt er enige bittere delen uit, doch de *wyngeest* werkzamere. Wyn is ook zeer goed, en agt onçen nemen de kracht van ene halve onçe tot zich.

Het waterig *Extract* is minder in gebruik dan dat met wyn bereid is.

Agrimonia, (*Agrimonia Eupatoria*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Edel Lever-kruid.*

Om dat dit Kruid vele krachteloze delen, in vergelyking met de werkzame, bezit, wordt hetzelve niet in *ſubſtantie* gebruikt. Men moet het alleen in een zeer verzadigd *Decoctum* voorſchryven, en dit kan geſchieden om dat het gene vlugge delen bezit; b. v. ℞ *Herb. Agrimon* unc. II, *Aq. Fontan* unc. VIII, *coque ad remanentiam* unc. IV. *colatur.*

Het bezit weinig harsachtige delen, dus het nodeloos is om het met wyn te laten trekken.

Men moet het niet voorſchryven met yzerachtige zouten, uit hoofde der daar in zynde ſamentrekkende ſtof.

Het

Het *aqua Agrimoniæ* is zonder enige kracht, en de *Syrup* en *Conſerva* buiten gebruik.

Alcali volatile fluor de Sage, (*Ammoniacum cauſticum aquoſum*) *vlug bytend Alcali.* (*Zuivere Ammonia.*)

Het is echter raadzaam, om het niet met gewoon water te vermengen, want daar dit gewoonlyk zouten in zich heeft, met welker zuur zich het vlugge zout verenigt, dan gaat er een gedeelte verloren. Het koolzuur van het gewoon water, verandert dit vlug zout, in zagt, en beneemt het deszelfs ſcherpheid. —— Uit hoofde van de ſcherpheid kan men het niet in een geconcentreerden ſtaat gebruiken, maar met wat gedestilleerd water vermengd.

Laat zich in alle evenredigheden met water en wyngeest vermengen.

Wanneer het werken moet als loogzout, dan moet men het niet met zuur, noch met zuure zouten vermengen; ook *decomponeert* het enige *aardachtige* en *metallike middelzouten.*

Men moet het derhalven niet voorſchryven met:

Alumen crudum.
Butyrum Antimonii.
Cryſtalli viridis æeris.
Mercurius dulcis.
——— *ſublimat. corroſivus.*
——— *Phosphoratus.*
Saccharum Saturni.
Tartarus Emeticus.

Tar-

Tartarus chalybeatus.
Vitriolum album.
——— *Coeruleum.*
——— *Viride.*

Alcali Volatile Siccum, (*Ammoniacum Carbonicum*) *droog, vlug loogzout.* (Met *kool-zuur verzadigd Ammoniak.*)

Uit hoofde van deszelfs vlugheid kan men het niet, met andere droge geneesmiddelen gemengd, in *poeder* voorſchryven. Beter met doch het vervliegt allengs; in *Electuaria* blyft Extract tot pillen met andere zelfſtandigheden, het langer verbonden. Als men het by afkookzels voorſchryft, dan moet het er niet bygedaan worden, voor ze volkomen koud zyn. Laat zich gemakkelyk in water, maar niet in *alcohol*, doch wel in waterige wyngeest ontbinden.

Moet het als loogzout werken, dan ſchryve men het niet voor met *zuuren*, om dat het daar mede neutrale zouten te ſamen ſtelt; met *aardachtige* en *metallike middelzouten* ontſtaat er ene ſcheiding, door dat het zich met derzelver zuur verenigt; het *decomponeert*:

Aardachtige Zouten.

Alumen Crudum.
Calx acetata.
—— *Salita.*
Sal Amarum.
Terra ponderoſa ſalita.

Me-

Metallike Zouten.

Mercurius acetatus.

—— *dulcis.*

—— *nitrosus.*

—— *Phosphoratus.*

—— *Sublim. corrosiv.*

—— *Tartarisatus.*

Saccharum saturni.

Tart. chalybeatus.

— *Emeticus.*

Vitriolum martis.

—— *Zinci.*

Alcali Minerale, z. *Soda depurata.*

Alcohol Vini. *Alcohol*, of *hoogst gerecticeerde wyngeest.*

Deze ligte brandbare vloeistof, laat zich in alle betrekkelyke hoeveelheden met water mengen, ontbindt de *naphtha's*, *ætherische olien*, en *zepen*; *harssen*, *natuurlyke balsems*, *campher*, *de samentrekkende stof*, *scherpe stof*, *het vast bytend* en *scherp vlug loog-zout.* Zy laat zich verders verenigen met de volgende *zuure*, *neutrale* en *middel-zouten.*

1. Zuuren.

Acetum destillatum.

Spiritus nitri.

—— *salis.*

—— *vitrioli.*

2. *Neutrale Zouten.*

Spiritus mindereri.

Tartarus Tartariſatus.

Terra foliata Tartari.

3. *Aardachtige Zouten.*

Calx acetata.

—— *ſalita.*

4. *Metallike Zouten.*

Mercurius ſublimatus corroſivus.

Ferrum ſalitum.

Allium (*Allium ſativum*, L.) *Knuflook.*

Gebruik. Het *uitgeperst zap uit de wortel.* Om dat alleen het friſche zap gebruikt wordt, is er verders niets hier by aantemerken.

Aloe, (*Aloe perfoliata*, L.)

Gebruik. Het *gedroogd zap*, onder den naam van *Aloe.*

Men vindt van dit bitter gom-harsſig ſap, meer dan ene ſoort: men dient echter alleen de *Aloe ſuccotorina*, als de beste ſoort, te gebruiken. Zy beſtaat voor 't grootſte deel uit twee delén hars, en één deel bittere gom. Men ſchryft aan het laatſte de beste en zagtſte werking toe; om deze reden maakt men een *Extractum aquoſum.* Ofſchoon dit tot droogwordens toe wordt uitgedampt, wordt het echter niet op zich zelf in *poeder* gebruikt, om dat het de vogtigheid uit de lucht zeer ligt tot zich trekt, en kleverig wordt; om die reden

den mengt men het met andere dròge zelfſtandigheden. —— Het ſchikt zich dus het best in de gedaante van *pillen.*

Het *Extract*, in water ontbonden en met loogzouten verenigd, verliest den bitteren ſmaak, en misſchien ook de werkzaamheid.

Althea, (*Althea officinalis*, L.)

Gebruik. De wortel, het kruid. *Heemswortel.*

De wortel bezit gene vlugge delen, maar een zeer aangenamen ſlym, en wel genoegzaam voor de helft. Men kan ze als een *Deco um* voorſchryven, en wel tot een pond water 2 of 3 drachma, om dat het anders te ſlymig is en onaangenaam van ſmaak: —— de ſlym verkrygt door lang koken een onaangenamen ſmaak. By houtdranken voorgeſchreven doet men ze 'er op 't laatst by.

Het *kruid* wordt meer uit- dan inwendig in *decocta* voorgeſchreven, en bezit, behalven den ſlym, enige bittere delen.

Alumen Crudum. (*Argilla Sulphurica, ſeu ſulphas argillæ.*)

Dit middelzout beſtaat uit zwavel-zuur, kleyaarde, een weinig plant-loogzout en kryſtallifatie-water; om dat het zwavel-zuur de overhand heeft, maakt de ontbinding van aluin, de lakmoes en violen ſiroop rood.

Men gebruikt het uit- en inwendig, zo wel in

 poe-

poeder, als in water, ontbonden. Daar deze ontbinding door vele zouten ontleed wordt, kan ze niet, zonder uitzondering, met andere zouten gemengd werden. Alle loogzouten [als nader vermaagschapt met het vitriool-zuur, dan dit zuur met de aarde] ontleden den Aluin verders de

Calx Salita.
Crem. Tartari ſolubilis.
Liquor cornu cervi ſuccinatus.
Mercurius acetatus.
——— *nitroſus.*
——— *ſublimatus.*
——— *phosphoratus.*
Nitrum depuratum.
——— *cubicum.*
Saccharum ſaturni.
Sal ammoniacum.
—— *digestivum.*
—— *ſeignette.*
Tart. ſolubilis volat.
—— *tartariſatus.*
Terra ponderoſa ſalita.
Aqua calcis.
Extract. ſaturni.
Terra foliat. Tart.

Ammoniacum.

Gebruik. De ſlymhars, (*Gummi Ammoniacum*) *Gom-Ammoniak.*

Men

Men gebruikt ze uitwendig als een plaaster; Voor het inwendig gebruik laat zy zich niet gemakkelyk in poeder gebruiken, om dat zy door warmte kleverig wordt; maar wel by famengeftelde poeders met andere droge ftoffen gemengd. Zy fchikt zich beter tot *pillen*, doch niet met weeke *Extracten* zonder droog poeder, anders worden zy vogtig: en dan kan men er by het bereiden enige druppen *Tinct.* g. *Ammon* by doen, als er b. v. *Sulphur Auratum* of andere droge ftoffen by komen. Met *extracten* voorgefchreven, dan heeft men geen ander verbindmiddel nodig, maar alleen een warme vyzel, en op 't hoogst wat *mucilag.* g. *Tragac.*

[In de winterkoude laat zy zich gemakkelyk tot poeder wrywen, en onder andere ftoffen mengen.]

Is voor de helft oplosbaar in wyngeest; met water gewreven geeft ze een foort van melk, en er valt, zo de gom zuiver is, niets op den grond. Vier onçen water zyn genoeg om met twee drachma Arabifche gom tot melk overtegaan: — de vereniging is nog beter, als men er een doier van een Ei mede verenigd. Het bydoen van azyn is overbodig; en dan alleen nodig als de gom famengelopen is, en zich niet gemakkelyk wil laten verdelen, maar dan moet men er geen Eidoier bydoen. [Een weinig g. *Arabicum*, is ook een zeer goed verbindmiddel.] By aldien het by een *decoctum*

tum wordt voorgeschreven, dan moet het eerst koud zyn. By *Syropen* en *Electuaria* moet men het eerst met wat water tot ene dunne pap roeren.

Amomum, *z. Cardamomum*, *Grana Paradisi*, *Zedoaria*, en *Zingiber*.

Amygdalus (*Amygdalus communis*, L.)

Gebruik. De Vrucht. *Amygdalæ dulces et Amaræ. Zoete en bittere Amandelen. De uitgeperste olie.*

Zy worden, van het bruine huidje gezuiverd, alleen tot *Emulsien* gebruikt; men gebruikt tot twee onçen amandelen 16 onçen water, zynde het dan genoegzaam verzadigd. [Gewoonlyk gebruikt men tot een *Emulsie* het *aqua decoct. Hordei.*] De uitgeperste olie wordt in- en uitwendig gebruikt. Tot een waterig *mixtuur* wordt de olie vooraf met *mucilag. g. Tragac* of *Arabici* te samengewrewen, en beurtswyze het water er by gemengd. Tot een deel olie neemt men twee delen Arabische gom, of één en een half deel gom Dragant. Het laat zich ook door middel van eidoier met water mengen, nemende twee doiren tot een halve onçe olie. Beide de olien zyn zagt van smaak; het bittere zit in de slymige delen.

Anethum. (*Anethum graveolens* L.)

Gebruik. Het Zaad. *Semen Anethi. Dil zaad.*

De werkzaamheid zit in de olieachtige delen; zy schikken zich dus niet tot een *Decoctum*, maar in ene *infusie*, of in een *poeder*. An-

Angelica. (*Angelica Archangelica*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Engelwortel.*

Men moet ze niet tot een *decoctum* voorſchryven uit hoofde der vlugge delen, maar men giet er maar, in een geſloten vat, kokend water op, of een gedeelte van enig heet afkookſel. Agt onçen water zyn voldoende om de meeste werkzame delen uit een halve onçe wortel te trekken. Wyn werkt nog krachtiger, offſchoon men ze er maar koud op laat trekken. Één onçe wortel vereischt 12 onçen wyn tot een verzadigd aftrekzel. Men kan ze ook in *poeder* voorſchryven, doch dit poeder zwelt zeer ſterk op in een waterig *mixtuur*: men gebruike het liever met ſiroop tot een *Electuarium* of *Bolus*. Het *Extractum aquoſum* is niet ſpeceryachtig, maar bitter.

Angustura.

Gebruik. De Schors. *Augustuurbast.*

Bezit gene vlugge delen, dus geſchikt voor een *Decoctum* en *Infuſum*. Één once ſchors met twaalf onçen water tot agt onçen verkookt, geeft een verzadigd *decoctum*, wyn geeft ook een krachtig uittrekſel.

Daar zy nu byna de helft oplosbare delen bezit, kan men ze ook in *poeder* gebruiken. —— Het *waterig extract* bezit de ſmaak der ſchors, en ſchynt zeer krachtig te zyn.

Anima Rhei, zie *Rhabarbarum.*

Ani-

Anisum, (*Pimipinella Anisum.* L.)

Gebruik. Het Zaad. *Semem Anisi.* *Anyszaad.* De kracht steekt in de Ætherische olie, men moet het derhalven niet koken maar laten trekken; —— by samengestelde afkookzels doet men dit zaad er op het laatst by, en laat het dan trekken. Wyn geeft ook een krachtig uittrekzel. Men gebruikt het ook in *poeder.*

Anisum Stellatum. (*Illicium Anisatum* L.)

Gebruik, De Vrucht. *Sem Anisi Stellati.* *Steranys.*

Koomt in gebruik en werking genoegzaam met het vorige overeen, behalven dat zy fynder van smaak is. [In het zaadhuisje, welk een gesternde vrucht uitmaakt, zit ruim zo veel krachts, dan in het zaad zelf.]

Anthos, z. *Rosmarinus officinalis.*

Antimonium Crudum. (*Stibium Sulphuratum.* *Spiesglans.*

Ene verbinding van zwavel met spiesglans-metaal. Men gebruikt het inwendig in een zeer fyn poeder. —— Uit hoofde van deszelfs zwaarte kan men het niet in een *mixtuur* gebruiken, het valt spoedig op den grond, en kan, door schudden niet zwemmend gehouden worden. —— Beter met Extract tot *pillen* gemaakt, of in dikke *Electuaria.* Met Suiker maakt men er de *morsuli antimoniales Kunckelii* van. In water en wyngeest onoplosbaar,

baar, doch wel in *Caustike* loog, [waar uit echter de zwavel door genoegzaam het zagtste zuur wordt *gepræcipiteerd.*] Men kan echter deze Caustike loog niet tot inwendig gebruik aanraden.

Antimonii Butyrum, z. *Butyrum antimonii.*

Antimonium Diaphoreticum. (*Calx antimonii.*) *Zweetdryvend Spiesglas.*

Deze smakeloze metaal-kalk laat zich het best in *poeder* voorschryven; — ook wel in *mixturen* om dat ze niet zwaar is op 'tgewigt; het moet echter, door omschudden, verdeeld worden. Niet in water met wyngeest oplosbaar, doch laat zich langzaam door zuuren aangrypen. Maakt geen scheiding in de *officinale* neutraal en middel-zouten.

Antimonium diaphoreticum non ablutum. *Niet uitgeloogde zweetdryvende Spiesglans.*

Deze Spiesglans-kalk is met *Tartarus Vitriolatus*, *Nitrum antimoniatum*, *alcal*, welk een gedeelte Spiesglans-kalk ontbonden by zich heeft, vermengd; wordt vogtig in de lucht; dus niet geschikt voor een *poeder.* —— Men moet het niet met *zuuren* of *zuure neutrale zouten* vermengen, om dat de zwakste plant-zuren het salpeter-zuur uit de *Nitrum antimoniatum* los maken. Men vermyde alle zuure siropen, b. v. *Syr. Citri*, *Rubi id*, *Ribium*, *Oxymel simpl. scillitic.*

A-

Aqua Ammoniaca Sulphurata. *Gezwaveld Ammoniak.*

Dit vogt beſtaat uit Cauſtike ammoniak, welke met gezwavelde waterſtofgas (*zwavel-lever-lucht*) verzadigd is.

Zy wordt ontleed 1) Door alle zuuren en zuurachtige zouten. B. v. *Crem. Tart.*, *Crem. Tart. ſolub.* —— *Sal acetoſellæ:* 2) door alle aardachtige middelzouten: 3) door alle metallike middelzouten: 4) vaste loogzouten.

Aqna Communis. *Gemeen water*, en

Aqua destillata Simplex. *Enkelvoudig gedestilleerd water.*

Het gemeen water, 't welk in de geneeskunde zal gebruikt worden, moet *zagt* zyn, dat is, het moet weinig neutraal en middelzout bezitten, en dan kan het in de meeste gevallen gebruikt worden.

De volgende zouten moeten in *gedestilleerd water* ontbonden worden, om dat zy gedeeltelyk door *kool-zuur*, gedeeltelyk door *zwavel-zuur*, gedeeltelyk door *zwavel-zuure* en *zout-zuure zouten*, welke meestal in de gewone waters zyn, veranderd en ontleed worden.

Zouten.

Lapis cauſticus of *alcali vegetabile Cauſticum.*

Alcali volatile fluor.

Sal acetoſellæ.

Ter-

Terra ponderosa salita.
Argentum nitratum.
Mercurius nitrosus.
——— *sublim. corros.*
——— *acetatus.*
Tartarus emeticus.
Hepar sulphuris, en *Antimonii.*
Sapo venetus, en over het algemeen alle Zeepen.

Het water is een ontbindmiddel der zouten. Een onçe water kan, in ene gemiddelde temperatuur, ontbinden:

Loog Zouten.

Alcali volat. siccum. - - -	5 dr.	
Sal Tartari purum. - - -	6 —	
Soda depurata - - - -	5 —	
Lapis causticus. - - - -	6 —	

Neutrale Zouten.

Alcali minerale phosphoratum	3 dr.	
Borax Veneta. - - -	24 gr.	
Cremor Tartari solubilis. -	6 —	
——— *Tart. volatilis.* - -	5 —	
Nitrum depuratum. - - -	1 —	30 gr.
——— *Rhomboidale* - - -	2 —	
Sal ammoniacum. - - -	2 —	30 —
— *digestivum.* - - - -	2 —	
— *seignetti.* - - -	3 —	
— *mirab. glaub.* - - -	3 —	20 —

Tartar. Tartarisat. - -	3 dr.
——— *Vitriolatus.* - -	24 gr.
Aardachtige Zouten.	
Alumen crudum. - -	30 gr.
Calx salita - - -	1 onçe.
Sal amarum, s *anglicanum.*	5 dr.
Terra ponderosa salita - -	1 — 30 gr.
Metallieke Zouten.	
Mercurius acetatus. - -	20 gr.
——— *nitrosus.* - -	2 dr.
——— *sublim. corrosiv.*	30 gr.
——— *tartarisatus.* -	18 tot 20 gr.
Ferrum salitum. - - - -	7 dr.
Saccharum saturni. - -	4 —
Flores sal. ammon. martiales.	4 —
Tart. Emeticus. - -	10 gr.
Vitriolum Cæruleum - - -	2 dr.
——— *Martis.* - -	2 —
——— *Zinci.* - -	2 — 30 —

Het water laat zich, in alle hoeveelheden met *alcohol* mengen; is verders een ontbindmiddel der *gom*, *slym*, *zuiker*, *zeepen*, der samentrekkende stof, der narcotieke, en der scherpe stof, en ontbindt een klein gedeelte Ætherische olie; [dit ziet men aan het gedestilleerd water van sommige planten.]

Aqua benédicta Rulandi, *seu vinum antimoniale. Braakwyn.*

Dit

Dit geneesmiddel laat zich met waterige en wynachtige artzenyen mengen; men moet er echter gene *loogzouten* of *loogzoutige Tincturen* mede vermengen; b. v. *Tinct. Antimon. acris*, — *Tartaris*, om dat er dan ene ſcheiding gebeurt.

Aqua Calcis Vivæ. *Kalkwater.*

Ene ontbinding van *Luchtledige kalkaarde* in water. Als het als zodanig water zal moeten werken, dan moet men het niet met zuuren, noch met de volgende zelfſtandigheden vermengen.

1.) *Loog zouten.*

Alcali volatile ſiccum.
Sal Tartari depurat.
Soda depurata.
Spir. ſalis Ammon.

2.) *Neutrale Zouten.*

Alcali minerale phosphorat, (Soda phosph.)
Borax.
Crem. Tartar. volat. ſolubilis.
Liquor cornu cervi ſuccin.
Sal Ammoniac.
Sps. mindereri.
Tart. Tartariſat.

3.) *Aardachtige Zouten.*

Alumen.
Sal amarum.

4.) *Metallike Middelzouten.*

5.) *Geestryke Geneesmiddelen.*

6.) *Adstringerende Zelfstandigheden.*

Aqua fortis, z. *Spir. Nitri.*

Arabicum Gummi, (*Minosa Nilotica* L.)

Gebruik. *Arabische Gom.*

Men schryft het voor in *poeder*, en in water ontbonden. Één deel geeft aan zes delen waters de dikte van syroop. Maakt met twee delen water een dikke slym (*mucilago*) dienstig ter verbinding van droge zelfstandigheden, en waar door vette olieën, natuurlyke balsems en harssen met water konnen gemengd worden. By een *Decoctum* moet men het niet in het begin met andere zelfstandigheden koken, maar in de *colatuur* ontbinden. By aldien men het er in den beginne by voegde, zou het zich spoedig ontbinden, en het water beletten van de overige zelfstandigheden behoorlyk te kunnen uittrekken.

Men heeft voor korten tyd ontdekt, dat deze gom een klein gedeelte samentrekkende stof bezat, en hier op diene men te letten. —— Wel is waar, dat ze er weinig van bezit, en dit in sommige gevallen naauwlyks kan ontdekt worden; desniettegenstaande kan dit groten invloed hebben op enig mengzel; dus, b. v. worden 10 greinen *mercurius Nitrosus.* [*Nitrum mercuriale*] door twee drachma van deze gom volkomen ontleed. —— Men drage derhalven zorg om gene metallike zouten met deze gom te vermengen.

Ar

Arcanum duplicatum, z. *Tart. Vitriolatus.*

Arcanum Tartari, z. *Terra foliata Tart.*

Argentum Nitratum. (*Argentum nitricum.*) *Zilver ſalpeter.*

Dit metalliek zout beſtaat uit zilver-kalk en ſalpeter-zuur. Men gebruikt het uitwendig, in gedestilleerd water ontbonden.

Het wordt ontleed of *gedecomponeerd*

1.) Door alle loogzouten: *ſal tart.*, — *alcali volat*, — *ſoda depurata.*

2.) Door zuuren: *acidum citri*, — *phosph.*, — *tart.*, — *ſalis*, — *vitrioli.*

3.) Door alle *neutrale zouten*, en *aardachtige middelzouten*; welke *zout-zuur*, *vitriool-zuur*, *phosphorus-zuur*, *borax-* of *wynſteen-zuur* bezitten.

4.) Door alle zeepen.

5.) *Hepar antimonii* en *ſulphuris.*

Mordt door Bron [ook Put] water ontleed.

Arſenicum album. Wit *Rottenkruid.*

Deze zeer giftige en gevaarlyke Metaal-kalk, bezit de natuur van een onvolkomen zuur. Men heeft het in latere tyden inwendig gebruikt, doch dit moet met de grootſte behoedzaamheid geſchieden. Ik zou aanraden om één grein in één pond gedestilleerd water te ontbinden. Het moet niet met zwavelachtige middelen gemengd worden, of het verliest deszelfs eigenſchappen.

Argentum Vivum, z. *Mercurius vivus.*

Arnica, (*Arnica montana* L.)

Gebruik. Bloemen, Kruid, Wortel. *Wolfsbloem.*

In de bloemen schynt het werkzaam deel in de vlugge speceryachtige delen te huisvesten, dus best voor een *aftrekzel:* twaalf onçen zyn voldoende voor ene halve onçe. — Zyn niet geschikt om in poeder te worden gebruikt, aangezien zy een ligt poeder geven, 't welk niet zeer fyn gemaakt kan worden, en bovendien prikkeling in de keel veroorzaakt; wyn trekt de kracht beter uit dan water.

De bladen bezitten minder vlugge delen, en de wortelen nog minder, dus men deze tot een *afkookzel* kan voorschryven.

Arum. (*Arum maculatum* L.)

Gebruik. De wortel. (*Rad. Aronis.*) Aronswortel.

Wordt in *poeder* gebruikt. De kragt legt in de scherpe stof der frissche wortelen, welke echter door drogen grotendeels verloren gaat.

Artemisia. (*Artemisia vulgaris* L.)

Gebruik. Het Kruid. *Byvoet.*

Het *afkookzel* bezit den smaak van het kruid, dus deze form de beste is; één onçe met agt onçen water tot zes onçen gekookt, geeft een krachtig afkookzel,

[Dit

[Dit kruid kan, uit hoofde der *moxa*, volstrekt niet tot poeder worden gebragt.]

Asa dulcis, z. *Benzoin.*

Asa foetida. (*Ferula asa foetida* L.)

Gebruik. De Slym-hars. *Duivels-drek.*

Zy geeft noch met water, noch met wyngeest eene volkomene ontbinding; geeft, met water gewreven, een melkachtig vogt, doch valt de gom met de tyd op den grond. Om dit te verhoeden wryft men één drachma met één eidoier.

Het poeder pakt, door warmte, te samen, en is boven dien zeer onaangenaam.

Best schikt ze zich tot *Pillen*, welke uit deze gom, op zich zelf, in enen warmen vyzel, of met weinige druppen *Tinct. asf. foetid.*, gemakkelyk kunnen bereid worden: als er *Extracten* by deze *masfa* moeten voorgeschreven worden, dan is het best om er het een of ander droog plantaartig poeder by te doen, ter betere *consistentie.* Schikt zich niet voor een *Electuarium.* Tot een *plaaster* kan men de gom, tot een fyn poeder gebragt, er onder kneden; tot *zalven*, dan vryft men ze voorheen met enige druppen olie.

Asarum. (*Asarum Europeum* L.)

Gebruik. De wortel en bladeren. *Hazelwortel.*

Beiden bezitten vele vlugge delen, waarin derzelver kracht huisvest, doch met den tyd verloren gaat; dus

dus zyn de oude wortelen en bladeren geheel krachteloos. In kleine hoeveelheid veel krachts bezittende, zo is het best om ze in *poeder* voortefchryven. Het afkookzel bezit weinig kracht, maar een waterig of wynachtig *aftrekzel* is zeer werkzaam.

Het *Extract* en de *Esfentia* zyn buiten gebruik.

Afellus. (*Onifcus afellus* L.)

Gebruik. Het geheel Infect. *Pisfebedden.*

Wordt in poeder gebruikt. Water of wyngeest trekken niets uit dit gedroogd *infect.*

Aftragalus. (*Aftragalus exfcapus* L.)

Gebruik. De wortel. *Boksdoorn.*

By gebrek van vlugge delen kan men den wortel, zonder hinder, als een *Decoctum* voorfchryven: één onçe geeft, met 9 onçen water tot 6 onçen gekookt, een krachtig afkookzel. Men fchryft ze niet voor in poeder, uit hoofde van deszelfs ligte vezelachtige zelfftandigheid, en om dat deszelfs meeste vezelachtige delen krachteloos zyn. Wyn trekt, in de koude, weinig kracht uit dezen wortel.

Aurantium. (*Citrus Aurantium* L.)

Gebruik. De fchors. (*Cortex aurantiorum.*) *Oranje-fchel.*

De onrype Vrucht. *Fructus* (poma) *aurantiorum.*

De Bladeren. (*Folia aurantiorum.*)

De

De werkzame kracht der *Schors* en *Vrucht* ligt in de Ætherische olie en in harsachtige deeltjes; de vruchten bezitten minder olie, dan de schors; doch meerdere bittere en slymige delen.

Men gebruikt de schors in *poeder*, van het binnenste losse mergachtig deel gezuiverd, (*flavedo corticum aurantiorum.* [De *cort. aurantior. curassavicorum* zyn van dit merg gezuiverd.]

De olieachtige delen vervliegen in een *afkookzel:* best is het om ze met heet water in een gesloten vat te laten trekken.

Wyn en wyngeest geven een zeer krachtig aftrekzel. Men kan dit zelfde in aanmerking nemen by de *vruchten* en *bladeren:* de laatste ook in *poeder.*

Van de *bloemen* bereidt men een zeer welriekend water. (*Aqua fl. Naphæ.*)

Auripigmentum. *Operment.*

Eene vermenging van Arsenicum met zwavel. Wordt uitwendig gebruikt in *poeder* of onder *zalven.* —— In water en wyngeest onoplosbaar.

Axungiæ. *Vettigheden.*

Hier van vindt men meer dan eene soort, ofschoon Zwynevet de plaats van allen kan bekleden.

Zy zyn meestal het voornaamste *ingredient* der zalven.

Met vettigheden laten zich vermengen:

1.) Alle droge plantaartige en minerale poeders.

2.) Alle droge zouten.
3.) Alle harsſen.
4.) Vette, *ætheriſche*, en brandige olieën.
5.) Natuurlyke balſems.
6.) Doieren van Eiers.
7.) Campher.
8.) Zogenaamde plantboter; b. v. Cacao-boter, Talk, Wasch.

Extracten, Esſentien, Tincturen en dergelyken, laten zich, zonder tusſchenkomend middel, niet met vet mengen.

B.

Balſamum Copaivæ. (*Copaivera alba* L.)
Een natuurlyke balſem. Men gebruikt ze niet op zich zelven om dat zy te dik is. Oplosbaar in 10 delen *Alcohol;* met eidoier gewreven kan men ze met water mengen. Een halve onçe heeft vier doieren nodig. Zomwylen gebruikt men ze tot pillen, offchoon zy er zich niet toe ſchikt, om dat de masſa zeer weinig tot zich neemt en dezelve vloeibaar maakt. Laat zich zeer goed met olieën, zo wel vette als *ætheriſche*, vermengen.

Balſamum de mecca. (*Amyris Opobalſamum.*)

Men kan by deszelfs gebruik, het vorige in acht nemen, zo ook by de

Bal-

Balfamum Peruvianum. (*Myroxylon peruifera* L.)

Balfamum Tolutanum. (*Toluifera balfamum* L.)

Bardana. (*Arctium Lappa* L.)

Gebruik. De wortel. *Kladdewortel.*

Men gebruikt ze niet in zelfſtandigheid maar wel als een *decoctum*, om dat de krachtige delen huisvesten in de zoete, bitter ſlymige delen: men moet op 2 onçen der wortelen ten minsten 12 onçen water nemen, en dit tot 6 onçen laten verkoken.

Bdellium Gummi. Een Slymhars.

Deze gom ſchikt zich beter tot *pillen* dan in een *poeder*. Wyngeest en water trekken er, koud, byna de helft uit. Laat zich in *Tinct. Tartari* geheel ontbinden.

Belladonna. (*Atropa bella donna* L.)

Gebruik. Kruid en de wortel. —— Als *poeder* met zuiker gemengd. —— De kracht gaat door koken verloren. Men giet er alleen het water op. —— Het *Extract* moet uit het uitgeperst zap, door ene zagte uitwaſeming bereid worden, anders is het byna kragteloos.

Benzoë. (*Terminalia Benzoina* L.)

Gebruik. De Hars, *gummi Benzöes ſeu aſa dulcis. Benzöe.* —— Deszelfs zuur, *ſal ſeu flores Benzöes*, *Benzöe-bloemen.*

Benzöe laat zich byna geheel in wyngeest ontbinden,

men gebruikt deze Tinctuur, als een middel om de schoonheid opteheldeeren. —— Men gebruikt dien Hars niet inwendig, maar onder *rookpoeders*.

Het *Zout* wordt in kleine giften, met zuiker gewreven, voorgeschreven, en laat zich met Sy-ropen en *Electuaria* vermengen. Bezwaarlyk in koud water oplosbaar; nemende één once maar twee greinen tot zich. —— Loogzouten en loog-zoutige aarden, maken het meer oplosbaar, doch gaan daar mede tot neutrale of middelzouten over. Het *Ol*, *Benzoinum* is buiten gebruik.

Betonica. (*Betonica officinalis* L.)

Gebruik. Het kruid en de bloemen. *Betonic.*

Beiden, daar zy gene vlugge delen bezitten, kunnen in een *afkookzel* worden voorgeschreven. —— Men schryft ze meest voor tot een *aftrekzel*, om dat heet water alle bittere en zoute delen ge-makkelyk ontbindt; op agt onçen water één onçe kruid: ook wel in poeder.

Bistorta. (*Polygonum Bistorta* L.)

Gebruik. De wortel.

Wordt niet inwendig gebruikt. Daar deze wor-tel gene vlugge delen bezit, maar wel veel ex-tractifstof, slym en looystof (*gerbestof*), kan zy door water worden uitgetrokken.

Bolus. Brok.

Dus noemt men in 't algemeen elk geneesmid-del, 't welk iets dikker dan Honig, en weker als een

een masſa van pillen is, ter grootte van een gewonen kogel, om op eenmaal te kunnen worden ingenomen. —— Men gebruikt daar toe alle poeders, die in ene kleine gifte, krachtig zyn; zy worden met Honig of Syroop gemengd. —— Deze manier om geneesmiddelen voor te ſchryven, is thans veelal buiten gebruik.

[Bolus Armena. Een vry zuivere en zagte kleyaarde, door enige yzerdelen beſmet. —— Men moet ze niet voorſchryven met zwavel-zuur, om dat er dan Aluin geboren wordt.]

Borrago. (*Borrago officinales* L.)

Gebruik. Kruid en Bloemen. *Bernagie.*

Men gebruikt het zap met dat van andere planten. —— De bloemen hebben reuk noch ſmaak.

Borax Veneta. Borax.

Een neutraal Zout uit Borax-zuur en mineraal *alcali*, welk laatſte de overhand heeft, beſtaande. Een onçe koud water, ontbind 24—30 greinen; heet water eens zo veel. Niet oplosbaar in wyngeest. Blyft droog in de lucht. Wordt ontleed door:

1.) *Zuuren.*

Acidum Phosphori.
Sal Succini.
Spirit. Nitri.
—— *Salis*
—— *Vitrioli.*

2.) *Sal Tartari.*

3.)

3.) *Aardachtige middelzouten.*

Alumen.

Calx muriata.

Sal amarum.

Terra ponderos salita.

4.) *Alle metallike middelzouten.*

[Uit hoofde dat de Borax geen volkomen *sal neutrum* is, maar een overvloed van *alcali minerale* bezit, moet men ze ook niet met zuure Syropen voorschryven.]

Borax Usta. Gebrande Borax.

Is het vorig Zout, door smelten van deszelfs kryſtallisatie-water beroofd; verders heeft het gene verandering ondergaan.

Branca Ursina. (*Heracleum sphondylium* L.)

Gebruik. Het kruid en de wortel. *Berenklauw.*

Beide bezitten gene vlugge delen; delen aan het water weinig kleur en smaak mede, als zy er mede gekookt worden. men gebruikt ze alleen als een *decoctum.*

Bryonia. (*Bryonia alba* L.)

Gebruik. De wortel. *Wilde Wynstok.*

De frissche wortel heeft zeer vele scherpe stof by zich, door drogen gedeeltelyk vervliegende. Heet water en wyn, geven een zeer bitter en scherp *aftrekzel:* agt onçen water en twaalf onçen wyn, geven een zeer krachtig aftrekzel.

Om

Om dat deze wortel weinig houtachtige delen bezit, en in kleine giften werkzaam is, kan men ze in *poeder* voorſchryven.

Butyrum Antimonii. (*Stibium muriatoſum.*)

Spiesglans Boter, zout-zuur Spiesglans.

Ene vereniging van ſpiesglans-kalk met zoutzuur, welk ſteeds vloeibaar voorkoomt.

Dit bytend metalliek middelzout wordt niet inwendig gebruikt, maar alleen uitwendig als een bytend middel. Laat zich niet door water verdunnen, om dat het dan ontleed wordt; [vallende als dan een witte kalk, *mercurius vitæ* of *pulvis algaroth*, op den grond.] Wordt met gene andere zouten voorgeſchreven, dus het niet nodig is die zouten, welke het ontleden, te melden.

C

Cacao. (*Theobroma Cacao* L.)

Gebruik. De Vrucht. *Cacaubonen.* Derzelver uitgeperste olie, *Cacau-boter.*

Men roost de bonen, zuivert ze van de ſchors, en maakt er met ſuiker, de bekende *Chocolade* van.

De vette olie of boter bezit de *conſiſtentie* van Talk, en wordt uitwendig gebruikt: wordt niet zo ſpoedig garſtig als ander vet en vette olie.

Ca-

Cajaputi Oleum. (*Melaleuca leucadendron* L.)

Gebruik. De Ætherische olie. *Cajaput-olie.*

Men schryft ze voor als andere gedestilleerde olieën, het zy met zuiker tot een *Elæosaccharum* of *olie-zuiker*; of men mengt deze zuiker by andere poeders, of in een *mixtuur*. Ook vermengt men ze met wyngeest of *naphta*, verzoete zuuren; of mengt ze onder zalven of smeerzels.

Calamus. (*Calamus aromaticus* L.)

Gebruik. De wortel. *Calmus wortel.*

De kracht dezer wortel huisvest in de scherpe vlugge delen; dus men ze niet met water moet laten koken. Een heet aftrekzel neemt alle kracht in zich, zynde één onçe genoeg voor zeven onçen water. Wyn trekt er ook volkomen de kracht uit. In kleine gifte werkzaam zynde, schryft men ze ook voor in *poeder*. Het waterig *Extract* bezit weinig kracht.

Calomel, z. Mercurius dulcis.

Calx antimonii cum sulphure. (*Calx stibiata sulphurata.*)

Dit middel bestaat uit spiesglans, zwavel en kalkaarde; zynde dus een kalkachtige spiesglans-zwavel.

Men gebruikt één drachma met vyf pond water 't welk men tot vier ponden laat verkoken; men moet het afkookzel in welgevulde en geslotene flessen be-

bewaren, anders wordt dit vogt, door de in de dampkring voorhanden zynde vaste lucht, *gedecomponeerd.*

Volgens HUFELAND kan men dit middel ook met wat *mucil. gumm. Tragac.* tot pillen maken; doch niet veel in voorraad.

Alles wat door de loogzoutige ſpiesglans lever wordt ontleed, wordt ook door dit middel ontleed; z. *Hepar antimonii.*

Calx muriata ſeu ſalita. (*Calx Muriatoſa.*) *Zout-zuure Kalk.*

Dit aardachtig middel-zout, beſtaat uit zoutzuur en kalkaarde: by ons nog weinig in gebruik. Wordt in de lucht vloeibaar; dus niet in poeder, maar wel in water ontbonden, voorteſchryven. Het wordt ontleed:

1.) Door de *zagte loogzouten; ſal tart. cryſtalliſatum, alcali volatile ſiccum, ſoda depurata;* — niet door de ſcherpe loogzouten.

2.) Door *Zuuren; ſal esſentiale tartari, ſal ſuccini, ſpir. nitri, — vitrioli.*

3.) Door *Neutrale Zouten; borax, crem. tartar. ſolubil., liq. C cervi ſuccinat, ſal mirabile, — polychrest, — ſeiguette; ſoda phosphorata, tart. ſolub., — tartariſat. vitriolatus, terra foliata tartar. — cryſtalliſata.*

4.) Door *aardachtige Middelzouten; Alumen, ſal amarum.*

5.) Door *Metallike Middelzouten; argentum nitratum, mercurius acetatus, nitroſus, phosphoratus, ſal ſaturni, vitriolum album, cupri, et martis.*

Calx Viva, z. *Aqua calcis.*

Campechianum. (*Hematoxylum Campechianum*, L.)

Gebruik. Het Hout, het Extract. *Campeche Hout.*

Bezit zoete en ſamentrekkende delen, oplosbaar in water en wyngeest; delende aan beide ene rode kleur mede. — Men kan het als een *decoctum* voorſchryven.

Het *Extract*, wel bereidt, is zeer werkzaam; om goed te blyven, moet men het, tot het droog is, uitdampen, zorg dragende dat het niet aanbrande. By aldien men het niet in *pillen*, maar in ene *vloeibare gedaante* wil voorſchryven, gebruike men een afkookzel; één onçe Hout geeft 16 tot 20 greinen Extract.

Men moet het niet voorſchryven met yzer of yzerhoudendende zouten, of kalkwater, uit hoofde der ſamentrekkende ſtof.

Camphora. (*Laurus Camphora*, L.)

Deze byzondere ſtof der Campherboom en van andere gewasſen, behoort tot de vlugge ſtoffen. —

Men

Men moet er derhalven geen poeder van in voorraad houden; aangezien het grootste gedeelte binnen weinig tyd zou vervliegen; het laat zich met enige druppen wyngeest, gemaklyk tot poeder wryven.

Laat zich niet in water ontbinden: met twee of driemaal zo veel *mucilago gumm. arab.*, of *tragacanth.* gewreven, kan men ze onder een *mixtuur* of *emulsie* mengen. Men moet echter by het gebruik, het mixtuur telkens omschudden, om dat de Campher altoos boven dryft; en dus gemakkelyk op eenmaal kan ingenomen worden. Onoplosbaar in *azyn*, doch gemakkelyk in *wyngeest*; deze ontbinding wordt door water ontleedt, en de Campher zakt er uit; men moet derhalven de Camphergeest (*Spirit. vini Camphoratus*) niet by waterige *mixturen* voorschryven.

De verzoete zuuren en naphta ontbinden de Campher: water scheidt ze weêr af.

By aldien ze met zouten of andere zelfstandigheden in pillen wordt voorgeschreven, dan is de *mucil. tragac.* het beste verenigingsmiddel: met *Extracten* voorgeschreven, is dit niet nodig.

By *Electuaria* moet men ze vooraf met wat zuiker en syroop vrywen, en dan by de andere zelfstandigheden mengen.

Vet en vette olieën ontbinden de Campher, en verminderen deszelfs vlugheid; hier om kan men

ze gemakkelyk onder *zalven* of *ſmeerzels* vermengen. —— Best is het, dat men ze vooraf in een weinig vette olie [al wryvende] oploſſe.

Wordt ook ontbonden door Ætheriſche olieen; en daar ze gene der bekende zouten ontleed, kan men ze, daar mede gemengd, voorſchryven.

Canella alba, z. *Costus dulcis.*

Cantharides. (*Meloe Veſicatorius*, L.)

Gebruik. Het gehele Inſect. *Spaanſche vliegen.*

Worden uitwendig als een blaartrekkend middel gebruikt als men ze met vet tot een zalf, of met olie en wasch tot een plaaster maakt. De krachtige delen huisvesten in de Hars, dus ook de Tinctuur als een blaartrekkend middel werkt: de Tinctuur wordt ook inwendig in een kleine gifte voorgeſchreven.

Carannæ Gummi. Een Slymhars.

Is weinig in gebruik. —— Wyngeest ontbindt daar van meer dan water. —— Geeft, door destillatie, een Ætheriſche olie. —— Friſch zynde, kan men het uit hoofde der taaiheid, niet tot poeder brengen: — wordt door ouderdom broos en brokkelig.

Cardamomum. (*Amomum Cardamomum*, L.)

Gebruik. De Vrucht. *Grote en kleine Cardamom.*

Bei-

Beide bezitten een zaad rykelyk met ſpecery-achtige olie voorzien. Men ſchryft ze voor in *poeder.* —— Water trekt er minder kracht uit dan wyngeest of wyn. —— De gedestilleerde olie is buiten gebruik.

Carduus benedictus. (*Centaurea benedicta*, L.)

Gebruik. Het Kruid en Zaad. *Carbendict.*

De kracht huisvest in de bittere, zoute en ſlymige delen, dus geſchikt tot een *decoctum;* één onçe met 12 onçen water tot 8 onçen verkookt, geeft een ſterk afkookzel. Weinige harsachtige delen bezittende, is een geestryk aftrekzel niet zo krachtig als een waterig. Men ſchryft het ook voor in poeder, als weinige vezelachtige delen bezittende. Het waterig extract bezit de gehele werkzaamheid der plant; trekt echter de vogtigheid uit de lucht tot zich, om dat het veel azynzuure kali (*terra foliat. tart.*) bezit. Het *extract* heeft alle kracht van het kruid in zich.

Het zaad is buiten gebruik: — de ſchel is bitter, en het merg geeft ene vette olie.

Carex arenaria. (*Carex arenaria*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Duitſche ſarſeparil.*

Daar het water, in een aftrekzel, er niet veel kracht uittrekt, ſchryft men een *afkookzel* voor; latende één onçe met twaalf onçen water tot zes of agt onçen afkoken.

Caricæ. (*Ficus carica*, L.)

Gebruik. De Vrucht. *Vygen.*

Bezitten slymige, zuikerachtige delen, men geeft ze op zich zelven, of gebruikt ze uiterlyk. [Ook wel in verzagtende afkookzels.]

Carlina. (*Carlina acaulis*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Everwortel.*

Uit hoofde der zeer werkzame en vlugge delen, schryft men ze voor in *poeder*. —— Verliest veel door koken; een heet *aftrekzel* is zeer krachtig; op één onçe gesneden of grof gestoten wortelen, agt onçen kokend water. Wyn geeft koud een krachtig *aftrekzel*.

Carvum. (*Carum carvi*, L.)

Gebruik. Het Zaad. *Karwey-zaad.*

Het krachtige ligt in de Ætherische oliedelen; dus beter in *substantie* dan in *poeder*, of in een *trekzel*.

De gedestilleerde olie (*ol. carvi*) wordt in- en uitwendig gebruikt; het gedestilleerd water (*aqua carvi*) bezit de kracht van het zaad.

Caryophyllata. (*Geum urbanum*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Nagelwortel.*)

Men schryft ze voor in *poeder*, of dit met syroop tot een *electuarium* gemaakt. Offschoon zy door koken de zwakke reuk verliest, is het afkookzel echter krachtig. Om alle krachtige delen er uittetrekken, neemt men op één onçe 1½ pond water,

en

en kookt het tot één pond. De wyngeest geeft een harsryke *Tinctuur.* [De gedroogde wortel verliest fpoedig de aangename Nagelreuk.]

Caryophylli. (*Caryophyllus aromaticus*, L.)

Gebruik. De nog niet ontwikkelde bloem. *Kruidnagels.*

Men kan hier het zelfde aanmerken als by de *Cinnamomum.*

Cascarilla, (*Eluthia Eleutheria*, L.)

Gebruik. De Schors. *Cascaril.*

De Ætherifche olie wordt alleen vlug door aanhoudend koken, —— De bittere, flymige en harsachtige delen maken de voornaamfte famenftellende delen uit; bezittende deze fchors genoegzaam ven elk even veel. Volgens myne proefnemingen bezitten 16 onçen 10½ onçe hout- of vezelachtige delen, en daar deze krachteloos zyn, is 't best om ze niet in poeder voortefchryven, maar liever in een verzadigd *afkookzel*, (op één onçe poeder van deze fchors, 16 onçen water tot 8 onçen *colatuur.*) Wyn trekt 'er, met een zagte warmte, meerdere werkzame delen uit. Men kan het afkookzel met alle neutrale en middelzouten, ja zelfs met yzer-zouten voorfchryven, dewyl het daar door niet veranderd wordt.

Het *Extractum cascarillæ aquofum* laat zich, uit hoofde der harsachtige delen, best met wyn ontbinden, en behoort tot de krachtige geneesmiddelen.

Casſia Caryophyllata. *Myrthus Caryophyllata*, L.)

Gebruik. De Schors. *Nagelbast.*

Men geeft ze in ſubſtantie als *poeder;* doch uit hoofde van andere ſpeceryen, kan men ze wel misſen. —— Wyn neemt de olie en harsdelen in een aftrekzel tot zich.

Casſia fistula. (*Casſia fistula*, L.)

Gebruik. Het merg der Vrucht. *Pulpa caſſiæ.*

Deszelfs ſamenſtellende delen zyn geley, gom, extractſtof, zuiker. Men gebruikt het op zich zelf, of in een drankje.

Casſia Lignea. (*Laurus Casſia*, L.)

Gebruik. De Schors. *Houtachtige Caneel.*

Hier koomt te pas, het geen wy reeds by de Nagelbast gezegd hebben, zie *casſ. caryophyll.*

Casſiæ flores, z. *Cinnamomum.*

Castoreum. (*Castor fiber*, L.)

Gebruik. Het *Bevergyl.*

De kracht dezer dierlyke zelfſtandigheid ligt voornaamlyk in de vlugge delen. Men moet nooit veel in voorraad tot poeder maken, en het poeder in een wel ſluitende fles bewaren. Men gebruikt het liefst in *poeder*, om dat wyngeest en water het zeer onvolkomen uittrekken; dit geſchiedt veel beter door de cauſtike ammoniakgeest, als men zes delen daar van met één deel, enige dagen, warm laat trekken. — Ook kan men

het

het in *pillen*, met wat *mucil. g. tragac.* voorſchryven.

Catechu. (*Mimoſa Catechu*, L.)

Gebruik. Het Extract, onder den naam van *Terra Catechu. Casjoe.*

Dit droog Extract beſtaat uit adſtringerende ſtof en gom, hebbende het eerſte de overhand. Men gebruikt het in *poeder*, of met wyngeest tot *pillen.* Volkomen ontbindbaar in water. Sterke wyngeest trekt de ſamentrekkende ſtof tot zich, en laat de gomdelen, onopgelost, terug. Men moet dit geneesmiddel niet voorſchryven met *loogzouten*, *kalkaarde* en *metallieke middelzouten*, voornamelyk met gene *yzerachtige*, als de ſamentrekkende ſtof niet zal gebonden worden.

Centaurium minus, (*Gentiana centaurium*, L.)

Gebruik. Het Kruid met de Bloemen. *Duizendgulden Kruid.*

Deze plant heeft enige ſcherpe ſtof in zich, vermengd met ſlymige en bittere delen, zodanig dat zy door het koken zelf niet verloren gaat. De voornaamſte kracht legt in de ſlymige en bittere delen, deze laten zich door heet water uittrekken; zynde agt onçen water voldoende tot één onçe van dit kruid.

Het waterig *Extract* is zeer werkzaam, en kan, of ontbonden, of in *pillen* worden voorgeſchreven.

ven. [Uit hoofde van de ſcherpe ſtof, en om dat het, volgens ſommigen, ook vlug *alcali* bezit, moet men het niet in kopere vaten trekken of koken.]

Cera alba et flava, *Wit en geel Wasch.*

Diendt tot een grondſlag van enige uitwendige geneesmiddelen; b. v. zalven en plaasters.

Cerusſa alba, *Loodwit.*

Deze met koolzuur (vaste lucht) verenigde witte Lood-kalk, wordt alleen uitwendig gebruikt, het zy in *poeder*, *zalf* of *plaaster.*

Ceti Sperma, zie Sperma Ceti.

Chamomilla. (*Matricaria Chamomilla*, L.)

Gebruik. De Bloemen. *Camillen.*

Men ſchryft het voor in *poeder* of in een *aftrekzel*, (op één onçe bloemen tien onçen water.) Schikt zich niet goed in *ſlikmiddelen* of in een *mixtuur*, om dat het zeer opzwelt. Het *extract* bezit gene vlugge delen, en niet meer werkzaamheid dan andere bittere extracten. Bezit veel *Terra foliat. Tart.*

Chamomilla Romana. (*Anthemis nobilis*, L.)

Gebruik. De Bloemen. *Roomſche Camillen.* Zie het voorgaand artikel.

China Chinæ. De Schors. *Kina*, *Koortsbast.*

By aldien er immer een geneesmiddel onder ver-

ſchil-

ſchillende gedaanten gebruikt kan worden, dan is het deze ſchors. Men geeft ze in *poeder*, en maakt daar ook van een *Electuarium* met ſyroop, zynde op één deel Kina drie en een half deel ſyroop voldoende. Ook kan men het poeder met *extract* tot *pillen* maken.

Het koude water trekt, door dikwyls te ſchudden, de gomdelen uit de Kina, nemende een halve onçe tot agt onçen voor een koud *uittrekzel*. Het hete water neemt vele harsachtige delen tot zich, doch deze ſcheiden zich wel na de verkoeling wederom af, doch blyven, uit hoofde der fynheid, in het aftrekzel zwemmen, zonder op den grond te zakken. Het *afkookzel* bezit nog meerdere harsachtige delen dan het hete *aftrekzel*; en men krygt het volkomen verzadigd, als men één onçe ſchors met twaalf onçen water, op agt onçen verkookt, en dan doorgiet. Koude wyn trekt volkomen, door ſchudden, de gom- en harsdelen uit de Kina.

Het *extract* van Kina, door afkoking bereidt, heeft alle geneeskracht in zich. Beide laten zich gemakkelyk met water en wyn verbinden, en door bydoen van poeder tot pillen maken. Honderd delen van deze ſchors, hebben byna 62,8 houtachtige delen, 18,12 harsdelen, 12,8 gomdelen in zich.

Om dat de Kina ſamentrekkende delen bezit, moet

moet men ze niet met *yzer* of *yzerachtige zouten* voorſchryven. —— Men moet ze ook niet koken met *kalkwater* of *loogzouten*, om dat ze daar door van de ſamentrekkende ſtof beroofd wordt. [Het afkookzel van deze bast wordt door bydoen van *Syr. Althææ* troebel, en dus gedecomponeerd.]

China rubra. De Schors. Rode Kina.

Heeft meer harsachtige en minder gomdelen in zich dan de voorgaande; voor het overige kan men het zelfde daar omtrent waarnemen.

China Regia. De Schors. *Konings Kina.*

Zie de voorgaande. Minder harsachtige delen, dan de voorgaande ſoorten. De harsachtige delen bedragen iets meer dan $\frac{1}{3}$. Het ſamentrekkende huisvest in de ſlymige delen.

Cichorium. (*Cichorium Intybus*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Cichorei.*

Ene ſlymige, enigzins bittere wortel, zonder vlugge delen. Men gebruikt ze in *decocta.*

Cicuta. (*Conium maculatum*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Scheerling*, *dulle kervel.*

De voornaamſte werkzaamheid van deze plant ſchynt in ene verdovende vlugge grondſtof te huisvesten. Door ene voorzichtige droging, gaat deze ſtof niet geheel verloren, maar blyft gedeeltelyk met de gomdelen terug.

Men gebruikt het in *poeder*, of met Extract tot pil-

pillen. Een heet *aftrekzel* in een gesloten vat is zeer krachtig. — Het zogenaamd *Extractum cicutæ* moet uit het frissche sap bereid worden en door ene zagte warmte tot de dikte van honig uitgedampt, anders is het krachteloos. Men gebruikt het in water ontbonden, of met poeder tot *pillen* gemaakt.

Cina. (*Artemisia Judaica*, L.)

Gebruik. Het Zaad. *Sem. zedoariæ; wormkruid*, zuiver zaad.

Men gebruikt het in *poeder* of in een *electuarium* met honig gemengd. Het bezit vele vlugge delen, offchoon de kracht daar in niet alleen huisvest, om dat, volgens ondervinding van den beroemden HUFELAND, het *waterig afkookzel* zeer krachtig is.

Cinamomum. (*Laurus cinamomum*, L.)

Gebruik. De Schors. *Kaneel.*

De nog niet ontwikkelde bloemen of liever de kelk, onder den naam van *Flores Cassiæ*, *Bloem van Kaneel.* [Andere willen dat deze bloemen genomen worden van de *Laurus Cassia.*]

De vlugge delen maken de voornaamste kracht uit van deze schors. Men gebruikt ze in *poeder*, in *electuaria* en *mixturen.* By *afkookzels* laat men het in de *colatuur* trekken.

Dit zelfde geldt ook omtrent de Bloemen.

Bloemen en Schors geven ene zeer aangename

es-

esſentiele olie (ol. *cinamomi*), en welriekend water [$\frac{3}{16}$ geestryk, $\frac{1}{8}$; $\frac{3}{32}$ *wat. Extract.*]

Cinabaris. *Cinnaber.*

Ene vereniging van kwik met zwavel; dit fyne rode poeder dient meestal om kleur te geven. — Wordt niet door zouten en metallieke præparaten in de gewone temperatuur ontleedt.

Cochlearia. (*Cochlearia officinalis*, L.)

Gebruik. Het kruid. *Lepelblad.*

Het friſche kruid bezit veel ſcherpe ſtof, niet vast met andere ſamenſtellende delen verenigd, aangezien het door drogen vervliegt. Men gebruikt het friſche ſap, en niet het gedroogde kruid. Met twee delen zuiker tot *conſerf* gemaakt, behoudt het de kracht wat langer.

Wyngeest over het friſche kruid gedestilleerd, neemt de ſcherpe ſtof volkomen tot zich (*ſpiritus cochleariæ*) en behoudt ze lang.

Het *extractum aquoſum* is krachteloos.

Coccinella. (*Cactus coccinellifer*, L.)

Gebruik. Het gedroogd Infect. *Concenilie.*

Geeft een zeer rode kleur van zich, zo wel in water als in wyngeest, welke door zuur verhoogt, maar door loogzout violetkleurig wordt.

Colla piscium, z. *Ichtiocolla.*

Colchicum. (*Colchicum autumnale*, L.)

Gebruik. De wortel. *Tydeloos.*

De friſche wortel bezit veel ſcherpe ſtof, welke

ke door droging vervliegt; hierom is de droge wortel krachteloos. Uit de frisfche maakt men met Azyn een uittrekzel (*acetum colchici.*) [Uit dezen Azyn bereidt men met honing het *oxymel colchici.*]

Colocynthis. (*Cucumes colocynthis*, L.)

Gebruik. De Vrucht. *Extract. Coloquint.* Het zaad.

Het mergachtig gedeelte dezer vrucht wordt als *poeder* gebruikt; doch daar het zich niet gemakkelyk tot poeder laat ftoten, mengt men ze met meelpap of *mucilag.* g. *Tragac.*, en gedroogd zynde, ftoot men het tot poeder. —— Het merg beftaat bloot uit bittere delen, gemakkelyk in water oplosbaar, hier om geeft ze met water een krachtig *koud aftrekzel.* Bezit zeer weinig harsachtige delen.

Daar nu de fmaak van het poeder en aftrekzel ten uiterften bitter en onaangenaam is, is het beter om het poeder tot *pillen* te maken, of ook het *extract* met andere poeders tot *pillen.*

Het zaad is buiten gebruik.

[Een weinig gedroogd, laat het zich nog wel tot poeder ftoten.]

Columba.

Gebruik. De Wortel. *Colomba wortel.*

Schynt weinige vlugge delen te bezitten, en de kracht fchynt in de bittere en harsachtige delen

te

te huisvesten. Weinige houtachtige delen bezittende, kan men ze in *poeder* voorſchryven, of met Extract tot *pillen* maken. Om de oplosbare delen uittetrekken, kan men één once met 16 oncen water tot de helft afkoken.

[Men moet niet veel poeder in voorraad bewaren: met wyngeest of wyn, verkrygt men ook een vry krachtig aftrekzel.]

Conchæ Citratæ. *Citroen-zuure Oesterſchelpen.*

Een onoplosbaar middelzout, ontſtaande uit vereniging van Citroen-zuur met oesterſchelpen, wordt weinig gebruikt.

Conchæ præparatæ. *Geprepareerde Oesterſchelpen.*

Dit middel beſtaat, zo als alle Dierlyke beenaarde, uit een weinig phosphorus-zuure en koolzuure kalk-aarde, welke laatſte echter de overhand heeft, en waarom het als een *abſorberend* of zuurtemperend middel werkt. Men moet het niet met *zuuren* en *zuure zouten*. b. v. *Crem. Tartari* enz., als het als een zuurtemperend middel zal werken, vermengen.

Conesſi. (*Nerium antidyſentericum*, L.)

Gebruik. De Schors. *Coneſſi-bast.*

Volgens opgave van voorname mannen, bezit deze Schors vlugge delen; ik heb ze echter niet kunnen ontdekken, misſchien heb ik de echte

Schors

Schors van de Kust van Coromandel niet gehad.

Myne Schors hadt veel ſamentrekkende en bittere ſtof in zich, en kan derhalven niet met loogzouten, aarden en metallike zouten gemengd worden.

Conferva Helmintochorton. *Wormmosch.*

Bezit gene vlugge delen, dus men het tot een *decoctum* kan voorſchryven: op één onçe tien onçen water, tot agt onçen verkookt; ook wel in *poeder*, en met Honig als een *ſlikmiddel.* De alcohol trekt er niets uit.

Conſolida major (*Symphytum officinale* L.)

Gebruik. De Wortel. *Smeerwortel.*

De ſlym is het voornaamſte ſamenſtellend deel van dezen Wortel: hy kan derhalven als een *decoctum* gebruikt worden: op 16 onçen water een halve onçe van dezen wortel, anders wordt het afkookſel te dik.

Contrajerva. (*Dorſtenia contrajerva* L.)

Gebruik. De werkzame delen beſtaan uit Harsen olie-delen: om deze reden moet het als *poeder*, of met wyn afgetrokken, gebruikt worden.

Coriandrum. (*coriandrum ſativum* L.)

Gebruik. De vrucht. (*Sem. Coriandri.*) *Coriander-zaad.*

Het gene by de Anys gezegd is kan hier ook plaats vinden.

Cornu Cervi. Hoornen van den *Cervus Elaphus.* —— Men heeft ze geraspt (*Cornu Cervi rasura.*) in voorraad. Dienstig om afkookzels helder te maken, of daar uit met water een geley te koken (*gelatina Cornu Cervi.*)

Door ene droge destillatie stookt men er een *brandige olie* (*oleum cornu Cervi*) uit, welk uiterlyk wordt gebruikt; zo ook een *vlugge geest* en *vlug-zout* (*spiritus et sal coruu Cervi.*) Men maakt van de tot witheid gebrande beenderen een fyn poeder (*cornu Cervi ustum.*) bestaande uit phosphorus-zuure en kool-zuure kalk-aarde.

Hier van bedient men zich als een opslurpend middel: waar toe de zuivere kalk-aarde of *magnesia* zich beter schikt, omdat in de Hartshoorn een groot deel kalk-aarde reeds met *Phosphorus-zuur* verzadigt is.

Costus Dulcis. (*costus arabicus* L.)

Gebruik. De Schors. *Costus-bast.*

Hier geldt het gene wy by *Cinnamomum* erinnerd hebben.

De *bittere Costus*, welke men zomtyds in de winkels vindt, schynt van deze soort ene *varieteit* te zyn, en is niet meer in gebruik.

Cremor Tartari. (*Potassinum Tartaricum acidum.*) *Wynsteen-room.*

Bestaat uit Plantaartig loogzout met zuur van Wynsteen overzadigd.

Men

Men gebruikt dit zout in *poeder*, en in *mixturen.* Bezwaarlyk oplosbaar in water, dus het, by een temperatuur van 50 gr. volgens *Fahrenheit*, 160 delen nodig heeft.

Wanneer dit zout als zuur zal werken, dan kan men het niet met aarden, b. v. *Magnesia*, *creta præparata* en *Loogzout* voorschryven; wil men echter dat het als een neutraal zout zal werken, of wil men daar door enig kool-zuur ontwikkelen, dan kan men het met loogzout of *magnesia* voorschryven. Dewyl het wynsteen-zuur met kalkaarde een bezwaarlyk oplosbaar zout, *wynsteenseleniet*, daar stelt, dan zal de *magnesia* geschikter zyn dan de kalkagtige middelen.

Als men een poeder wil voorschryven om veel vaste lucht in de maag te ontwikkelen, dan is een mengzel uit drie delen *Cremor Tartari* en een deel *Soda Crystallisata* daar toe zeer geschikt. [Men moet de *Crem. Tart* niet met de *magnesia* voorschryven, ook niet met *Lapides Cancri.* (zie *magnesia.*)]

Cremor Tartari Solubilis, *Oplosbare wynsteen Room.*

Een vereniging van Borax met Wynsteen-krystallen, waarby het wynsteen-zuur de overhand heeft; of een zout uit *Borax*, *wynsteen-zuur*, *plant-loog-zout* en *mineraal loog-zout* bestaande.

Dit zout wordt in de lucht vloeibaar, dus men

het niet in *poeder*, noch in *pillen* kan voorſchryven. Gemakkelyk in water oplosbaar; ééne onçe water neemt, by de temperatuur van 10 grad. volgens *Farenh.* zes drachma zout in zich. In wyngeest onoplosbaar: omdat nu het wynſteen-zuur in dit zout de overhand heeft, werkt het als een zuur, en moet niet, als het als zuur zal werken, met *loog-zout* noch *aarden*, voorgeſchreven worden. Volgende zouten worden door het zelve *gedecomponeerd.*

Neutrale zouten.

Nitrum depuratum.
Sal digeſtivum.
Tart. Tartariſatus.
——— *Vitriolatus.*
Terra foliata Tartari.

Middelzouten.

Terra ponderoſa ſalita.
Calx muriata.

Verders genoegzaam alle metallike zouten, zepen, zwavellevers.

Cremor Tartari Volatilis, ook Tart. Solubilis genoemd. *Vlugge wynſteen-room.*

Dit zout beſtaat uit plant-loog-zout, vlug loog-zout en wynſteen-zuur. ——— Blyft droog in de lucht, gemakkelyk in water oplosbaar: by de gewone temperatuur ontbindt éénc onçe 5 dr. zout. —— onoplosbaar in wyngeest.

Wordt

Wordt ontleed door de volgende zouten.

1.) Door alle *zuure zouten*, zy fcheiden daar uit een *Cremor tart.*, door dat zy zich met vlug *alcali* verenigen; men moet ze dus niet met zuure vruchten, b. v. *Tamarinde* en dergelyke, of met zuure fyropen, b. v. *oxymel* enz. voorfchryven.

2.) Door *vaste loog-zouten*, *fal Tartari*, en *foda depurata.*

3.) Door *Aqua Calcis.*

4.) Door *magnefia calcinata.*

5.) *Aardagtige middelzouten.*
Calx muriata.
Terra ponderofa falita.
Sal amarum.

6.) *Metallike middelzouten.*

Men gebruikt het als *poeder*, of beter in een *mixtuur.*

Het ware zeer goed, dat de Medici dit zout, 't welk men zeer wel kan misfen, niet meer voorfchreven, om dat het zich, na langen tyd, van zelf ontleedt; het vlugge loog-zout ontwikkelt zich met den tyd, en het zout gaat weêr tot *Cremor Tartari* over.

Creta praeparata. *Geprepareerd Kryt.*

Beftaat uit kool-zuur en kalk-aarde met een weinig keifteen-aarde. Als *abforbens* moet men het niet met zuur of zuure zouten vermengen.

Moet ook voor het gebruik wel afgewasſchen of geſlemd zyn.

Crocus. (*crocus ſativus.* L.)

Gebruik. De punten der ſtofvezelen. *Saffraan.*

Saffraan bezit vlugge delen, dus niet geſchikt voor een *decoctum*, maar wel voor een *aftrekzel.* In ene kleine *doſis* werkzaam zynde ſchryft men het voor in poeder. Laat zich door water en wyngeest uittrekken, en ſchynt veel zeepſtof te bezitten.

Crocus Antimonii. Spiesglans ſaffraan.

Ene onvolkomene ſpiesglans-kalk, bezittende noch enige zwaveldelen. Men geeft ze niet op zich zelf, maar wel ter bereiding der ſpiesglans-wynen, (*Vina Antimonii.*)

Cryſtalli Tartari. z. Cremor Tartari.

Culilawanum. (*Laurus culilawan.* L.)

Gebruik. De Schors. *Bittere Caneel.*

Hier koomt te pas het geen reeds by de *Casſia Caryophyllata* is aangemerkt.

Cuprum Ammoniacale. *Koper-ammoniak.*

Dit zout beſtaat uit koper, vitriool-zuur en vlug loog-zout.

Men gebruikt het in ene zeer kleine *doſis* als *poeder*, of laat 'er met brood-kruim *pillen* van maken. Om te verhoeden dat die pillen met de tyd

tyd niet te hard worden, doet men, op aanraden van *Hufland* half zo veel zuiker by het broodkruim.

Curcuma. (*Amomum curcuma.* L.)

Gebruik. De Wortel. *Geelzucht-wortel.*

Men fchryft ze voor in *poeder:* water trekt er niet veel kracht uit, om dat zy veel hars in zich heeft, welke door wyngeest met een donker gele kleur ontbonden wordt.

Cydonia. (*Pyrus cydonia.* L.)

Gebruik. De gedroogde vrucht, het zaad. *Queën.*

De gedroogde vrucht is buiten gebruik, doch niet het zaad; dit bezit ene zeer gemakkelyk in water oplosbare flym: zynde één deel voldoende tot 13 delen water. Het is niet nodig om de zaden te ftoten. De flym huisvest in de fchellen. — Moet men deze flym hoger fchatten dan die der Tragacantha?

De *fyroop- marmelade*, en het *flikmiddel van Queën* zyn buiten gebruik, maar niet de *Tinct. martis cydoniata*, als een krachtig geneesmiddel.

Cynogloffum. (*cynogloffum offic.* L.)

Gebruik. De frisfche wortel bezit verdovende [of *narcotike*] ftof, welke door weinig drogen vervliegt. Men weet noch niet zeker of deze wortel enige geneeskracht bezit, en dus kan men ook niet bepalen, in welke form zy gefchikt

kan gebruikt worden. Men gebruikte ze voorheen in *pillen*. [De droge wortel is een voornaam *ingredient* in de *Pilulæ* de *Cynoglossa*.]

D.

Datura. z. Stramonium.

Daucus Creticus. (*Athamanta cretensis*. L.)

Gebruik. Het zaad. (*Cretische daucus*.

Bezit wel ætherische oliedelen; kan derhalven in *poeder*, en in een heet *aftrekzel* voorgeschreven worden.

Daucus Vulgaris. (*Daucus carota*. L.)

Gebruik. Het zaad, de wortel, het dik gekookte sap. *Gele wortelen*.

Het zaad bezit enige speceryagtige oliedelen, men gebruikt het als *poeder*, of in een *aftrekzel*. De wortelen worden meer in de keuken dan in de Apotheek gebruikt: men gebruikt het verdikte sap op zich zelf of in een drankje of *Electuarium*. Het is een ware syroop met vele slymdelen en Extractif stof verenigd: — elke zuiker kan in deszelfs plaats gebruikt worden.

Decocta. (*Afkookzels*.)

Men verstaat door afkookzels vloeibare geneesmiddelen, welke uit verscheidene delen der gewassen, en enige dierlyke delen, met water, door mid-

middel van een kokende hitte, uitgetrokken worden, en wel volkomener en in minder vogt dan de aftrekzels.

Als *algemene regelen* voor de afkookzels kan men de volgende aannemen.

1.) Men gebruike alleen zodanige zelfstandigheden, welke hare kracht aan water konnen mededelen.

2.) Men vermyde alle vlugge zaken.

3.) Een behoorlyke hoeveelheid waters tot afkoking, en bepale de tyd van koken.

By aldien nu de kracht of werkzame delen ener zelfstandigheid voornaamlyk gelegen zyn in *gomachtige*, *slym-harsachtige*, *zuikerachtige*, *zeepachtige*, *zoute*, *samentrekkende of bittere delen*, dan kan men werkzaamheid verwagten van een waterig afkookzel, omdat zich alle deze delen in water laten ontbinden, en by ene kokende hitte niet vervliegen. Maar huisvest de kracht in ætherische olieachtige delen, in de losverbondene scherpe stof, enz. dan kan men gene grote werkzaamheid verwagten van een afkookzel, omdat deze zelfstandigheden door ene kokende hitte vervliegen. Er zyn gevallen, waar in de scherpe stof zo inwendig met andere delen verenigd is, dat zy in de kokende hitte niet vervliegt; dit zyn echter uitzonderingen. Wil men nu zodanige zelfstandigheden, welke alleen in een aftrekzel

gebruikt worden, tot andere afkookzels overbrengen, dan bereidt men eerst een afkookzel, en giet het noch heet over die zelfſtandigheid, dus kan men, b. v. de vlugge delen der *Valeriana* door een heet afkookzel van *Kina* uittrekken, dan zal men zyn oogmerk beter bereiken, dan dat men ze beiden te gelyk kookte.

Het koomt zeer veel aan, op de hoeveelheid van het water en den tyd der koking, om dat vele zelfſtandigheden zich gemakkelyk, vele zich bezwaarlyk laaten uittrekken; dit heb ik by zommige enkelden aangewezen, en daar in 't algemeen aangeraden om zommigen te koken, anderen te laten trekken.

Diagrydium. z. *Scammonium.*

Dictamnus albus. (*Dictamnus alb.* L.)

Gebruik. De Wortel. *Witte dictamnus.*

De buiten ſchors der Wortel is in gebruik, frisch zynde zeer ſpeceryagtig, welk door drogen vervliegt: dus is het niet te vermoeden, dat de droge Wortel enige geneeskracht zal bezitten, en dus is er weinig aangelegen in welke form men ze voorſchryft. [Genoegzaam buiten gebruik.]

Diptam (cretiſche.) (*origanum dictamnus.* L.)

Gebruik. Is niet meer in gebruik.

Digitalis. (*Digitalis purpurea.* L.)

Ge-

Gebruik. Het Kruid. *Vingerhoed kruid.*

Eertyds gebruikte men in en uitwendig het uitgeperste ſap. Tegenwoordig het gedroogde kruid in *poeder*, om dat het in een kleine gifte werkzaam is. Met veel nut kan men het ook als een *aftrekzel* voorſchryven.

Dulcamara. (*Solanum dulcamara.* L.)

Gebruik. De Stelen. (*ſtipites.*) Het Extract (*Extractum dulcamaræ.*) *Bitter zoet.*

Bezitten vry veel narcotike ſtof, redelyk vast gebonden, dus zy zelf niet geheel door koking verloren gaat. Op ene halve onçe kan men 16 onçen water tot 12 laten verkoken.

Het *waterig Extract* gebruikt men in water ontbonden, of in pillen.

E.

Electuaria. Slikmiddelen.

Hier door verſtaat men een zodanig genees-middel 't welk minder vloeibaar is dan ſyroop, genoegzaam ter dikte van honig, zo dat het niet van de punt van een mes afvloeit. Het wordt uit poeders, extracten, conſerven, ſyropen enz. ſamengeſteld.

Het *verenigings middel* beſtaat meest altoos uit Honig of Syroop. De wyze van bereiding is zeer eenvouwdig. Als het bloot uit poeder, Sy-

roop

roop of Honig zal bestaan, dan worden deze onder een gemengd. By aldien er noch andere zelfstandigheden moeten bygedaan worden, buiten de Extracten, en welke zich tot poeder laten vrywen, dan vermengt men deze vooraf met de syroop, en doet er dan de poeders by.

Men kan, over het algemeen, niet bepalen de hoeveelheid van syroop of honig, dit hangt af van de gesteldheid van het poeder; de poeders b. v. van droge planten, wortelen, schorssen, kruiden enz. hebben genoegzaam drie delen syroop, of vier en een half deel honig nodig. Tot poeders van gommen, harssen en diergelyke neemt men byna dezelfde hoeveelheid syroop; tot harde minerale zelfstandighden, b. v. yzer vylzel en andere, byna de helft.

Alle *Electuaria* konnen tot gisting overgaan, of drogen uit; derhalven moeten zy niet in grote hoeveelheid in voorraad bereid worden.

Alle zelfstandigheden zyn voor Electuaria niet geschikt: wy hebben dit by zommige enkelden reeds aangemerkt, en daar dit over het algemeen niet nauwkeurig te bepalen is, moet men volgende algemene regelen in aanmerking nemen.

1.) Men moet tot het bereiden van een *Electuarium* zodanige zaken niet voorschryven, welke alleen in een grote gifte werkzaam zyn.

2.) Poeders, welke door vogtigheid sterk opzwellen,

len, zyn er ook niet toe gefchikt.

3.) Men moet zo veel mogelyk alle minerale middelen, welke uit hoofde hunner fpecifike zwaarte gemakkelyk op den grond vallen, vermyden.

4.) Zouten, in ene grote gifte werkzaam, zyn hier niet toe gefchikt, om dat zy met zuiker gemengd een zeer onaangenamen fmaak geven: b. v. *fal amarum*, — *mirabile* enz. de zuure zouten zyn hier van uitgezonderd, b. v. *Crem. Tartar.*, *fal Eff. Tartar.*

5.) Gomharsfen welke enen onaangenamen fmaak bezitten, b. v. *Affa fœtida* konnen niet wel voorgefchreven worden: —— zo ook niet zuivere harsfen.

6.) Alle zodanige zelfftandigheden, welke zich niet nauwkeurig met fyroop vermengen, maar na verloop van enigen tyd er zich wederom affcheiden, moeten niet tot Electuaria gebruikt worden, b. v. *vette olien*, *natuurlyke balfems.*

Elemni. (*Amyris Elemnifera.* L.)

Gebruik. De Hars. (*Gummi Elemni.*) *Elemni hars.*

Deze hars wordt niet inwendig maar wel als een uiterlyk heelmiddel gebruikt. Men mengt ze als *poeder* onder zalven, of ontbindt ze, met een zagte warmte in Terpentyn; verenigt zich met natuur-

tuurlyke balſems, vaste olieën en wyngeest.

Eleoſacchara. Olie-zuiker.

Ene vereniging van zuiker met ætheriſche olie. Men geeft deze *olie-zuiker* zelden op zich zelf maar meest met andere zaken gemengd. De zuiker verenigd zich met de ætheriſche olie en maakt ze daar door meer ontbindbaar in water, en vermindert derzelver vlugheid.

Men rekend gewoonlyk op een halve onçe zuiker agt tot twaalf druppels olie.

Elixir acidum Halleri. Zuur Hallers Elixir.

Beſtaat uit ene vereniging van gelyke delen Vitriool-olie en *alcohol.*

In dit mengzel heeft het Vitriool-zuur de overhand, dus men by het voorſchryven van dit middel in opmerking moet nemen, het geen by de *Spiritus Vitrioli* is gezegd.

Emulſio. Emulſie.

Dit is ene melkachtige vloeiſtof uit friſche olieachtige zaden met water geſtoten. Men kan ook ene *Emulſio* bereiden uit *mucilago* gummi *Arabici* of *Tragacanthi*, of doier van Eyeren met harsſen of olieën gevrewen en met water gemengd. De Emulſiën beſtaan derhalven uit niets anders, dan uit een nauwe vereniging det harsachtige of olieachtige delen met water door behulp van ſlymige ſtoffen. Men moet er niet te veel van

op eenmaal voorfchryven, om dat zy vry fpoedig zuur worden en bederven. [Voornaamlyk in warm weder.]

Emplaftra. Plaasters.

Dit zyn uiterlyke geneesmiddelen in dikte of *confiftentie* van de zalven verfchillende, als harder en taayer zynde.

De grote hoeveelheid van voorhanden zynde plaasters kan men gevoeglyk in 3 clasfen verdelen, 1.) In Wasch plaasters. 2.) Loodplaasters, en 3.) in gemengde plaasters, welke uit waschplaasters en Loodplaasters zyn famengefteld. Wy zullen ons by de voorfchriften van *officinale* plaasters niet ophouden.

By aldien een Geneesheer deze of gene zelfftandigheid wil verenigd hebben, dan kan hy ze bloot met ene eenvoudige plaaster laten vermengen, mits de zelfftandigheid daar mede mengbaar is, —— wy hebben by de enkelde artikelen, welke als uitwendige geneesmiddelen gebruikt worden, reeds gemeld, welke zich by de plaasters laten vermengen.

Zommige fchryven wateragtige Extracten voor om met een plaaster te vermengen, maar men moet dit niet navolgen, om dat er gene nauwkeurige vermenging tusfchen beiden kan plaats hebben.

Enula. (*Inula Helenium.* L.)

Gebruik. De Wortel en het Extract. *Aland.*

De-

Deze wortel bezit vele vlugge delen; men ſchryft ze derhalven voor in *poeder*, en in *Electuarium*. In ene vloeibare gedaante kan men ze als een *aftrekzel* gebruiken, het *afkookzel* heeft ſterker ſmaak dan het aftrekzel, en heeft meerdere harsachtige, ſlymige, en bittere, maar minder olie delen, in zich [als het naamelyk te dun is]

Het *waterig Extract* bezit genoegzaam gene vlugge delen, maar zeer veel ſlymige, harsagtige en bittere delen: doch is vry ſpoedig aan bederf onderhevig.

Eryngium. (*Eryngium campeſtre*. L)

Gebruik. De Wortel. *Cruisdiſtel*.

Deze wortel bezit ſlymige, zuikeragtige, en enige harsagtige delen: men doet beter om ze in een *decoctum* dan in *poeder* voorteſchryven.

Eſſentiæ. *Eſſens*.

Hier door verſtaat men in 't gemeen ene geestryke vloeiſtof, ſamengeſteld uit een aftrekzel van een of meer zelfſtandigheden in wyngeest; bezittende voornamelyk de olieachtige en harsachtige delen van die zelfſtandigheden. —— Met water gemengd, dan ſcheiden zich deze delen meestal af, en zwemmen in het vogt. —— Men mengtze ook wel by waterige mixturen of andere vloeiſtoffen, en waar door deze troebel worden.

Zy zyn heden veelal buiten gebruik.

Eſula. *Euphorbia Eſula*. L.)

Ge-

Gebruik. De Schors. *Wolfsmelk.*

Men gebruikt ze in een kleine gift, in *poeder*, men kan er echter ook *pillen* van maken.

Euphorbium. (*Euphorbia officinarum*, L.)

Gebruik. Het gedroogde melkachtige zap, onder den naam van *Gummi Euphorbium.*

Bestaat genoegzaam uit gelyke delen gom en hars; de buitengewone scherpheid huisvest in de harsdelen: deze scherpe stof is niet vlug en gaat, by de uitkoking der hars, niet verloren.

Men gebruikt het alleen uitwendig, het zy in *poeder* onder plaasters en zalven, gedeeltelyk met *alcohol* uitgetrokken (*Essentia Euphorbii.*)

Extracta. *Uittrekzels. Extracten.*

Onder dezen naam verstaat men aftrekzels of afkookzels tot de dikte van Honig uitgedampt. Wanneer deze aftrekzels met water bereid zyn, noemt men ze *waterige Extracten* (*Extracta aquosa*): maar by aldien ze met wyngeest of wyn zyn bereid, noemt men ze *wynachtige Extracten* (*Extracta vinosa.*) De laatste zyn echter weinig meer in gebruik. De Apothekar neemt dus altoos het waterig extract, als het wynachtige niet byzonder vereischt wordt.

De waterige Extracten hebben alle in water oplosbare samenstellende delen, van het plantaartig lichaam in zich; de vlugge delen gaan meest al onder de bewerking verloren. By aldien derhal-

ven de kracht van een geneesmiddel in gom-harsſige, zeep-aartige, zuiker-aartige, zoutachtige, bittere extractive beſtaat, dan is het daar uit bereide Extract zeer werkzaam, want het bezit dan de geneeskracht in een *geconcentreerden* ſtaat. — By aldien echter de kracht alleen huisvest in de vlugge delen, b. v. ætheriſche olie, dan is het daar uit bereid Extract krachteloos. De geestryke Extracten hebben, behalven de in water oplosbare delen, ook de in wyngeest oplosbare in zich, en bezitten derhalven dikwyls zeer vele harsdelen.

Men plagt de Extracten te verdelen in *weeke* en *harde*: — de eerſte zyn altoos de beste, om dat by de uitdamping tot droogwording zeer gemakkelyk ene ſcheiding of *decompoſitie* der ſamenſtellende delen kan voorvallen. — Het is echter by ſommige extracten nodig om ze tot droogwordens toe uittedampen, om dat men ze anders, zonder bederf, niet lang kan bewaren: in dit geval moet men zorg dragen om ze met een zeer zacht vuur uittedampen.

Er is nog een ander ſoort van Extracten, welke men *ongenoemde Extracten* (*Extracta innominata*) doch liever *verdikte zappen van planten* (*Succi inſpiſſati*) noemt, wyl ze niet anders zyn dan *verdikte plantzappen*. — Hier onder behoren ook de zogenaamde *Garayſche zouten*, of *koud bereide Extracten*.

Men

Men kan derhalven de Extracten op meer dan ene wyze voorſchryven. —— Men kan ze in gewoon of gedestilleerd water ontbinden, en als een *mixtuur* voorſchryven; wel is waar dat het water alles niet ontbindt, om dat er (uitgenomen met koud bereide Extracten, en enige verdikte plantzappen) gene doorſchynende ontbinding ontſtaat, gedeeltelyk uit hoofde der harsachtige delen, welke zy in zich hebben, welke by het uitkoken door de ſlymige met water mengbaar worden gemaakt; gedeeltelyk, om dat onder het koken, een deel van de Extractiefſtof zich met het *oxygeen* der lucht verénigt, en daar door tot een harsachtige zelfſtandigheid veranderd is geworden; zy ſcheiden zich echter niet wederom van het water af. De wynachtige Extracten laten zich bezwaarlyker met water vermengen; dus men ze liever in *pillen* voorſchryft.

Alle andere Extracten laten zich ook gemakkelyk tot pillen maken; doch niet bloot op zich zelv, want dan noodzaakt men den Apothekar om de Extracten ſterker uittedampen, en waar door een Extract gemakkelyk *brandig* kan worden. — Men laat er liever een onſchadelyk poeder onder mengen om de masſa de behoorlyke *conſiſtentie* te geven.

Men ſchryft wel eens om de *gepoederde zeep* met Extract tot pillen te maken, doch dit geeft

gene behoorlyke *consistentie.* Drie delen Extract van de dikte van honig, hebben één deel droog poeder nodig.

Men gebruikt ook sommige Extracten met wyn verdund, in ene vloeibare gedaante.

Tot *Electuaria* verdunt men de Extracten vooraf met een weinig water.

Men kan alleen zodanige Extracten, welke in ene kleine gifte, b. v. van enige greinen tot een halve scrupel werkzaam zyn, in *poeder* voorschryven, wryvende dezelve met wat suiker of droog poeder; in de meeste gevallen zal het *pulv. rad. Liquiritiæ*, hier wel te pas kunnen komen.

Extractum Saturni. (*Plumbum aceticum liquidum.*) *Lood Extract; Azyn van Goudglit.*

Bestaat uit lood-kalk en azyn-zuur; wordt uitwendig gebruikt, en geeft met water [en met wat wyngeest] gemengd, *aqua Goulardi.*

Elk gewoon water ontleedt dit heelmiddel, door middel van het kool-zuur en deszelfs middel-zouten; b. v. *gips*, *zout-zuure kalk*, *glauber-zout*, enz.; men moet dit middel alleen met gedestilleerd water verdunnen: men heeft echter veelal het gewone water gebruikt, om dat dit middel alleen uitwendig wordt gebruikt. Zie *saccharum saturni.*

F.

Faba. (*Vicia faba*, L.)

Gebruik. Het meel van het zaad (*Farina Fabarum*) *Boone-meel.*

Men gebruikt het alleen uitwendig in *pappen* als een verzagtend middel.

Faba St. Ignatii. (*Ignatia amara*, L.)

Gebruik. De Vrucht. *Ignatius bonen.*

Een bitter heftig werkend geneesmiddel, welk als *poeder* in een kleine gift wordt voorgeschreven.

Farfara, z. *Tussilago.*

Fel Tauri. (*Bos Taurus domesticus.*)

Gebruik. De verdikte Gal. (*Fel Tauri inspissatum.*)

Zy wordt tot de dikte van honig uitgedampt, en dan maakt men er, met extract, *pillen* van Men geeft ze niet in ene vloeibare gedaante, uit hoofde van deszelfs alleronaangenaamste smaak, maar ook om dat ze spoedig bederft.

Tot klysteren neemt men frissche of de in water ontbondene uitgedampte.

Men moet ze niet voorschryven met zuure noch middelzouten, want dan ontstaat er ene ontleding. Daar de gal eniger maten ene natuurlyke zeep is, wordt zy ook door alle die zelfstandigheden ontleed, welke de zeep ontleden, z. *Sapo.*

Ferrum, z. *Mars.*

Ferrum Salitum. (*Ferrum Muriatoſum.*) *Zoutzuur Yzer.*

Dit geneesmiddel 't welk uit yzer en zout-zuur beſtaat, en in een vloeibare ſtaat is, wordt in gedestilleerd water ontbonden, zo ook in *alcohol.* Het wordt *gedecomponeerd*

1.) *Door alle Loogzouten.*

2.) *Door Neutrale Zouten:*

Borax.

Crem. Tartari.

Soda phosphor.

Tart. ſolubil.

—— Tartariſat.

Terra foliata tart.

—— —— —— cryſtall.

3.) *Aqua Calcis.*

Magneſia.

—— calcinata.

4.) *Hepar antimon. et ſulphur.*

5.) *Alle Zeepen.*

Filix. (*Polypodium filix mas*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Varen-wortel.*

Bezit gene vlugge, maar ſlymige, zoute, bittere, ſamentrekkende delen.

Men geeft ze in een *afkookzel*, en in *poeder.* Uit hoofde der ſamentrekkende ſtof moet men ze niet met yzer vermengen.

Flores Benzoës, z. *Benzoes.*

Flores Casſiæ, z. *Cinnamomum.*

Flores Salis Ammon. Simplices, z. *Sal Ammon.*

Flor. Sal. Ammon. Martiales. (*Ammoniacum muriatoſum martiale.*) *Yzerachtige Salammon. bloemen.*

Dit zout beſtaat uit zout-zuur, vlug loog-zout en yzer-kalk.

Wordt vogtig in de lucht: hierom kan het niet in *poeder* voorgeſchreven worden, zo ook niet in *pillen.* Laat zich gemakkelyk in water ontbinden, doch er ſcheidt zich, door den tyd, enige yzer-kalk af. Voorloop trekt er een krachtige yzer-tinctuur uit. Dit zout wordt ontleed door alle ſamentrekkende zelfſtandigheden; verders

Alcali veget. cryſtall.
Aqua calcis.
Argentum nitratum.
Crem. tart. ſolub.
Hepar antimonii en ſulphuris.
Magneſia alba.
Mercurius acetatus.
——— *nitroſus.*
Sal ſaturni.
— *polychr. ſeignetti.*
— *tartari.*
Sapones alcalini.

Soda phosphor.
Spirit. Nitri.
—— *Vitrioli.*
Tartar. tartar.
Terra foliat. tart.
—— —— —— *cryſtall.*

Flores Sulphuris, z. *Sulphur.*

Flores Viride Æris, z. *Viride Æris.*

Flores Zinci, z. *Zincum.*

Foeniculum. (*Anethum fœniculum*, L.)

Gebruik. Het Zaad en de Wortel. *Fenckel.* By het zaad kan men aanmerken, het gene wy reeds by het *Sem. Aniſi* gezegd hebben.

De gedroogde wortel wordt met recht, door vele Artzen als een onwerkzaam middel verworpen; zy bezit enige ſlymige delen, en wordt onder de *ſpecies* van een afkookzel gemengd. [Behoort ook tot de *quinque radices aperientes majores.*]

Foeniculum aquaticum. (*Phellandrium aquaticum*, L.)

Gebruik. Het Zaad. *Water Fenckel.*

De kracht huisvest in de olieachtige delen van het zaad, welke zich niet door water laten uittrekken: men ſchryft het daarom liever voor in *poeder*, of men maakt er met ſyroop een *electuarium* van, of in *pillen.* Men mengt ook het poeder onder waterige *mixturen*, om dat het zich

niet

niet zo ſterk uitzet dan vele andere poeders. Een halve onçe tot 6 onçen water, ook kan men het mengen onder een reeds doorgezygd afkookzel.

Foenum Græcum. (*Trigonella fœnum græcum*, L.

Gebruik. Het Zaad. *Boksdoorn.*

Bezit zeer veel ſlym, welke zich door heet water laat uittrekken. Het zaad wordt ook geſtoten uitwendig in pappen gebruikt, en de uitgetrokken ſlym in klyſteren.

Frangula. (*Rhamnus frangula*, L.)

Gebruik. De Schors, het Extract. *Vuilboom.*

De Schors bezit gene vlugge delen, maar ſlymige, bittere, ſamentrekkende; derhalven geſchikt voor *afkookzels* en *aftrekzels*. Moet niet met yzer of yzerhoudende zouten vermengd worden, zo ook niet deszelfs Extract.

Fraxinus. (*Fraxinus excelſior*, L.)

Gebruik. De Schors, het Extract. *Eſche* zo als by de *Vuilboom.*

Fumaria. (*Fumaria offic.*, L.)

Gebruik. Het Kruid, Extract. *Duivekervel.*

Men gebruikt het friſſche zap. Het gedroogde kruid bezit gene vlugge delen, maar wel *extractive* bittere, zoutachtige: dus geſchikt voor een afkookzel.

Het extract is meer in gebruik, men ontbindt het in water, of tot *pillen.*

Fungus Melitenſis. (*Cynomorum Coccineum*, L.)

Gebruik. Maltheſer Swam.

Wordt friſch uitwendig gebruikt, en gedroogd ook inwendig. Bezit geen vlugge delen, maar vele ſamentrekkende. Men gebruikt het afkookzel doch zonder bymenging van yzer-bereidingen.

G.

Galanga Major. (*Marantha Galanga*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Galanga.*

Bezit vele vlugge ſpeceryachtige delen, welke door koken verloren gaan; men laat dus de geſnedene wortel met heet of koud water *in funderen*, (op een halve once zes oncen water), of met de *colatuur* van enig *decoctum* trekken. Wyn trekt er nog meerder kracht uit; men neemt op een halve once agt oncen wyn.

Men ſchryft ze ook voor in *poeder* en in *electuaria*.

Galanga Minor.

Gebruik. De Wortel. *Kleine Galanga.*

Deze is veel krachtiger dan de voorgaande, en is meer in gebruik; — men kan er dus het gezegde omtrent de vorige op toepasſen.

Galbanum. (*Bubon galbanum*, L.)

Gebruik. De Gom-hars. *Gummi galbanum.*

Een

Een ſlym-hars, bezittende meer gom- dan harsdelen, en wat ætheriſche olie.

Laat zich redelyk wel met water mengen tot een ſoort van melk, vallende evenwel de harsachtige delen ligt op den grond: — beter is het daarom om het met eydoier te wryven, (op een halve once twee doieren) of met de helft arabiſche gom.

De wyngeest ontbindt weinig van deze gom. Men kan het niet wel in poeder voorſchryven, om dat het door warmte ſpoedig te ſamen bakt; best in *pillen* met enig droog poeder vermengd, anders lopen de pillen te ſamen. Een warme vyzel, en weinige druppen *Eſſ. Galbani* maken een geſchikte maſſa.

Gallæ Turcicæ. *Turkſche Galnoten.*

Dit zyn uitwasſen aan de Eikenboom, door het gal-inſect (*cynips quercus foliæ*) voortgebragt.

Zy bezitten de grootſte hoeveelheid ſamentrekkende ſtof, en wel in enen zeer züiveren ſtaat. Men gebruikt ze niet inwendig maar uitwendig in *poeder* of in *afkookzels*.

Wyngeest neemt de ſamentrekkende ſtof volkomen tot zich. — Als zy door deze ſamenſtellende ſtof zullen werken, dan moet men ze niet voorſchryven met: 1.) *Aqua calcis*. 2.) Met *Magneſia*, en alle opſlurpende aarden; b. v. *conchæ præp.*, *creta*, *ocul. canc.*, enz. 3.) Loogzouten. 4.) Alle metallike middelzouten. 5.) Yzer en yzer-kalken.

Gen-

Gentiana alba. (*Laserpitium latifolium*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Witte Gentiaan.*

Bezit gene oliedelen, maar wel een weinig scherpe stof, welke daar in vast gebonden is, en niet geheel door koken weg gaat. De harsachtige delen maken den grootsten hoop uit. Men gebruikt ze in *poeder* of met wyn getrokken. De koking met water trekt er ook niet veel kracht uit, zynde dit afkookzel minder scherp, dan het aftrekzel met wyn.

Gentiana rubra. (*Gentiana lutea*, L.)

Gebruik. De Wortel, Extract. *Rode Gentiaan.*

Deze wortel heeft gene vlugge maar meer slymige bittere delen in zich. Men kan ze in *poeder* voorschryven, om dat het vezelachtige gedeelte niet veel meer dan een derde bedraagt: ook in *electuaria.* Het koude water trekt reeds vele bittere delen tot zich; doch het kokende veel meer en wordt slymig. Op een halve onçe 12 onçen water tot 8 onçen verkookt. Het Extract bezit de kracht der wortel, men gebruikt het in *mixturen* of tot *pillen.*

Glecoma, z. *Hedera terrestris.*

[Geoffrea. (*Surinamensis*, L.)

Gebruik. De Schors.

Deze dikke vezelachtige, hier en daar aschgrauw gevlekte, zwart-bruine schors, bezit gene vlugge delen; en daar derzelver samenstellende delen,

len, voornamelyk die, waar in deszelfs genezende kracht gelegen is, zeer nauw met de andere verenigd zyn, moet ze ten minsten vier uuren met water koken. Men neemt gewoonlyk een halve once tot twaalf oncen colatuur.]

Glyzirrhiza, z. *Liquiritia.*

Grana Chermes. *Karmozyne Beziën.*

Dit zyn kleine rode insecten (*coccus Ilicis* L.) welke van de *steek-eik* verzameld worden.

Men gebruikt ze als *poeder*, of in een *electuarium*; doch worden zelden meer gebruikt.

Voorheen perste men het zap uit de frissche kermes, en maakte het met zuiker tot syroop: schynt krachtiger te zyn als de gedroogde kermes; is van ene aangename rode kleur, speceryachtige reuk en smaak.

Grana Paradisi. (*Ammomum Grana Paradisi*, L.)

Gebruik. De Vrucht. *Paradys-zaad.*

Hier kan men toepassen het geen by de *Cardamomum* gezegd is.

Grana Tiglia. (*Croton Tiglium*, L.)

Gebruik. Het Zaad. *Purgeer korrels.*

Het is een allersterkst (*draftisch*) geneesmiddel, en wordt somtyds in kleine gifte in *poeder* als een purgeermiddel gebruikt, ook wel in *pillen.* Bezit vele harsachtige delen.

Granatum. (*Punica Granatum*, L.)

Ge-

Gebruik. De Schors der Vrucht en Bloemen. (*Cortices granatorum et Flores punicæ vel Balanstiorum Granaat-appel ſchel en bloemen.*

Beiden zyn bitter, en bezitten veel bittere en ſamentrekkende ſtof. Men ſchryft ze voor in een *afkookzel*, en men moet daar by in acht nemen het geen ik omtrent de ſamentrekkende ſtof der galappelen gezegd heb.

Gramen. (*Triticum repens*, L.)

Gebruik. De Wortel, het Extract. *Queek hondsgras.*

Deze wortel bezit gene vlugge maar vele zuikerachtige en ſlymige delen. Men ſchryft ze voor in een *afkookzel* op zich zelf en met andere zelfſtandigheden. Men neemt gewoonlyk op twee onçen twee ponden water tot 12 onçen verkookt. Niet in poeder, om dat ze vele houtachtige delen bezit.

Het *Extract*, 't welk best uit de friſche wortelen wordt bereidt, heeft een zoete ſmaak en bezit de gehele kracht der wortel. Men gebruikt het op zich zelven met water verdund, of in waterige *afkookzels*, *aftrekzels* of *mixturen*, en in *electuaria* in plaats van ſyroop met een weinig water verdund: als een verbindend middel in pillen. [Het Extract der gedroogde wortel is even zo zoet als dat van friſche.]

Gratiola. (*Gratiola officinalis*, L.)

Ge-

Gebruik. Het Kruid, de Wortel, het Extract. *Gods-genade.*

Deze alle bezitten gene vlugge, maar wel bittere en ſcherpe harsachtige delen.

Men ſchryft het kruid en wortel voor als *poeder* of in een *afkookzel;* het hete water neemt, door middel der Extractive delen (welke in groter hoeveelheid in het kruid dan in de wortel huisvesten), vele harsachtige delen tot zich. Een aftrekzel met wyn werkt heftiger dan een waterig afkookzel. Het Extract heeft veel hars in zich, en is bezwaarlyk in water te ontbinden: — maar liever in *pillen.*

Guajacum. (*Guajacum officinale*, L.)

Gebruik. Het Hout en de Hars. *Lignum guajaci ſeu ſancti, gummi ſeu reſina guajaci.* Pokhout.

Het hout bezit gene vlugge, maar wel ſlymige en veel harsſige delen. Men ſchryft het niet voor in zelfſtandigheid; om dat het ene grote hoeveelheid vezelachtige en onwerkzame delen bezit. — Men gebruikt het geraspte of geſnedene hout in *decocta*, en wel op twee ponden water twee onçen hout tot 12 onçen verkookt, om dat de harsachtige delen door lang koken week gemaakt, en met het water door middel van ſlymige delen vermengd worden.

Men bereid de hars uit het hout door middel

van

van wyngeest (*Resina quajaci*), gedeeltelyk vloeit het van zelf uit de bomen (*guajacum nativum*), en deze is werkzamer. Deze hars wordt als *poeder* met andere zelfstandigheden of met Extracten tot *pillen* gemaakt. Men kan het ook met water mengen door middel van arabische gom, als men een half deel met één deel gom al wryvende met water roert. — Wanneer men by dit mengzel verzoete salpeter-geest (*spiritus nitri dulcis*) voegt, dan verkrygt dit een blauwe kleur als de salpeter geest niet volkomen verzoet is. — Men ontbindt ook de hars in wyngeest of rum, onder den naam van Taffia.

Gutta Gamba. (*Cambogia gutta*, L.]

Gebruik. De Hars. (*Gummi gutta.*) *Guttegom.*

Laat zich in water en wyngeest ontbinden: de eerste ontbinding is troebel. De geest van *sal ammon.* geeft een doorschynende rode ontbinding, welke noch door water, noch door wyngeest ontleedt wordt. Men gebruikt het in *poeder* in een zeer kleine gifte, ook wel onder *pillen*. Ook verenigt men ze tot een zeep door koking met caustike loog, welke men oneigenlyk *sapo gummosus* noemt.

Het *Extractum gummosum* is buiten gebruik.

H.

H.

Haustus. *Klein drankje.*

Dezen naam geeft men aan een vloeibaar genees-middel, 't welk uit meer dan een ongelykfoortig deel te famen gefteld is, en op éénmaal wordt ingenomen.

Hedera Terrestris. (*Glecoma Hederacea*, L.) *Aardveyl.*

Gebruik. Het Kruid, en deszelfs Extract.

Het frisfche kruid bezit ene zachte fpeceryachtige reuk, welke zy door droging gedeeltelyk verliest. Men fchryft het voor onder *fpecies* tot een *aftrekzel.* Het extract is bitter en een weinig zout.

Hæmatites Lapis. *Bloed-fteen.*

Een ryk Yzerertz. Men gebruikte het voorheen inwendig, in een zeer fyn *poeder;* maar nu alleen uiterlyk. Het moet niet met famentrekkende ftoffen vermengd worden.

Helleborus Albus. (*Veratrum Album*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Witte Nieswortel.*

Behalven de fcherpe ftof, heeft deze wortel vele harsdelen in zich. In zeer kleine gifte werkzaam zynde, fchryft men ze voor in *poeder.* Het *Extract* is niet zo krachtig.

Helleborus Niger. (*Hell. Niger*, L.)

Gebruik. De Wortel, het Extract. *Zwarte Nieswortel.*

Ten opzigt der famenftellende delen genoegzaam met de vorige overeenkomende, bezit zy echter minder harsdelen, en werkt zwakker. Men geeft ze ook in poeder.

Het *Extract* moet uit frisfche wortelen bereid worden, anders is het krachteloos.

[En daarom is het Extract misfchien by ons buiten gebruik, en misfchien ook om dat, daar in, in plaats van deze echte wortel, vele andere foorten verzameld worden, (zie LINNEI *mat. medica*) de echte niet overal voorhanden is.

Hepar Antimonii. (*Pottasfinum fulphuratum ftibiatum.*) *Spiesglans Lever.*

Ene vereniging van fpiesglans met vast loogzout.

Zy wordt nu en dan, in water ontbonden, uitwendig gebruikt.

Zy wordt ontleedt: 1.) Door alle *zuuren* en *zuurachtige zouten.* 2.) Door alle *aardachtige* en *metallieke middelzouten.*

Hepar Sulphuris. (*Potasfinum fulphuratum.*) *Zwavel-lever.*

Ene vereniging van zwavel met potasch; zy wordt fomtyds uitwendig voorgefchreven, en zy wordt ontleed even als de voorgaande.

Hippocastanum. (*Æfculus hippocastanum*, L.) Ge-

Gebruik. De Schors, het Extract. *Paarde Castanie*, zie by de Kina.

Hirundinaria. (*Asclepias Vincetoxicum.*)

Gebruik. De Wortel. (*Rad. Hirundinariæ, seu vincetoxici.*) *Zwaluw wortel.*

In een frisschen staat heeft zy een weinig scherpe stof by zich, die door drogen verloren gaat. De droge wortel bezit enige bittere en harsachtige delen, welke zich gemakkelyk door water of wyn laten uittrekken. Men schryft ze voor in *poeder* of in een *aftrekzel.*

Hydrargyrum, z. *Mercurius Vivus.*

Hyosçiamus Albus.

Gebruik Het Kruid; Extract. *Wit Bilsenkruid.*

Deze giftige plant heeft, frisch zynde, zeer veel verdovende stof by zich, welke by ene voorzigtige droging niet verloren gaat. Men geeft ze in *poeder* in ene kleine gifte. Uitwendig in een *aftrekzel*, of in een *klysteer.* Door koking verliest zy vele *narcotike* stof. Het Extract moet uit het frissche zap bereid zyn. Men schryft het in ene kleine *dosis* voor in *poeders*, of men ontbindt het in water: op zich zelven laat het zich niet in poeder voorschryven, maar men moet het met een ander ligt poeder te samen wryven.

Hyosciamus Niger.

Gebruik. Het Kruid, Zaad en Extract. *Zwart*

Bilſenkruid, weinig in gebruik, behalven het Zaad.

Hypocistis. (*Cytinus hypocistis*, L.)

Gebruik. Het verdikt zap, *ſuccus hypocistidis.*

Laat zich in water ontbinden, en bezit ſamentrekkende en bittere delen; dus niet voorteſchryven met zodanige zelfſtandigheden, welke de ſamentrekkende ſtof binden, z. *gallæ.*

I.

Jacea, z. *Viola Tricolor.*

Jalappa. (*Convolvulus Jalappa*, L.)

Gebruik. De Wortel, de Hars, het Extract *Jalap.*

De kracht dezer wortel legt in de harsſige delen, welke zich niet door water laten uittrekken. Men geeft derhalven deze wortel in *ſubſtantie*, 't zy op zich zelf in poeder, of met andere zaken vermengd: ook met honig of ſyroop tot een *electuarium*, of met wat tragacantſlym tot pillen gemaakt; men mengt het ook onder *mixturen*, of by de *colatuur* van een *decoctum.*

De hars moet op zich zelf, niet als poeder gebruikt worden, om dat zy gemakkelyk hangen blyft in de plooijen van het gedarmte, en dus zeer gevaarlyke uitwerkingen kan veroorzaken; men laat ze liever met amandelen wryven, en roert er wat zui-

zuiker onder (*). Men ontbindt ook de hars in wyngeest, en doet er dan wat ſyroop by; hier by moet men wel zorg dragen om dit niet met water te verdunnen, want dan zakt de hars op den grond Men heeft in ſommige Apotheken ene *Esſentia Jalappæ:* doch de Artz doet altyd voorzigtiger als hy ene bepaalde hoeveelheid hars in *alcohol* laat ontbinden: op 10 greinen hars neemt men één drachma *alcohol* en twee drachma's ſyroop. Zommigen laten de hars, door middel van amandelen, *emulgeren*, doch dit is volſtrekt nutteloos om dat de hars, onopgelost, in de *emulſio* zwemt, en ſpoedig op den grond valt. Als men ze in *pillen* wil voorſchryven, dan wryft men ze vooraf met enige druppen olie en poeder van ſpaanſche zeep te ſamen, en dit is het beste omkleed middel.

Het *Extractum Jalappæ aquoſum* is een krachloos geneesmiddel; dus met recht *buiten* gebruik.

Ichtyocolla. (*Accipenſer Sturio*, L.)

Gebruik. De gedroogde Zwemblaas. (*Ichtyocolla* of *Colla piscium.*) *Vislym.*

Zuiver zynde, laat zy zich geheel in kokend water ontbinden, en maakt daar mede een dierlyke geley. Zomtyds gebruikt men ze als een *afkook-*

 zel,

(*) Ik ken een Artz welke deze hars met *magneſia* laat wryven!! Voorzeker een zeer gevaarlyke compoſitie, want de *magneſia* kan de hars niet omkleden of inwikkelen, of zachter maken.

zel, en neemt dan een drachma op tien onçen water, en deze ontbinding wordt ook wel als een *clysma* voorgeschreven; zy wordt echter meer gebruikt om zappen of afkookzels helder te maken.

Imperatoria. (*Imperatoria ostruthium*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Meesterwortel.*

Ene zeer olieachtige en speceryachtige wortel, even als *angelica*, z. *angelica*.

Infusa. *Aftrekzels.*

Een vloeibaar geneesmiddel, welke door overgieting van een vast geneesmiddel met een vloeibaar, en opvolgende doorgieting, wordt bereidt; [of als men een of ander geneesmiddel, 't welk zyne krachten aan enig vogt kan mededelen, in dat vogt, zonder koken, laat uittrekken.]

Men verdeelt de aftrekzels in *water* en *wynachtige*, en beide in *koude* en *hete*. —— Over het algemeen verstaan wy door aftrekzels de waterachtige. —— By de enkelde geneesmiddelen hebben wy altoos aangemerkt of die zelfstandigheid geschikt is tot een aftrekzel of niet. Zie hier enige algemene regelen.

1.) Men bedient zich in de *koude waterige aftrekzels*, van zodanige zelfstandigheden, wier vlugge delen gemakkelyk in water oplosbaar zyn.

1.) Tot de *hete waterige aftrekzels* neemt men insgelyks die zelfstandigheden, welker krachten in vlugge delen bestaan, doch ook in water ontbind-

baar

baar zyn. Men giet er het water heet op om het met ene grote hoeveelheid werkzame delen te bezwangeren. De infusie moet echter in geslotene vaten geschieden.

3. De *wyn* schryft men voor by zodanige zelfstandigheden, welker delen niet wel in water oplosbaar zyn; b. v. olieachtige of harsachtige.

4.) Men moet altoos ene geschikte hoeveelheid water of wyn aanwenden ten opzigt der uittetrekkene stoffe.

[Een Medicus kan niet altoos weten hoe veel vogts er verloren gaat by ene *infusie*; 't zy dat er vry wat in de droge zelfstandigheden terug blyft, offchoon men ze ook uitperst; 't zy er te veel, door ene dikwyls slordige trekking, verloren gaat. Het is derhalven wel zo goed om dit aan het oordeel van een ervaren Apothekar overtelaten.]

Inula, z. *Enula*.

Ipeacuanha. (*Cynanchum Ipeacuanha.*]

Gebruik. De Wortel. *Braakwortel.* (*Americaansche.*)

Deze, in ene kleine gifte, werkzame wortel, wordt meestal in *poeder* voorgeschreven, welk men met waterige *mixturen*, *afkookzels*, *electuaria*, of *pillen* laat vermengen. —Zy verliest door *koken*, ja door bloot *heet water*, veel van deszelfs kracht, dus men ze liefst in *substantie* voorschryft.

Men moet gene grote hoeveelheid in voorraad

tot poeder laten ſtoten, om dat zy dan krachloos wordt als men ze lang in poeder bewaart.

[Men ſchryft malkanderen dikwyls na, en dit geſchied ook hier. Ik heb by ondervinding dat een zeer fyn poeder van *peacuanha* twee jaren, in een welgeſloten vles, goed blyft.]

Iris Florentina.

Gebruik. De Wortel. *Irias*, *Violenwortel.*

Zy bezit weinige harsachtige, maar vele ſlymachtige, bitterachtige en vlugge oliedelen. Men geeft ze in *poeder*, of in een *heet aftrekzel:* — door koken verliest zy den aangenamen reuk: men gebruikt ze ook uitwendig.

Iris Nostras. (*Iris Germanica*, L.) *Gele Lisch.*

Gebruik. Het friſsche of verdikte zap; de gedroogde wortel.

Het uitgeperste zap is zeer ſcherp, en wordt uitwendig gebruikt. Het *verdikte* zap heeft ook nog enige ſcherpe ſtof in zich; men gebruikt het in water ontbonden, of in kleine gifte met andere zelfſtandigheden in *poeder* gemengd. Het poeder wordt door lang bewaren krachteloos.

[By ons genoegzaam buiten gebruik.]

Juglans. (*Juglans regia*, L.)

Gebruik. Het uit de groene ſchel bereide Extract. (*Extr. nuc. Jugland.*) De geperste olie uit de kernen, (*ol. nuc. Jugland.*) *Nootolie.*

Het

Het extract bezit ſamentrekkende en *extractive* ſtof; ziet, wat hier omtrent dient waargenomen, by *Gallæ*. De *uitgeperſte olie* kan, versch zynde, in plaats van amandel olie gebruikt worden: wordt echter vry ſpoedig rans, en dan is zy nadelig.

Juniperus. (*Juniperus communis*, L.)

Gebruik. De Beziën, het Moes, het Hout, de Ætheriſche Olie.) (*Baccæ*, *Rob*, *Lignum*, *ol. Juniperi*.) *Jenever boom*.

De beziën bezitten vele ætheriſche olie, hars- en gomdelen. Men gebruikt ze om te roken; in *waterige* en *wynachtige aftrekzels*: één deel beziën geeft met agt delen water een ſterk aftrekzel, en 1½ deel met 8 delen wyn een krachtig wynachtig aftrekzel.

De *Rob* gebruikt men in *electuaria*, en in *mixturen*.

Het Hout wordt met water gekookt, waar by wel de vlugge delen verloren gaan; maar de harsachtige, door lang koken wéék gemaakt, verenigen zich, door middel der gomdelen, met het water.

De olie gebruikt men met zuiker, als een *Eleoſaccharum*, en dus, met wyn of water gemengd, voorgeſchreven; ook wel uitwendig.

[De koornwyn met de beziën gedestilleerd, geeft de bekende *Jenever*, *Wachholder*.]

K.

Karabe, z. *Succinum.*

Kermes Minerale. *Minerale Kermes.*

Bestaat, volgens myne proeven, uit spiesglans oxyd, en hydrothionzuur (gezwavelde waterstof); men moet dus by deszelfs voorschrift hetzelfde in acht nemen als by de *sulph. auratum:* zie dit woord.

Kinkenemalo Gummi.

Deze zelfstandigheid bestaat byna geheel uit harsachtige en ætherische oliedelen. Men schryft ze voor in poeder; ook gebruikt men deszelfs olie.

Kino Gummi. *Gambienser Gom.*

Genoegzaam geheel oplosbaar in water, en schynt uit slymige samentrekkende en weinige harsachtige delen te bestaan, waarop men letten moet; z. *Catehu.*

L.

Lac Sulphuris, *Zwavel-melk.*

Zeer overeenkomend met zwavel-bloemen, en is niet anders als een zeer fyne zwavel, met een weinig gezwavelde waterstofgas verenigd; waar men by het voorschryven op letten moet; zie *zwavel.*

Lacca in Baculis, Granis et Tabulis. *Stok-, Grein-* en *Schellak.*

Al-

Alle drie Lakſoorten zyn harsachtige, ten dele waschaartige, meer of min gekleurde zelfſtandigheden, welke hunne geboorte aan een *ſchildluis* (*coccos laccæ*) verſchuldigd zyn.

Men gebruikt de Lak in greinen in de geneeskunde; men trekt er door koken met water ene rode tinctuur uit; deze kan men echter zeer wel misſen.

[Best ware het dat men de *ſtoklak* gebruikte, deze is immers de oorſpronglyke; men doet ze in Indiën van de ſtokjes: trekt er eerst ene kleur uit, en verkoopt ze dan voor *Lak in greinen*; en als deze geſmolten en in tafelen gegoten is, heeft men de *ſchellak.*]

Lactuca Viroſa.

Gebruik. Het *extract* uit het friſche zap bereid.

Dit *extract* bezit zeer veel verdovende ſtof, en wordt even als dat van Bilſenkruid gebruikt; z. *Hyoſciamus.*

Ladanum. (*Cistus Creticus*, L.)

Gebruik. De Hars. *Labdanum.*

Men vindt ze zeer zelden zuiver; volkomen onoplosbaar in water; gemaklyk in ſterke wyngeest; droog en broos. Men gebruikt het om te roken, en in *plaasters.*

Lapis Cauſticus. (*Pottasſinum purum.*) *bytend loogzout.*

Men

Men gebruikt dit, van alle koolzuur bevryd loogzout, in-en uitwendig. Inwendig gebruikt men het, in veel *gedestilleerd water* ontbonden. als poeder kan het niet gebruikt worden, om dat het ſpoedig vloeibaar wordt, en koolzuur uit de dampkring tot zich neemt. Laat zich ook in *alcohol* ontbinden Men moet het niet vermengen met de volgende zouten:

1.) *Met zuuren of zuure zouten.*

2.) *Met zagte minerale loogzouten en vlugge loogzouten.*

3.) *Zouten waar in mineraal- of vlug zout huisvest.*

Borax.

Nitrum cubicum.

Sal ammoniacum.

— mirabile.

Soda phosphorata.

Spirit. mindereri.

Tart. ſolubil.

Terra fol. tart. cryſtali.

4.) *Alumen.*

Sal amarum.

5.) *Magneſia alba.*

6.) *Metallike zouten.*

Lapis infernalis. *Helſche Steen.*

Een vereniging van zilver-kalk met ſalpeterzuur. Wordt uitwendig gebruikt. [Zie *argentum nitratum.*]

La-

Laſerpitium, z. *Gentiana alba.*

Laudanum Liquidum, z. *Opium.*

Laurus. (*Laurus nobiliſ.*, L.)

Gebruik. De Vrucht, de Bladeren, de uitgeperste Olie. (*Baccæ, folia, ol. Laurinum.*) *Laurier.*

De Vrucht bezit wezenlyke olie, vermengd met vette en harsachtige delen. Men gebruikt ze in *poeder* en in *kruiderwyn*; water trekt er weinig kracht uit. De bladeren bezitten dezelfde ſamenſtellende delen als de vrucht, doch minder vette en meer ſlymige: men gebruikt ze in *aftrekzels*, [ook in poeder.]

Behalven de vette delen bezit de olie ook wezenlyke oliedelen: uitwendig in zalven en ſmeerzels.

De vrucht en bladeren worden ook in zalven en ſmeerzels gebruikt. Voorheen gebruikte men ook het *gedestilleerde water* der vrucht, 't welk zeer krachtig is; doch nu buiten gebruik.

Lauro-Ceraſus. (*Prunus Lauro-Ceraſus*, L.) *Kerslaurier.*

Gebruik. Het gedestilleerd water. (*Aq. Lauro-Ceraſi.*

Het moet *geconcentreerd* zyn, en in een geſloten vles bewaart worden. —— Men ſchryft het voor druppels wyze; het bezit ene ætheriſche olie waar van de giftige eigenſchap afhangt.

Lavandula. *Lavandula spica*, L.)

Gebruik. De Bloemen, de Ætherische olie (*Lavendel.*)

De welriekende bloemen bezitten ene ætherische olie en harsachtige delen: men gebruikt ze niet in poeder, maar alleen uitwendig in *species*. Met water afgetrokken gebruikt men tot baden en stovingen.

De ætherische olie bezit de volle kracht der bloemen, en wordt als een welriekend middel by vele geneesmiddelen gebruikt.

[Men heeft nu ontdekt dat de in *Murcia* gestookte olie uit versche bloemen, zeer veel campher bezit, en zich daar uit gemakkelyk laat afscheiden.]

Ledum, zie *Rosmarinus sylvestris*.

Lepidium. (*Lepidium sativum*; L.) *Tuinkers*.

Het zap wordt alleen met andere zappen van kruiden voorgeschreven.

Levisticum. (*Ligusticum levisticum*, L.) *Gebruik*. De Wortel, het waterig en wynachtig Extract. *Lavas*, zie by de *Angelica*.

Het geestryk Extract heeft vele harsdelen in zich, welke den reuk en smaak der wortel bezitten.

Lichen Islandicus. *Yslandsch mosch*.

Deze mosch bestaat genoegzaam geheel uit slymige en bittere delen, en zeer weinige hout- of vezelachtige. Men

Men schryft ze echter niet voor in *substantie*, gedeeltelyk om dat zy zich allerbezwaarlykst tot poeder laat stoten; gedeeltelyk, om dat het poeder zeer ligt is en bezwaarlyk intenemen. De bittere delen zyn gemakkelyker oplosbaar dan de slymige, en zy kunnen uit dien hoofde afgescheiden worden, als men deze mosch met heet water laat trekken, het vogt afgiet, en het overblyfzel op nieuw droogt.

Een onçe van deze mosch met 16 onçen water ¼ uurs gekookt, geeft 7 onçen slym van dezelfde dikte als of men één deel arabische gom met drie delen water ontbind.

Door middel van deze slym, laten zich ook vette en ætherische olieën, campher en slymharsen te samen wryven.

Lichen Pyxidatus. (*Licher Cocciferus*, L.)

Komt met het vorige overeen, doch bezit wat minder slym.

Lilium Album. (*Lilium candidum*, L.)

Gebruik. De gedroogde Bladeren, de Wortel. *Witte Lely.*

Beiden bezitten vele slymige delen: — men kan ze wel missen. [By ons buiten gebruik.]

Lilium Convallium. (*Convallaria Majalis*, L.)

Gebruik. De Bloemen. *Lely der Dalen.*

Limatura Martis, zie *Mars*.

Li-

Linimentum, *Smeerzel.*

Een uitwendig geneesmiddel, en alleen van de zalven in dikte verschillend: z. *unguenta.*

[Over het geheel bestaan de *Linimenta* uit zagter ingredienten dan de zalven.]

Linum Commune. (*Linum Usitatissimum*, L.)

Gebruik. Het Zaad, de vette Olie. *Lynzaad.*

Het zaad bezit vele slymige en vette oliedelen: wordt uitwendig gebruikt in *pappen*; de door water uitgetrokken slym in klysteren. —— Één once zaad maakt een pond water slymig.

Men schryft de *geperste* olie voor tot zalven, plaasters, smeerzels, en in klysteren.

Liquiritia. (*Glyzyrrhiza glabra*, L.)

Gebruik. De Wortel, deszelfs uitgedampt zap. *Drop*, *Lacris.*

De wortel bezit zuikerachtige, slymige en bittere delen. —— By aldien men alleen de beide eerste wil uittrekken, dan moet men de wortel in heet water laten aftrekken: by aldien ze gekookt wordt, dan worden ook de bittere delen ontbonden: het *aftrekzel* heeft derhalven enen aangenamen, zoeten, maar het *afkookzel* een bitteren smaak; uit dien hoofde moet het zoet hout, in een borstdrank, op 't laatst er by gedaan worden. —— Men gebruikt de afgeschrapte wortel ook in *poeder*, en men bestrooit er de pillen mede. —— Met zuiker en wat

slym

ſlym van *Tragacant* gemengd, maakt men er de zoethoutſtokjes van.

Het tot droog wordens toe uitgedampt zap (of aftrekzel) der frisſche wortel, is bekend onder den naam van *Drop* of *Lacris* (*Succus Liquiritiæ*) wordt op zich zelf, of in *poeders*, *mixturen* of *ſlikmiddelen* voorgeſchreven; laat zich gemakkelyk in water ontbinden, en is een zeer geſchikt middel om er de ſterk ſmakende zouten mede te omkleden; b. v. *ſal ammon.*, *ſublimaat*, *zout-zuure kalk*, enz. (*)

Liquor Anodynus Mineralis Hoffmani. (*Æther Vitrioli Alcoholiſatus.*) *Hofmans pynſtillende Geest.*

Een vereniging van Vitriool-Æther met Alcohol.

Dit aangenaam geestryk vogt laat zich in alle betrekkingen met wyngeest vermengen; ontbindt *ætheriſche oliën*, *campher*, *hars*, *natuurlyke balſems* en *phosphorus*. —— Men gebruikt het op zich zelf, of by *esſentien*, *tinčturen* en *mixturen*. By *aftrekzels* of *afkookzels* moet men het niet mengen als deze nog heet zyn, om dat deze geest zeer vlug is. Wordt *gedecomponeérdt* door *loogzout* en *ſalpeterzuur*. H Li-

(*) *De Heer Dr.* MEYER *deelde my ene waarneming mede, dat het* Succus Liquiritiæ *zomtyds vele metaal-deeltjes by zich heeft.* — *Men dient derhalven oplettend te zyn.*

Liquor Anodynus Martialis, ſeu *Tinctura Beſtucheffi. Zenuw-tinctuur.*

Ene vereniging van de yzerachtige Vitriool-æther met alcohol.

Heeft dezelfde eigenſchappen als de voorgaande; doch, daar zy boven dien yzer in zich heeft, moet zy niet met *adſtringerende middelen* voorgeſchreven worden.

Liquor Anodynus Vegetabilis. (*Æther aceti alcoholiſatus.*) Verzoet Azyn-zuur.

Een vereniging van Azyn-æther met alcohol: zy koomt, ten opzicht der vlugheid en ontbindbaarheid, overeen met de *Liq. anodynus:* en wordt ontleed door *Spir. Nilri*, — *Vitrioli*, en *alcali cauſticum.*

Liquor ſeu Spiritus Cornu Cervi. Herts-hoorn geest.

Is niets anders dan een, door oliedeeltjes onzuiver, vloeibaar vlug-loog-zout. z. *Spir. ſal. ammon.*

Liquor Cornu Cervi Succinatus. (*Ammoniacum ſuccinicum empyreum.*) Barnſteen-zuure Hertshoorn-geest.

Dit neutraal-zoute vogt beſtaat uit zuur van Barnſteen, vlug loog-zout, Hartshoorn- en Barnſteen-olie.

Dit vogt wordt gedecomponeerd door

Acidum *citri Cryſtalliſatum.*

Phos-

——— *Phosphori.*
Alcali Vegetal. cryſtall.
Alumen.
Aqua Calcis.
Calx muriata.
Cremor Tartari.
——— *ſolubilis.*
Ferrum Salitum.
Hepar Antim, en ſulphur.
Lapis Cauſticus.
Magneſia calcinata.
Mercurius acetatus.
——— *nitroſus.*
Sacchar. Saturni.
Sal amarum.
—— *Eſſent. Tartar.*
—— *Tartari.*
Soda depurata.
Spir. Nitr.
—— *Salis.*
—— *Vitrioli.*
Terra foliat Tart.
——— *Cryſtall.*

Liquor terræ foliatæ Tartari. (*Potaſſinum aceticum, fluidum.*)

Dit zoute vogt beſtaat uit ene ontbinding van Azyn-zuur plant-loog-zout en water. —— Door welke zelfſtandigheden het ontleed wordt, zie by *Terra fol. Tart.*

L i t h a r g y r u m. Goudglit.

Een half verglaasde, veelal koper bezittende, lood-kalk, ontbindbaar in zuuren. Men gebruikt het uitwendig, en in zalven en plaasters. —— Met Azyn gekookt de *Goudglit-azyn.* (*Acetum Litharg.*)

L o b e l i a. (*Lobelia Siphilitica*, L)

Gebruik. De Wortel.

Deze Wortel bezit wel enige vlugge delen, doch de kracht ſchynt daar van niet aftehangen, om dat men door ondervinding weet, dat het *waterig afkookzel* zeer krachtig is. Men heeft ze noch niet voorgeſchreven in poeder.

L u m b r i c i T e r r e s t r e s. Dauw wormen.

Men ſchryft ze voor gedroogd in poeder, en uit de friſche Wormen bereidt men een gekookte olie.

Men ſchryft ze echter nu niet meer voor.

L u p i n u s. (*Lupinus albus*, L.)

Gebruik. Het zaad. *Boksboon.*

Men gebruikt het even als de Bonen. z. *Faba.*

L u p u l u s. (*Humulus Lupulus*, L.)

Gebruik. De Vrucht. *Hop.*

Zy bezit vlugge ſpeceryachtige, ſlymige en bittere delen. Men ſchryft ze voor in *waterige aftrekzels*; het aftrekzel met Wyn is noch krachtiger.

L y ſ i m a c h i a. (*Lyſimachia Vulgaris.*, L.)

Ge-

Gebruik. Het Kruid. *Wederich.*

Bezit gene vlugge maar bittere delen, en ook een weinig adſtringerende ſtof. Men geeft ze als een *afkookzel.* Omtrent de adſtringerende ſtof zie *Gallæ.*

M.

Macis. z. *Nux Moſchata.*

Magiſterium Biſmuthi. (*Biſmuthicum.*) Bismuth kalk.

Deze Metaal-kalk wordt gedeeltelyk uitterlyk, gedeeltelyk in een kleine gifte als poeder gebruikt. Men moet ze niet met zuure zouten, of zuiver zuur voorſchryven, ook niet met zwavelachtige middelen.

Magneſia alba, ſeu *ſalis amari.* (*Magneſia Carbonica.*)

Magneſia, Bitterzout-aarde.

Om als een *opſlurpend* middel te werken, moet men ze niet met *zuuren* verenigen. Men ſchryft ze wel voor met droge zuure zouten, b. v. *Crem. Tartari*, *ſal Eſſent. Tart.* om op deze wyze het *kool-zuur* of de vaste *lucht* in de maag te ontwikkelen. Niet oplosbaar in water, doch daar mede mengbaar.

Men kan ze zonder hinder met de meeste neu-

traal- en middel-zouten voorſchryven; —— zy ontleedt echter

Alumer, *Argentum nitratum*, *Ferrum Salitum*, *Mercur. acetat*, *Merc. Sublimat. Corros. ſal Saturni*, *Vitriolum album*, *Cupri et Martis.*

[Ook niet met *Cremor Tartari:* —— want daar de *Cremor Tart.* een overvloedig zuur bezit, zou dit met de *Magneſia* een bezwaarlyk ſmeltbaar zout uitmaken: —— blyvende dan het alcaline gedeelte der *Crem. Tart.* verenig*d* tot *Tartris potaſſæ*, of *Tart. Tartariſatus.*]

Magneſia Calcinata ſeu Usta. Gebrande Magneſia.

Deze van alle kool-zuur bevryde Magneſia laat zich, langzamer dan voorheen, in de zuuren ontbinden. Als men ze in poeder voorſchryft, is het beter dit poeder in een vlesje, dan in een papiertje of doosje te verzenden, omdat het zeer gereed het kool-zuur [uit de lucht] tot zich trekt.

De volgende zouten worden door deze Magneſia ontleed.

Alumen.
Argentum nitratum.
Borax veneta.
Ferrum Salitum.
Liq. c. c. Succinat.
Mercurius acetat.
——— *dulcis.*

—— *dul-*

——— *nitrosus.*
——— *Phosphorat.*
——— *Sublimat.*
Sacchar. Saturni.
Tart. Emet.
——— *Solubil.*
——— *Tartarisat.*
Vitriol. album.
——— *cupri.*
——— *Ferri.*

Malva. (*Aleca Rosea*, L.) Stok-roos.
Gebruik. De Bloemen.

Bezitten gene vlugge, maar bloot slymige, delen, welke zich gemakkelyk door water laten uittrekken; men schryft ze voor onder *weekmakende Kruiden.*

Malva Minor. (*Malva Sylvestris*, L.)
Gebruik. Het Kruid. *Kaasjes-kruid.*

Bezit dezelfde eigenschappen als de vorige: en wordt met het zelfde oogmerk voorgeschreven. [Ook in verzagtende *Borstdranken en Borstkruiden.*]

Mandragora. (*Atropa mandragora*, L.)
Gebruik. De Wortel. *Alruin.*

Bezit *narcotike* stof, en slym.—— Men gebruikt de wortel in pappen. [By ons niet in gebruik.]

Manna. (*Fraxinus ornus*, L.)
Gebruik. Het uitgedroogd zap. *Manna.*

Men vindt meer dan eene ſoort van Manna.

De beste is de *Manna in greinen* (Manna in lacrymis) deze is by ons niet te bekomen.

De *Manna cannulata* volgt daar op, zy is echter zelden echt: —— het is derhalven best de *Manna calabrina* te gebruiken.

De Manna heeft zeer veel overeenkomst met de zuiker. laat zich gemakkelyk in water ontbinden, en wordt, als een zacht laxeermiddel, op zich zelf, of met andere zelfſtandigheden voorgeſchreven.

Men kan ze niet in poeder voorſchryven.

In een Laxeerdrank doet men de Manna op het laatst er by: —— by aldien men ze er in den beginne by deed, zou ze zich wel ſpoedig ontbinden, maar ook kunnen verhinderen dat het water de andere zelfſtandigheden, b. v. *Fol Senn*, *Rheum* en dergelyke, niet behoorlyk zou kunnen uittrekken.

Marrubium album. (*Marrubium Vulg.* L.)

Gebruik. Het Kruid. *Witte Andoorn*, het *Extract.*

Het friſche kruid bezit enige vlugge delen, welke echter door drogen verloren gaan. Het gedroogde kruid bezit bittere en ſlymige delen: men gebruikt het als een *aftrekzel.*

Het *Extract* bezit de kracht van het gedroogde kruid.

Mars

Mars praeparatus, seu *Limat. mart. præparat. (Ferrum pulverisatum.)* Geprepareerd yzer, staal-vylzel, yzer-moor.

Het fyn geprepareerd yzer heeft zich geduurende de bewerking reeds met een weinig zuurstof verenigd in den staat van zeer onvolmaakte yzer-kalk, welke zich zeer gemakkelyk in zuuren laat ontbinden.

Men schryft dat yzer niet voor in *waterige* of *geestryke Mixturen*, om dat het daar in op den grond valt; gedeeltlyk om dat het ook het water allengs ontleedt, en de zich ontwikkelende *waterstof-gas*, den lyder, door deszelfs reuk enigzins verdagt maakt.

By *Electuaria* voorgeschreven moeten deze styf aangemengd worden, anders zinkt het yzer op den grond: en zy moeten telkens, voor men ze gebruikt, wel omgeroerd worden.

Schikt zich zeer goed tot *pillen* en *poeder*; men moet het echter in poeder niet met zodanige zelfstandigheden voorschryven, welke de vogtigheid tot zich trekken, om dat het dan roest of tot volkomene yzer-kalk overgaat, welke in zuuren zeer onoplosbaar is, en de Arts er dus gene grote werkzaamheid van te wagten heeft. — Men kan het ook wel met *zwavel* en *zwavelachtige Artzenyen*, b. v. *flor. Sulphuris*, *Kerm. min. Sulph. Aurat. Antim* tot pillen voor-

ſchryven, men drage echter zorg om er gene zouten, of andere vochtaantrekkende zelfſtandigheden mede te vermengen, want dan volgt er ene ontleding van het water, en er ontwikkelt zich *gezwavelde waterſtof-gas* (aër *hepaticus*), welk enen zeer onaangenamen reuk verſpreidt.

Men kan het wel met droge ſamentrekkende zelfſtandigheden vermengen, maar zo ras er water by koomt, verenigen zich deze beide, — en de ondervinding zal dan leren, hoe dit geneesmiddel werkt.

Uit dit gepraepareerd yzer worden ook de zogenaamde *Staal-wynen* bereid; — het is hier by niet nodig om het yzer zeer fyn te ſtoten, maar men kan het gewone gevylde yzer met wyn laten trekken: en hier toe zyn zuure wynen geſchikter dan zoete, om dat door de eerſte meer yzer wordt ontbonden. — Men neemt op 2 ℔ wyn één onçe yzer-vylzel. — By het gebruiken van zodanig middel moet men vooral de ſamentrekkende ſtoffen vermyden, om dat de wyn dan de kleur van Inkt aanneemt.

Marum Verum. (*Teucrium Marum L.*)

Gebruik. Het Kruid. *Marum. Katte kruid.*

Het met voorzicht gedroogde kruid bezit vele vlugge, bittere en ſcherpe delen. Men gebruikt het, geſtoten, als een huismiddel, of in *wynachtige aſtrekzels*: — water trekt er niet veel uit.

Ma-

Mastiche. (Pistachia Lentiscus, L.)

Gebruik. De Hars. *Mastix.*

Deze Hars bezit ætherische olie: — volstrekt in water onoplosbaar. —— Men gebruikt ze in poeder, of, met andere zelfstandigheden in *pillen:* — zy laat zich ook met 3 delen arabische gom gevrewen, en verders met water tot een Emulsie maken.

Men gebruikt het poeder ook uitwendig in zalven en plaasters; of, op kolen gestrooid, als reukwerk. Zy laat zich niet volkomen in wyngeest oplossen, maar laat ene taaye veerkrachtige stoffe na.

Matricaria. (*Matricaria Pærthenium*, L.)

Gebruik. De Bloemen en het Kruid. *Moederkruid.*

Zie by de *Flor. Chamomill.*

Mechoacanna. (*Convolvulus Mechoacanna*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Witte Jalap.*

Bezit enige weinige harsdelen, zeer nauw met slym en zuikerdelen verenigd; en laat zich, door middel van deze, met water uittrekken.

Men schryft ze voor in *poeder* in een *aftrekzel*, of by Laxeerdranken. — De wyngeest trekt er byna niets uit, om dat zy, door middel van de slymige delen belet wordt op de harsdelen te kunnen werken.

Mel. (Bereidt door de *Apis mellifica.*)

Gebruik. De ruwe, en gezuiverde Honig.

Als de ruwe Honig zeer zuiver is, kan zy zeer wel in plaats der gezuiverde gebruikt worden: — Daar dit echter zelden gebeurt maar meestal met waschdelen vermengd is, zuivert men dezelve. De Honig koomt genoegzaam met zuiker overeen, en schynt alleen daar door van de zuiker te verschillen, dat zy minder zuurstof (*oxygeen*) bezit: men kan ze, in alle gevallen, in plaats van zuiker gebruiken.

Men beschouwt de *Honig-zuuren* (*oxymel simpl. et scillit*) als Syropen; by het voorschryven moet men er altoos op letten dat zy zuiver zyn, en ze derhalven niet voorschryven met zodanige zaken welke nadelig zyn voor de werking van het zuur: b. v. opslurpende aarden, loogzouten, *Tartar. Tartarisat.* en dergelyke.

Melilotus. (*Trifolium Melilotus*, L.)

Gebruik. Het kruid met de bloemen (*Summit Melilot.*) *Steenklaver. Mallote.*

Men stoot het gedroogde kruid tot poeder, en gebruikt het als *poeder*, of in zalven, [ook in pappen.]

Melissa. (*Melissa officinalis*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Melisse*, *confilie de grein.*

Bezit ætherische olieachtige, — bittere en harsachtige delen. Door het drogen verliezen

zy

zy vele van de eerste. Men gebruikt het als een *aftrekzel*, of tot stovingen, losmakende *species*, en dergelyke. Het *aqua Melissæ* verliest spoedig deszelfs reuk en smaak, en hier om gebruikt men het zelden.

Meloe majalis. *Mey kevers.*

Men gebruikt ze alleen in het bekend *Electuarium* tegen de dolle Honds-beet.

Mentha Crispa, L.)

Gebruik. Het kruid, de æther. olie, het gedistilleerd water, — en geest. *Kruis* en *Munt.*

Het gedroogd kruid bezit noch veel *Essentiele* olie. —— Men schryft het voor in *poeder*, of onder *species* om als Thee te drinken, en in stovingen. Wyn trekt er ene sterke bittere Tinctuur uit.

Het *aqua destillata* en de *spiritus* bezitten den reuk van het kruid. [En ook den smaak.]

De *Essentiele* olie wordt uit- en inwendig gebruikt.

Het *Extract Menthæ*, oudtyds in gebruik, is krachteloos.

Mentha piperita, L.)

Gebruik. Het Kruid, de Ess. olie, en het gedestilleerd water. *Peper-munt.*

Men zie de voorgaande *Mentha.* — Betreffende de olie, moet deze, uit hoofde van deszelfs meerdere doordringentheid en scherpheid, in kleiner *dosis* gebruikt worden dan de voorgaande

de. Men gebruiktze, met zuiker gevrewen, als *Eleosaccharum*, en ook met andere poeders gemengd. De bekende *Peper-munt-koekjes* zyn niets anders dan ene vermenging van Eff. olie met zuiker.

Mercurialis. (*Mercurialis annua*, L.)

Gebruik. Dit kruid bezit gene vlugge maar slymige delen; en weinig salpeter en digestif zout. — Men gebruikt het frissche kruid.

Mercurius acetatus. (*Hydrargyrum aceticum.*) *Azyn-zuure kwik.*

Ene vereniging van kwik met azyn-zuur. Dit metalliek middel-zout is in *water niet gemakkelyk* oplosbaar, in wyngeest geheel niet. Men gebruikt het in *poeder* of in *pillen.*

Het wordt *gedecomponeerd* door

Alcali Vegitabile.
——— Volatile.
Acidum Phosphori.
Alumen.
Aqua Calcis.
Borax
Calx muriata.
Crem. Tart. solub.
Ferrum salitum.
Flor. sal. Ammon.
Hepar antim, of Sulphur.
Lapis causticus.

Liq.

Liq. c. c. ſuccin.
Magneſia calcin.
Sal Acetoſellae.
——— *Amarum.*
——— *ammoniac.*
——— *Digeſtiv.*
——— *Eſſ. Tart.*
——— *Mirab. glaub.*
——— *Polychr. ſcign.*
Soda depurata.
— *Phosphorata.*
Spir. c. c.
—— *Salis.*
—— *Vitrioli.*
Tart. chalyb.
—— *Emetic.*
—— *Solub.*
—— *Tartaris.*
—— *Vitriolat.*
Vitriol. alb. cupri, ferri.

Mercurius dulcis. (*Hydrargyrum muriaticum. verzoete kwik.*

Dit metalliek middelzout beſtaat uit onvolkomene kwik-kalk en zout-zuur.

Nauwlyks oplosbaar in water, dus niet voorteſchryven onder vloeibare geneesmiddelen, wyl het ſpoedig op den grond zakt. Best in *poeder* of in *pillen*, in 't laatſte geval vermengd met

Ex-

Extracten, klevende ſtoffen of harsſen. —— Men vindt vele Artzen, welke oordelen, dat men dezen kwik niet met zuure zouten, b. v. *Crem. Tart.*, moet voorſchryven, om dat het dan weder in ſublimaat wordt verandert; dit is echter een vooroordeel: het zout-zuur alleen verandert het in ſublimaat, en uit dien hoofde vermydt men het bydoen van *zout-zuure neutraal-zouten* en *middel-zouten*, om enigermaten ene ontleding voortekomen. —— Deze zoete kwik wordt ontleed of veranderd door 1) Alle loog-zouten, *Sal Tart. Spir-Sal amm.* enz. 2) Door *aqua Calcis* en *magneſia.* 3) Door zepen. 4) Door zout-zuur. 5) Door zwavel- en ſpiesglans lever. 6) Door zink, yzer, lood, koper, Bismuth, ſpiesglans-koning. Men moet dus ook de pillen, waarin *Merc. dulc.* koomt, niet in een koperen vyzel ſtoten.

De zogenaamde *Calomel*, en *Panacea mercurialis* zyn niets anders dan meer dan eens geſublimeerde *Mercur. dulcis*, en bezitten geen voorrecht boven wel bereide *Merc. dulcis.*

Mercurius Cinereus Blackii. Blaks aschgrauwe kwik.

Daar deze niet veel verſchilt van de *Hahnemanſche oplosbare kwik.* (*Merc. Solub Hahnem.*) wordt ze als deze gebruikt: zie *Merc. ſolub.*

Mercurius Nitroſus. (*Hydrargyrum nitricum.*) *Koud bereide Kwik-ſalpeter.* Dit

Dit metalliek Middelzout, 't welk uit *ſalpeter-zuur* en *onvolkomene kwikkalk* beſtaat, laat zich vry gemakkelyk in water ontbinden, ſcheidende er zich dan een weinig kwik-kalk af. Niet in wyngeest oplosbaar. Men gebruikt deze kwik in ene *droge* en *vogtige gedaante* zo wel in- als uitwendig, doch met grote voorzigtigheid.

Men moet ze in gedestilleerd water ontbinden, om dat de zouten, die in het gemene water zyn, deze kwik ontleden. —— Men ſchryft ze, met broodkruim gemengd, voor in *pillen*. Deze pillen worden zeer hard, hier om raad HUFFLAND er de helft zuiker by te doen, om dat zy zich dan beter laten ontbinden.

Deze kwik-ſalpeter wordt ontleed door

1.) *Alle Loogzouten.*
Alcali veget. cryſtall.
Alcali volatile.
Spir. ſalis ammon.

2.) *Acidum Phosphori.*
Alumen.
Aqua calcis.
Borax.
Calx muriata.
Crem. Tart.
—— —— ſolub.
Ferrum ſalit.
Flor. ſal. ammon. mart.

Hepar antim. et ſulph.
Lequor. C C ſuccinat.
Magneſia.
Sal acetoſell.
— amar.
— ammon.
— digestiv.
— eſſ. tartar.
— mirabile.
— polychr. ſeign.
— ſuccini.
Sapones.
Soda phosphor.
Spir. ſalis.
— Vitrioli.
Tart. chalybeat.
— emetic.
— ſolubil.
— vitriol.
Terra fol. tart.
— — — cryſt.
— ponderoſ. ſalita.
Vitriol. alb.
— cupri.
— martis.

3.) Door het *principium adſtringens*
4.) Zink, Yzer, Lood, Koper, Bismuth, Spiesglans Koning.

Mer-

Mercurius Phosphoratus. (*Hydrargyrum Phosphoricum.*) *Phosphorus-zure kwik.*

Dit metalliek Middelzout bestaat uit kwik-kalk en phosphorus-zuur; is bezwaarlyk in water oplosbaar. Men gebruikt het in *poeder*; in wyngeest onoplosbaar.

Het wordt ontleed door

1.) *Alle Loogzouten.*

2.) *Aqua Calcis.*

Calx muriata.

Ferrum salitum.

Flor. sal. amm. mart.

Hepar Antim. et sulphur.

Magnesia.

Sal ammon.

—— digestiv.

Sapones.

Spir. salis.

Terra ponderos. salit.

3.) Zink, Yzer, Lood, Koper, Bismuth, Spiesglans Koning.

Mercurius Præcipitatus Albus. (*Hydrargyrum Ammoniaco-Muriatosum.*) *Witte Kwikprecipitaat.*

Bestaat uit zout-zuur, vlug loogzout en kwikkalk. Niet in water of wyngeest oplosbaar. Men gebruikt ze uitwendig, met vet gemengd, als een zalf, zonder er iets anders by te doen. — Het is

dus niet nodig die zelfstandigheden te melden, waar door zy ontleed wordt.

Mercurius Præcipitatus Ruber. (*Hydrargyricum.*) *Rode Kwikprecipitaat.*

Ene volkomene Kwikkalk, welke alleen uitwendig op zich zelf, of met vet gemengd, wordt gebruikt.

Mercurius Solubilis Hahnemanni. (*Hydrargyrosum nigrum.*) *Hahnemans oplosbare Kwik.*

Ene zeer onvolkomene Kwikkalk, onoplosbaar in water en wyngeest. Men schryft ze voor in *poeder* zonder bydoen van enig zout; laat zich gemakkelyk in zuuren ontbinden.

Mercurius Sublimatus Corrosivus. (*Hydrargyricum Muriatosum.*) *Bytend Kwiksublimaat.*

Dit metalliek Middelzout bestaat uit volkomene kwikkalk en zoutzuur; het is niet alleen een zeer sterk gif, maar ook een voortreffelyk geneesmiddel. Men gebruikt het in *water* [of in wyngeest] *ontbonden*, of met broodkruim tot *pillen* gemaakt, waar by men, tegen het hard worden, de helft met zuiker, volgens HUFFLAND, mengt. Met kalkwater gemengd, heeft men het *Aqua Phagadænica:* één once frisch kalkwater *decomponeert* twee grein sublimaat.

Deze Sublimaat wordt ontleed door

1.) Alle Loogzouten.

2.)

2.) Kalkwater en bitter Zoutaarde.
3.) Zwavel en Spiesglanslever.
4.) Zeepen.
5.) Zink, Yzer, Lood, Koper, Bismuth, Spiesglans-Koning.

Ook de wyngeest lost een aanzienlyke hoeveelheid Sublimaat op.

Mercurius Tartarifatus. (*Hydrargyrum Tartaricum.*) *Wynfteenzuure Kwik.*

Wynfteenzuur en Kwikkalk zyn de famenftellende delen van dit zout. Bezwaarlyk in water oplosbaar; men geeft het in *pillen* en in *poeder*.

Wordt ontleed door

1.) *Alle Loogzouten.*
2.) *Acidum Phosphor.*
Alumen.
Aqua Calcis.
Calx Muriata.
Ferrum Salitum.
Flor. fal. Ammon. mart.
Hepar Antim. et fulph.
Liq. C C fuccinatus.
Magnefia.
Sal Acetofellæ.
— *Amarum.*
— *Ammoniacum.*
— *Digestivum.*
— *Mirabile.*

Sapones.
Soda Phosphor.
Spir. ſalis.
—— *Vitrioli.*
Terra ponder. ſalita.
Vitriol. Alb.
—— *Cupri.*
—— *Martis.*

Mercurius Vivus. (*Hydrargyrum.*)

Dit metaal ſpeelt een zeer gewigtige rol in de Geneeskunde: dient niet alleen ter bereiding van vele gewichtige geneesmiddelen, maar wordt ook op zich zelf *uit-* en *inwendig* gebruikt.

Men gebruikt het uitwendig in zalven en plaasters, en wordt ten dien einde met vet of terpentyn zo lang geroerd, tot alles wel gemengd is, en men gene bolletjes metaal afzonderlyk kan ontdekken, mengende dan de overige zaken er by. De Chirurgus BERNSTEIN heeft voorgeſlagen om tot ſpoediger en beter menging, een klein gedeelte zwavel er by te mengen, en de ondervinding heeft my dit bewaarheid; men heeft tot twee onçen kwik, niet meer dan tien greinen zwavel nodig. —— Voor het inwendig gebruik wryft men het met ſlym van arabiſche gom, welk door langzaam water er by te doen tot een mixtuur wordt gemaakt, of men wryft het met zwavel, zuiker, ſpiesglans, magneſia of andere zaken tot *poeder*.

Men

Men bediend zich nu liever, tot inwendig gebruik, van de bereidingen der kwik, dan van de kwik zelf.

Voorheen liet men ook de Kwik met water koken, en gebruikte dit afkookzel tegen de wormen: het is intusschen ene bewezene waarheid dat zuiver water niet op de kwik werkt, en zo dit afkookzel al iets uitwerkte, zou men het knnnen toeschryven aan een weinig bygemengde onvolkomene Kwikkalk, waar mede de oppervlakte der Kwik altoos bedekt is, en dus door deszelfs *specifike* ligtheid gemakkelyk met het water konde afgespoeld en gemengd zyn.

Meum. (*Æthusa Meum*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Beerwortel*, zie de *Carlina.*

Mezereum. (*Daphne Mezereum*, L.)

Gebruik. De Schors. *Kellerhals.* [*Bois de Garou.*]

Bezit veel scherpe stof, en wordt zo wel frisch als gedroogd, als een roodmakend (*rubefaciens*) middel gebruikt. Men geeft ook de gesneden schors inwendig in een afkookzel. Laat zich, uit hoofde van deszelfs taaiheid, niet gemakkelyk tot poeder stoten.

Millefolium. (*Achillea Millefolium*, L.)

Gebruik. De Bloemen, het Kruid, de Ætherische Olie, het Extract. *Duizend blad.*

De *Bloemen* en het *Kruid* hebben een Ætherische olie in zich, harsachtige, flymige en bittere delen. Om de Ætherische olie te behouden schryft men de bloemen en het kruid voor in een aftrekzel.

Het *waterig afkookzel* bezit minder olieachtige, maar meer harsachtige en flymige delen. Men schryft ze niet voor in poeder, wyl zy beiden vele krachteloze en houtachtige delen bezitten.

De Ætherische olie wordt zelden voorgeschreven: het waterig Extract bezit de geneeskracht der Plant, uitgezonderd die der vlugge delen.

Millepedes. (*Oniscus Asellus*) *Pisſebedden.*

Bestaan genoegzaam geheel uit geleiachtige delen. Men gebruikt de gedroogde in een aftrekzel met wyn; en het zap uit de frissche. Zy bezitten geen vlug zout zo als velen menen, want het vlug zout, 't welk men by een droge destillatie uit dezelve verkrygt, is een product der bewerking, maar bestond niet vooraf.

Minium. (*Plumbicum rubrum.*) *Menie.*

Deze volkomene loodkalk wordt uitwendig gebruikt in plaasters en zalven.

Mixtura. *Mixtuur*, *Drankje.*

Hier door verstaat men een vloeibaar geneesmiddel, bestaande gewoonlyk uit syropen, poeders, essentien, zouten, gedestilleerde wateren, afkookzels, aftrekzels [Extracten] en dergelyke, en wordt lepelswyze gebruikt.

Als

Als *algemene regelen* kan men de volgende bepalen.

1.) Men kan elke dunne vloeiſtof, b. v. gedestilleerd water, afkookzels, aftrekzels enz., tot het ſamenſtellen van *mixturen* gebruiken.

2.) Het is niet nodig dat deze vloeiſtof doorſchynend zy, men kan er zelfs zodanige zelfſtandigheden toe gebruiken, welke zich niet in die vloeiſtoffen laten ontbinden, b. v. Aarden, Poeders, en andere; — men moet er maar opletten

a) Dat zy zich onderling niet ontleden, [zie de Voorrede.]

b) Dat zy verdeeelbaar, en *mechanisch* mengbaar zyn met de vloeiſtof.

c) Dat zy gene te grote byzondere (*ſpecifike*) zwaarte bezitten.

d) Dat zy de vloeiſtof niet te taay noch te dik maken.

3.) De hoeveelheid der vloeiſtof tot de droge ſtoffen, moet nauwkeurig bepaald worden. [Het mixtuur moet derhalven niet te dik zyn door gebrek aan vloeiſtof.]

Het byzondere hier omtrent vindt men by ieder artikel aangehaald.

Mixtura Simplex, ſeu de Tribus.

Om dat dit *mixtuur* vry-zwavelzuur bevat, moet men het niet voorſchryven met zodanige zelfſtan-

digheden, welke door dit zuur gedecomponeerd of ontleed worden; zie *spir. vitrioli.*

Morsus Diaboli. (*Scabiosa Succisa*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Duivels-beet.*

Bezitten weinige bittere en samentrekkende delen, hier om kan men ze als een afkookzel voorschryven.

Moschata Nux. (*Myristica Mosch*, L.)

Gebruik. De Noot. *Muschaat-Noot.* Het net-wyze weefzel, welke de noot bedekt, onder den oneigenlyken naam van Muschaatbloem of Foely (*Macis*): — de uitgeperste en gedestilleerde olie.

Men schryft de Noten voor in *poeder*, en ook by *electuaria.* — Niet tot een *afkookzel*, om dat zy dan de wezenlyke olie door koking verliezen, en niets aan 't water mededelen.

Met wyngeest of wyn getrokken geven zy een vry krachtig aftrekzel.

Dit heeft ook plaats omtrent de *Foely.*

De *uitgeperste olie*, of de zogenaamde *Muschaat balsem*, heeft behalven de vette olie, ook wezenlyke oliedelen in zich, en wordt uitwendig gebruikt [onder balsems, of op een verwarmende borstplaaster.]

De *wezenlyke olie* wordt zelden gebruikt, te meer daar men zelden op de echtheid staat kan maken, ook konnen de minder kostbare Inlandsche olieën deszelfs plaats vervullen.

[De

[De wezenlyke Olie van Foely, (*Ol. Eff. macis*) wordt wel eens met zuiker, als een *Eleafacharum* voorgefchreven. — De uitgeperste hooggele Olie van Foely, gaat alle fpeceryen in fmaak en kracht te boven.]

M o f c h u s. (*Mofchus Mofchiferus*, L.) *Muskus.*

Deze fterkruikende zelfftandigheid vindt men in ene byzondere beurs van het muskus-dier opgefloten.

De Muskus bezit een byzonder *principium*, welk zich door wyngeest en water laat uittrekken, en vlug is. ——— In een kleine gifte werkzaam, fchryft men het voor in een *poeder* met zuiker gewreven. Ook gebruikt men de zuiker, als het in een *flikmiddel*, *fyroop* of *drankje* moet voorgefchreven worden, en wryft het daar mede zoo fyn mogelyk.

Myrrha Rubra. (*Myrrhe.*) *Een harsachtige Gom.*

De plant uit welke zy verzameld wordt, is nog niet bekend. —— Men heeft in de handel meer dan een foort; echter moet men alleen de beste (*Myrrha Electa*) in de geneeskunde gebruiken.

De Myrrhe bezit wezenlyke olie, gomachtige en enige harsachtige delen, dus grotendeels in water oplosbaar. Men fchryft ze meestal voor in *poeder*, om dat dit niet gemakkelyk te famen vloeit. [Beste *myrrhe* in voorraad geftoten, pakt zich in

de

den zomer, vry ſpoedig op een.] Ook gebruikt men ze in waterachtige *mixturen*, [mits men ze wel met water en wat ſyroop al wryvende afmengt] ook in *ſlikmiddelen* en *pillen:* uitwendig in *plaasters* en *zalven.*

De wyn is een beter ontbindmiddel dan water, dus men de eerſte ook dikwyls daar toe gebruikt. Sterke wyngeest ontbindt de hars- en oliedelen, en men bereidt daar mede de *Tinct.* of *Eſſentia Myrrhæ.* Het *Extract* bereidt men door ene zagte trekking van het poeder met water, en een daar op volgende zeer zachte uitwaſeming: bezit alleen ſlymige en wezenlyke oliedeeltjes. Men geeft het in *poeder* op zich zelf, of in *water ontbonden*, in *electuaria* of *pillen.*

Het zogenaamd *Liquamen Myrrhæ*, wordt nu alleen door ontbinding van het Extract in water bereidt; op één drachma één onçe water.

Myrtillus. (*Vaccinium Myrtillus*, L.)

Gebruik. De Beziën, de Syroop. *Heyde beziën*,

De gedroogde Beziën bezitten een zeer rood zuurachtig zap, en een weinig ſamentrekkende ſtof. Men ſchryft ze voor in *poeder*, of laat ze met water koken.

De *ſyroop* wordt uit de friſche Beziën bereid, en men gebruikt ze om aan de drankjes en afkookzels een rode kleur mede te delen. Als men ze

by

by *mixturen* voorſchryft, welke opſlorpende aarden, magneſie, kreefsogen, en dergelyke bevatten, dan verliest zy de kleur, en het mengzel verkrygt ene vuile grauwe kleur.

N.

Naphta Aceti. *Azyn Æther*, *Azyn Naphta.*

Zy laat zich in alle betrekkelyke hoeveelheden met *wyngeest* vermengen, en volkomen in zeven delen *water* ontbinden: dus kan men ze in waterachtige mixturen voorſchryven, zo ook by afkookzels en aftrekzels, na dat deze koud geworden zyn.

Deze *Naphta* wordt ontleed door *cauſtik alcali*, *vitriool-* en *ſalpeterzuur.*

Naphta Nitri. *Salpeter Æther*, *ſalpeter naphta.*

Dit is een der vlugſte vloeiſtoffen; zeer veerkrachtig, dus de vlesſen wel eens in ſtukken ſpringen, [voornamelyk als zy te hoog gevuld, op ene warme plaats bewaard worden.]

Met *wyngeest* gemengd, verkrygt men den verzoeten ſalpeter geest (*ſpir. nitri dulc.*); wordt ontleed door *loogzouten* en *vitrioolzuur.* Men moet ze niet voorſchryven, om dat zy in een vloeibaar geneesmiddel niet lang ſtand houdt, en vry ge-

gemakkelyk zuur wordt. De Vitriool-Naphta kan de plaats van deze zeer wel vervullen.

Naphta Vitrioli. *Vitriool-Zwavel-Æther.* Een allervlugste en zeer ligte vloeistof, in *wyngeest* oplosbaar; ontstaande uit dit mengzel het bekende *Liquor Hoffmani.* Men schryft ze voor op zich zelven of in waterige geneesmiddelen: men moet ze by *afkookzels* of *aftrekzels* niet, voor dat deze koud zyn, vermengen. Uit hoofde der mindere vlugheid, en niet zo spoedige zuurwording als de Salpeter-Æther, schikt zy zich beter tot gebruik. — Ontbindt *Ætherische Olieen, Campher, Hars, Was, Elastike Gom, Phosphorus* en de *samentrekkende stof.* Neemt het goud uit de ontbinding tot zich, en het yzer uit het zoutzuure yzer (*Ferrum salitum*). Men verdunt de yzerhoudende Naphta met wyngeest, en gebruikt het als de bekende *Bestucheffsche Tinctuur*, zie *Liq. Anod. Martialis.*

Nasturtium. (*Aquaticum.*) (*Sisymbrium Nasturtium.* L.)

Gebruik. Het frisch uitgeperste [helder gemaakte] Zap. *Waterkers.*

Hier by is verders niets aantemerken

Nicotiana. (*Nicotiana Tabacum*, L.)

Gebruik. Het gedroogde Kruid, het uit het frissche Kruid bereid Extract. *Tabak.*

Bezit zoute, bittere, slymige en harsachtige delen,

len, en veel verdovende grondſtof, (*principium narcoticum.*) Zy verliest door drogen een gedeelte van deze verdovende ſtof; doch er blyft nog een groter deel mede verénigd, welk zelf niet door koken verloren gaat. Men gebruikt ze tot kauwen, roken en ſnuiven; en het afkookzel tot clyſteren of inwendig.

Het *Extract* bezit ene zeer verdovende kracht, en is teffens zeer ſcherp en bitter; wordt in wawater ontbonden, druppelswyze gebruikt, of in *pillen.*

Nihilum Album. *Wit niet.*

Dit is een kalk van zink, welke alleen uitwendig wordt voorgeſchreven met water gemengd, of met vet tot een oogzalf.

Zy is meestal vermengd met kalkaarde of gips: het is derhalven veiliger om de *Flores Zinci*, als een zuivere Zinkkalk, te gebruiken.

Nitrum Antimoniatum. (*Pottasſinum Nitroſum.* (*Spiesglans-ſalpeter.*)

Dit neutraal zout beſtaat uit onvolkomen Salpeterzuur en Plant-loogzout. Bezit gene Spiesglas delen: men verkrygt het by de bereiding der *Antimonium Diaphoreticum.*

Laat zich door de zwakſte Plantzuuren ontleden; waar door het onvolkomen Salpeterzuur vry wordt: men moet het derhalven niet met zuuren voorſchryven.

Ni-

Nitrum Crudum. (*Pottasſinum Nitricum.*) *Gewone Salpeter.*

Men moet den gewonen Salpeter nog eenmaal ontbinden en kryſtalliſeren; om ze van alle vreemde delen en zouten te zuiveren.

Het blyft droog in de lucht; dus men het als *poeder* kan voorſchryven. In ene gematigde warmte heeft het zeven delen water ter ontbinding nodig is, dus zeer geſchikt voor *mixturen*; *afkookzels*, en verders tot alle *waterachtige geneesmiddelen.*

De zuivere Salpeter (*Nitrum Depuratum*) is een middelzout; beſtaande uit 0,49 delen Plantloogzout, 0,33 Salpeterzuur, en 0,18 Kryſtalliſatiewater.

De Salpeter wordt ontleed door *alumen*, *ſal amarum*, *ſal eff. tartari*, *ſpir. vitrioli*, *vitriolum album*, *cupri* en *martis.*

Volgens de Theorie moeste ook het *ſal glauberi* den Salpeter ontleden; doch volgens myne proefnemingen geſchiedt dit zeer onvolkomen, en alleen by ſterke koude; zy kunnen dus beide, onder een gemengd, voorgeſchreven worden.

Nitrum Cubicum. (*Natrum Nitricum.*) *Cubiſche-Rhomboidale-Salpeter.*

Dit neutraal Zout beſtaat uit 0,32 mineraal alcali, 0,43 ſalpeterzuur en 0,25 kryſtalliſatie water. Laat zich in twee delen water ontbinden,

dus

dus zeer goed tot *waterige geneesmiddelen.* — Trekt een weinig vogts uit de lucht tot zich, doch wordt niet vloeibaar, en kan dus met andere droge zelfstandigheden, als *poeder* voorgeschreven worden.

Dit Zout wordt ontleedt door

Alcali Vegetabile.
Alumen.
Sal Amarum.
Spir. Vitrioli.
Vitriolum Album.
——— *Cupri.*
——— *Martis.*

Nux Moschata, zie Moschata Nux.

Nux Vomica, zie Vomica Nux

Nucistæ Balsamum, zie Moschata.

O.

Olea Cocta. *Gekookte Olieën.*

Men heeft op vele plaatsen vele van deze Olieen voorhanden, b. v. *Ol. Coct. Chamomillæ, Matricariæ, Liliorum, Menthæ, Rosarum, Salviæ* enz. Men kan echter van deze Olieën gene genezende kracht verwachten, als zynde rans gewordene vette Olieën. Zuivere versche Olyfölie kan de plaats van allen vervullen.

Olea Destillata of Ætherea Esſentialia, Volatilia. *Gedestilleerde*, *Ætheriſche*, *wezenlyke Olieën.*

Hier onder verſtaat men die brandbare Vloeiſtoffen, welke ſterk van reuk zyn; zich bezwaarlyk in water, gemakkelyk in wyngeest, laten ontbinden, en op den graad van kokend water vlug zyn.

Voorheen gebruikte men zeer vele van deze Olieën, doch nu met recht, minder, [en wel voornamelyk om dat zy door de Laboranten vervalscht worden.] De gebruikelykſten zyn by de Enkelden aangehaald, waar uit ze verkregen worden.

Men gebruikt deze Olieën in- en uitwendig. In het eerſte geval wryft men ze met zuiker, en mengt ze by andere poeders, of men mengt deze olie-zuiker onder mixturen en afkookzels, wanneer dezelve volkomen verkoeld zyn.

Ook ſchryft men zomwylen die Olieën voor in *ſlikmiddelen*, of ontbonden in *wyngeest* of *naphta*, of *verzoete zuuren* als *druppels*, doch dan moeten zy vooraf niet met zuiker gewreven zyn. — Men moet ze niet in *pillen* voorſchryven, om dat zy de masſa min of meer, voor deze form ongeſchikt maken, en ook hunne kracht niet lang behouden.

Uitwendig gebruikt men ze *op zich zelven*, of ontbonden in wyngeest, of gemengd onder *zalven* of *ſmeerzels*. By plaasters gemengd, behouden zy niet lang hunne kracht. [Men beſtrykt

er

er ook de plaasters mede, om daar aan ene meerdere verwarmende kracht mede te delen.]

Olea Empyreumatica. *Brandige Olieën.*

Deze vloeiſtoffen, welke men door ene droge destillatie, uit Dierlyke en Plantaartige zelfſtandigheden, verkrygt, zyn meer of min bruin van kleur; bezitten een ſtinkenden reuk, en zyn onoplosbaar in water, ten dele oplosbaar in wyngeest, en vlug. Men gebruikt ze zomwylen uitwendig in *zalven* of *plaasters*. Zie by de Enkelden.

Olea Expresſa. *Vette* of *geperste Olieën.*

Men verkrygt ze door persſing uit olieachtige zaden en vruchten; onoplosbaar in water en wyngeest; niet vlug op de warmte van kokend water; gaan met loogzout over tot zeep.

Enige van deze Olieën dienen voor inwendig gebruik; b. v. Amandel olie; de meeste echter uitwendig in *ſmeerzels*, *zalven*, *plaasters* en in *klyſteren.* —— Vele Inlandſche Olieën verdienen den voorkeur boven Uitlandſche; dus is b. v. het *Ol. Papaveris* veel geſchikter tot ſmeerzels dan het *Ol. Olivarum*, 't welk zelfs allerzuiverst enen niet aangenamen reuk bezit.

Oleum Tartari per Deliquium. (*Lixivium Pottasſinum.*) *Wynſteen Olie door vloejing.*

Dit is niets anders dan een ontbinding van Plant-Loogzout in water, en heeft dezelfde uitwerking; zie *ſal tartari.*

Oleum Vitrioli. (*Acidum sulphuricum concentratum.*) *Vitriool Olie, geconcentreerd Vitriool-Zuur.*

Olibanum. (*Jnniperus Lycia*, L.)

Gebruik. De Gomhars. *Wierook.*

Bezit enige Gomdelen, en Ætherische Olie; men gebruikt ze als de Mastik: zie *Mastix.*

Opium Thebaicum. (*Papaver Somniferum*, L.)

Gebruik. Het gedroogd Zap, het Extract. *Opium.*

De Opium bezit zeer veel Narcotike grondstof. veel gom, en enige harsachtige delen.

Men geeft het, in een kleine gifte, als *poeder*, of met andere zelfstandigheden in *pillen*, ook wel in *slikmiddelen*; doch dan moet het vooraf met wat syroop nauwkeurig gemengd worden: — men schryft het ook voor in *waterige mixturen.*

Is byna geheel in water, doch volkomen in *waterigen wyngeest* oplosbaar, mits het zuiver zy. Het beste ontbindmiddel is twee delen *aq. cinamom*, en één deel *alcohol.*

Het *extractum opii* moet met de grootste voorzigtigheid bereid worden, anders verliest het te veel kracht. — Het zogenaamd *Laud. Liq. Sydenh.* is niets anders dan ene ontbinding van opium in wyngeest, met enige speceryachtige delen

ver-

vermengd. — De *Tinct. Thebaica* is eenvoudiger. Deze beide geneesmiddelen zyn veel in gebruik, doch elk *dispensatorium* heeft een verschillend voorschrift. De Geneesheer moet derhalven een nauwkeurig onderzoek doen, volgens welk voorschrift dit middel bereid is. Men moet echter niet geloven dat de *Tinct. Thebaic*, en de *Laudanum*, altoos zo veel ontbonden Opium bezitten, als zy, volgens het voorschrift berekend, by zich moesten hebben. De bereidingen vallen meest altoos verschillend uit, zonder dat de Apothekar zulks kan verantwoorden; de reden hier van legt in het verschil der Opium, welke in de handel voorkomt; het is de ene tyd vogtiger dan op een ander tyd. Zomwylen heeft het de consistentie van een week Extract; zomwylen is het droog, zo dat men het tot poeder kan wryven; zomtyds is het byna zuiver; zomtyds heeft het houtachtige deeltjes en zaadhuisjes in zich. Er is zelf verschil in deszelfs samenstellende delen, als nu meerdere dan weiniger harsachtige deeltjes bezittende. — Men kan er derhalven gene altoos overeenkomende Tinctuur van verwagten. By aldien nu ene met alle nauwkeurigheid en zorgvuldigheid, en in een waterbad verdikte *Extractum Opii aquosum*, alle kracht der Opium bezitten zal, dan moeste ene ontbinding in water ene Tinctuur geven, welke altyd dezelfde ware, en altyd

 in

in ene bepaalde hoeveelheid van het vogt, ene bepaalde hoeveelheid Opium bevatten. Verders moeste men dezelve, met een derde alcohol, tegen het bederven, vermengen. Volgens dit voorſchrift verkrygt men een Tinctuur, waar van één drachma of zestig druppels, zes greinen Opium-extract bevat.

R, Extr. Opii aquoſi pulveriſati, drach. unam et ſcrupulos duos.
Solve in Aquæ destillatæ uncia una et drachmis duabus, et
Spirit Vini rectificati drachm. quinque.

Deze Tinctuur is niet doorſchynende, en dit is ook niet volſtrekt noodzakelyk.

Opobalſamum Siccum. (*Myroxylon peruiferum*, L.)

Gebruik. De opgedroogde Balſem. *Droge Balſem van Peru.*

Even als de Benzoehars, zie *Benzoes*.

Orchis, zie *Salep*.

Oreoſelinum. (*Athamantha Oreoſelinum*, L.)

Gebruik. Het Kruid, de Wortel. *Grentheil.* De Wortel en het Kruid komen genoegzaam overeen ten opzigt der ſamenſtellende delen; beſtaande in ſlymige, bittere, harsachtige en ſamentrekkende delen; doch van alle niet veel. Men gebruikt dus beiden niet in *ſubſtantie*, maar in een *aftrekzel* of *afkookzel*. De wyn trekt er meer kracht uit.

Ori-

Origanum Creticum, L.

Gebruik. De Plant met de Bloemen, de Essentiele Olie. *Cretische Orego.*

Deze plant bezit vele wezenlyke olie, scherpe, harsachtige en bittere slymige delen. Het is dus beter om ze heet in water te laten *uittrekken*, dan te *koken*. Wyn is echter een geschikter ontbindmiddel. Men schryft ze niet voor in *poeder.*

De welriekende olie heeft een bloedrode kleur: zelden in gebruik.

Origanum Vulgare, L.

Gebruik. De bloeijende Plant, de Ætherische Olie. *Gewone Orego.*

Als de vorige Plant: doch bezit zwakkere werkzame delen.

Ossepiæ, *Zee Schuim.*

Dit is het rugschild van de Inkt-vis, (*Sepia Offic.*, L.)

Men gebruikt het in *poeder*, en voornaamlyk tot Tandpoeder. Men gelooft in 't algemeen dat het Zeezout delen bezit, doch ten onrecht. Het onderscheidt zich niet van andere Dierlyke beenderen, dan door deszelfs ligtheid; men kan het dus zeer wel missen.

Ovorum Testæ Præparatæ. *Bereidde Eyerschalen.*

Zy bestaan uit enig Phosphoruszuure en Luchtzuure (Koolzuure) Kalkaarde, en werken als een

opſlorpend middel, even als de Oesterſchelpen, zie *Conchæ*.

Oxymel Simplex, zie *Mel.*

Oxymel Scilliticum, zie *Mel.*

P.

Pæonia. (*Pæonia Officinalis*, L.)

Gebruik. De Bloemen, het Zaad, de Wortel. *Peonie.*

De friſche Bloembladen bezitten een weinig verdovende ſtof, welke door het drogen verloren gaat. Geven met water een rood aftrekzel, en zyn meer om derzelver kleur, in een *ſpecie*, dan om derzelver kracht in gebruik.

De Zaden zyn buiten gebruik. [Hier en daar nog als een keten om den hals, om het uitkomen der tanden te bevorderen.] De friſche Wortel heeft een weinig verdovende ſtof by zich, welke zy onder het drogen verliest. De gedroogde wortel is zeer krachteloos.

Palmæ Oleum. (*Coccos Butyracea*, L.)

Gebruik. De vette Olie. *Palm-Olie.*

Men gebruikt het alleen in het *Empl. Diapalmæ*; men kan ze echter zeer wel miſſen.

Panacea Mercurialis, zie *Merc. Dulcis.*

Papaver Album, (*Papaver Somniferum*, L.)

Ge-

Gebruik. Het Zaad, het Zaadhuisje, de Olie. (*Semen et Capita Papaveris.*) *Maankop.*

Het Zaad met water geſtoten, geeft een *Emulſio;* op zes drachma's zes onçen water. Ook perst men er olie uit.

De olie wordt meestal uitwendig gebruikt onder zalven, in plaasters en ſmeerzels. Frisch zynde kan men het in plaats van Amandelolie gebruiken; bezit geen reuk noch ſmaak; wordt niet zo ſpoedig rans als Amandelolie, en verdient meer de oplettenheid der Artzen, dan tot nog toe geſchied is.

De Maankop bezit ook wat verdovende ſtof, en werkt met water gekookt, als zwakke Opium. Uit hoofde der Opium, welke uit de friſſche Uitlandſche Maankoppen bereid wordt, zou men ze kunnen misſen.

Papaver Erraticum. (*Papaver Rhoeas*, L.)

Gebruik. De Bloembladeren. *Klaproos.*

De gedroogde Bloemen bezitten gene vlugge delen, maar veel ſlym en ene rode kleurende ſtof, oplosbaar in water en wyngeest.

Men ſchryft ze voor in *ſpecies*, *aftrekzels* en *afkookzels.*

De met water uitgetrokkene Tinctuur, maakt met zuiker de *Syr. Pap. Rhoeados.* Men doet er wel eens een weinig *Spir. Vitrioli* by om de

 kleur

kleur hoger te maken, doch dan moet men ze niet vermengen met zodanige zelfstandigheden, welke door dit zuur ontleed worden; b. v. *Terra Ponderosa Salita.*

Parietaria. (*Parietaria Officinalis*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Glaskruid.*

Als het Bingelkruid, zie Mercurialis.

Paris. *Paris quadrifolia*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Pariskruid.*

In oude tyden gebruikte men de Beziën, tegenwoordig de Wortel, welke men wil dat braking verwekt even als *Ipecacuanha.*

Petroselinum. (*Apium Petroselinum*, L.)

Gebruik. De Wortel, het Zaad, het Water, de gedestilleerde Olie. *Peterselie.*

Men gebruikt de Wortel meer in de Keuken, dan in de Apotheek. Het Zaad bezit vele harsachtige, gomachtige en ætherische Oliedelen, dus men ze niet in een afkookzel, maar wel in een aftrekzel en in poeder moet voorschryven. Wyn trekt er een krachtige Tinctuur uit. Ook mengt men het gestoten zaad onder zalf. Men bereidt het gedestilleerd water uit het zaad, en het is zeer krachtig: de olie diendt tot uitwendig gebruik.

Phellandrium Aquaticum, zie *Fœnicul. aqnat.*

Phosphorus. *Phosphorus.*

Dit tot nog toe niet ontlede lichaam, heeft veel over-

overeenkomst met de zwavel. Men ſchryft het voor in *vitriool naphta*, *naphta phosphorata*; één onçe Naphta kan door ene *digestie* agt grein phosphorus ontbinden, als zy zeer zuiver is. De ontbinding heeft dat onaangename, dat de Phosphorus zich allengs daar wederom afſcheidt, vooral als het glas dikwyls geopend wordt. Best ſchryft men de Phosphorus voor volgens CRELL in ene *Emulſio*. Men laat een halve onçe Amandelolie met vier grein Phosphorus trekken, welke zich volkomen daar in ontbindt; men wryft deze ontbinding met *mucilago gumm. arabici*, doende er gedestilleerd water by, meer of min, na dat men de *Emulſio* dik of dun begeert; men kan ze ſmakelyk maken door ſyroop, *aq. Naphæ* enz. Men kan ze ook enigen tyd zonder bederf bewaren.

Pilulæ. *Pillen.*

Hier door verſtaat men kleine ronde kogeltjes, uit een ſtyf deeg gemaakt. Wy hebben reeds by de Enkelden gezegd, welke van die, men als pillen kan voorſchryven; ik zal hier echter enige algemene regelen optellen.

1.) Men kan tot het bereiden van pillen alle droge, taaye, ſamentrekkende ſtoffen gebruiken, mits zy in de lucht niet vloeibaar worden; b. v. gomharsſen, harsſen, bezwaarlyk oplosbare zouten, metallieke bereidingen, extracten, en droge poeders van planten.

2.)

2.) Men moet tot het bereiden van pillen niet gebruiken zodanige ſtoffen, welke in een grote gifte werkzaam zyn.

3.) Als de zelfſtandigheden, waar uit de pillen moeten bereid worden, te week zyn, dan mengt men er *droog poeder* onder; b. v. wéke Extracten vereiſchen ene droge zelfſtandigheid om er een geſchikte *masſa* van te maken. Als de Medicus geen poeder voorſchryft, dan neemt de Apothekar zelf een poeder, of laat de masſa tot ene genoegzame *conſiſtentie* in de vyzel of liever in een lepel uitdampen; dit beide is echter zeer nadelig, want in 't eerſte geval kan men een poeder nemen, 't welk ſtrydig is met de indicatie van den Medicus; in 't laatſte geval wordt de Extract wel eens brandig, en verliest dus haar kracht.

4.) By aldien de masſa alleen uit droge zaken beſtaat, dan moet men er een *verbindings middel* by doen. By droge poeders van plantaartige ſtoffen neemt men gewoonlyk een of ander *extract.* By harde minerale lichamen, b. v. yzer vylzel of goud zwavel, verzoete kwik en dergelyke, gebruikt men wat *mucilag. g. arab.* of *tragac.*; zommigen geloven, doch zonder grond, dat deze ſlymen, de pillen te hard en te onoplosbaar zouden maken. Men kan hier ook enig *Extract* voorſchryven.

5.) By aldien de pillen, voor het grootſte ge-

deel-

deelte uit gomharsſen of harsſen beſtaan, dan is dikwyls een warm gemaakte vyzel voldoende, of enige druppels wyngeest.

6.) By pillen, uit klevende ſtoffen, zeepen en droge poeders, is een weinig waters voldoende.

7.) Men kan de *Syropen*, als verbindingsmiddelen, zeer wel misſen; *natuurlyke balſems*, *vette* en *ætheriſche olieën*, zyn geheel ongeſchikt; [en onder deze is de *balſ. copaiv.* een ſchadelyk en allerongeſchikst byvoegſel,] voornaamlyk als de masſa droog en poederachtig is.

8.) Men beſtrooit de pillen met een droog poeder, op dat zy niet aan elkander kleven. In de meeste gevallen doet het *pulv. Lycopodii*, als reuk- en ſmakeloos, den besten dienst.

9.) Door de pillen te *vergulden* of te *verzilveren*, maakt men ze minder ontbindbaar, maar men loopt gevaar den lyder koper toe te delen. [Het is te bejammeren dat dit maar al te dikwyls gebeurt, nemende dungeſlagen koper in plaats van goud.] Wil men echter volſtrekt het goud gebruiken, dan moet men het niet gebruiken by die zelfſtandigheden waar onder zwavel is gemengd, of by zwavelachtige bereidingen; de pillen worden dan in korten tyd afzigtelyk miskleurig.

10.) Men ſchryft gewoonlyk de pillen voor ter zwaarte van 1, 2, 3 greinen; by aldien nu de Medicus in elke pil ene bepaalde hoeveelheid van

ene

ene of andere werkzame zelfstandigheid begeert, en niet weet hoe veel van het verbindend middel er nodig is, dan laat hy de gehele massa in een bepaald aantal pillen verdelen; b. v.

R, Merc. Dulcis.
Sulph. Aurat. Antimon.
Rhei. Elect. aa. gr. x.
Mucil. g. arab. q. s.
M. F. Pil. No. xx.

In dit voorschrift heeft elke pil ene halve grein der drie ingrediënten in zich. Deze voorzorg is zeer nodig by sterk werkende middelen, waar het op ene nauwkeurige gifte aankomt. [Hier tegen wordt wel eens gezondigd.]

Pimpinella Alba. (*Pimpinella Saxifraga*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Witte Pimpernel.*

Deze Wortel bezit zeepstof, gomachtige en scherpe harsachtige delen, en een weinig ætherische olie.

Het *water* trekt er een sterksmakende Tinctuur uit: — de *wyngeest* trekt er ook niets meerder uit. Men schryft ze voor in *waterige* en *wynachtige* aftrekzels, of in poeder.

Het waterig Extract, welk men voorheen gebruikte, bederft vry spoedig.

Pimpinella Nigra. (*Pimpinella Magna*, L.)

Ge-

Gebruik. De Wortel. *Zwarte Pimpernel.* Als de vorige, doch bezit meerder Olie.

Pinus, zie *Abies.*

Piper Album et Nigrum. (*Piper Nigrum*, L.)

Gebruik. De Vrucht. *Witte en Zwarte Peper.*

De zwarte Peper is de halfrype gedroogde Bezie; de witte Peper is de rype geschilde Bezie; in meel gerold, deze is niet zo scherp als de zwarte.

Bezit gom- en harsdelen, en ætherische olie. De scherpheid ligt in de harsdelen, maar niet in de gomachtige; om deze reden is een waterig aftrekzel byna smakeloos. Wyn en Wyngeest trekken er de brandende scherpe delen uit.

Men schryft ze voor in *poeder*, als zynde in een kleine gifte werkzaam. —— Men gebruikt ze meer als een specery, dan als een geneesmiddel.

Piper Hispanicum. (*Capsicum Annuum*, L.)

Gebruik. De Vrucht, het Extract. *Spaansche Peper.*

Heeft vele bittere, gom- en harsdelen in zich, allen van ene brandende smaak, welke door drogen niet verloren gaat, en deze smaak mededeeld aan water en wyngeest.

Het *waterig extract* bezit den smaak der vrugt.

Piper Longum, L.

Even

Even als de witte en zwarte Peper.

Polygala Amara, L.

Gebruik. Het Kruid met de Wortel. *Kruisplant.*

De ſamenſtellende delen beſtaan uit bittere ſtof, gom- en ſlymdelen, maar geen vlugge. —— Men ſchryft ze voor in *afkookzels* met water, of met *wyn* getrokken: tot één onçe van deze wortel 16 onçen water, tot op 8 onçen verkookt.

Men kan ze ook in *poeder* voorſchryven, en met ſyroop tot een *Electuarium.* Geeft een bitter *extract.*

Primula Veris, L.

Gebruik. De Bloemen. *Sleutelbloem.*

De friſche bloemen bezitten een aangenamen reuk, welke echter, door het drogen, vervliegt. Men gebruikt ze onder een ſpecies, meer om derzelver kleur dan geneeskracht.

Pſyllium. (*Plantago Pſyllium*, L.)

Gebruik. Het Zaad. *Vloozaad.*

Bezit zeer veel reuk- en ſmakeloze ſlym, welke men in plaats van die van het *Sem. Cydonior.* zou kunnen gebruiken. Één drachma maakt 16 onçen waters ſlymig, en één onçe geeft één drachma droge ſlym.

Ptarmica. (*Achillea Ptarmica*, L.)

Gebruik. De Bloem, het Kruid, de Wortel. *Wilde Bertram.*

Al-

Alle bezitten ſcherpe en vlugge delen, welke zich in *heet water* en *wyngeest* laten ontbinden. Voorheen gebruikte men de bloemen en het kruid als een Niesmiddel; doch nu in vergetelheid.

Pulegium. (*Mentha Pulegium*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Poley.*

Bezit veel ætheriſche olie, ſcherpe, harsachtige en bittere delen; diensvolgens moet men het niet in een *afkookzel*, maar alleen in een *aftrekzel* voorſchryven. Men geeft het ook in poeder.

Pulmonaria Arborea. (*Lichen Pulmonarius*, L.)

Gebruik. Het Mosch. *Longe-Mosch.*

Als de Yslandſche Mosch, doch bezit minder ſlym.

Pulpa. *Merg.*

Men geeft deze naam aan verdikte en merg- of vleeschachtige zappen van zuurachtige vruchten; b. v. *Pulpa Tamarind. Prunorum*, *Ceraſorum.* Men ſchryft ze voor in *Electuaria*, en waterige drankjes.

Pulſatilla. (*Anemone Pulſatilla*, L.)

Gebruik. Het Extract uit het friſche Kruid bereid. *Extract van Keukenſchel.*

Het extract met veel voorzigtigheid bereid, bezit ſcherpe ſtof. Men gebruikt het in *pillen* of in water ontbonden: ook wel het gedroogde kruid in een *poeder* of *aftrekzel.*

Pulvis, *Poeder.*

Ten opzigt van deszelfs fynheid verdeelt men het in *zeer fyn* (*Alcohol*, *Pollen*), van *gewone fynheid* (*Pulvis*), en *grof poeder* (*Pulvis Grossus*); — men let tegenswoordig niet meer op dit onderfcheid, en verftaat gewoonlyk onder de naam van *pulvis* het *alcohol* der ouden of het allerfynst poeder. [Dit gezegde van den Schryver moge op fommige plaatfen van Duitschland waar zyn, offchoon ik dit niet kan geloven, maar ten minsten maakt men er by ons wel degelyk onderfcheid in, en niet zonder reden. —— Het *pulvis antimonii crudi* moet, volgens eenftemmig getuigenis van alle Schryvers, en ook voornamelyk van KUNCKEL, die deszelfs gebruik, boven anderen ten fterkften heeft aangeprezen, tot een allerfynst poeder of *pollen* gemaakt zyn, om min of meer in de Dierlyke vogten oplosbaar te zyn. —— Men kan veel gefchikter een *Tinct.* of *Infuf. Rhei* bereiden uit een grof poeder van *Rheum*, dan uit een allerfynst; aangezien de *Rheum* zeer fterk zich uitzet, en zich de Tinctuur dus ongemakkelyk laat helder maken of doorgieten. De *Collyria* moeten fyder zyn, dan by voorbeeld het *pulv gentian* of *card. bened.* De Aromatieke poeders behoeven de uiterfte graad van fynheid niet te bezitten; en om meer andere reden moet er onderfcheid plaats ebben.]

Ik

Ik heb reeds by de Enkelden aangemerkt, of zy zich in poeder laten voorſchryven; ik zal hier alleen enige algemene regelen aan de hand geven, omtrent het voorſchryven van poeders.

1.) *Elke zelfſtandigheid*, die *droog is*, en door ſtoten of wryven zich in kleine delen laat verdelen, is tot poedermaken geſchikt; b. v. *wortelen*, *ſchorsſen* als zy niet te taai van ſamenweefzel zyn; *kruiden*, *zaden*, *zouten*, *aarden* enz.

2.) By aldien echter deze zelfſtandigheden *vele werkeloze delen* bezitten, of niet dan in een grote *doſis* werkzaam zyn, dan ſchryft men ze niet voor in poeder; *Cort. Hippocastani* b. v. ſchryft men liever voor in een afkookzel dan in poeder.

3.) Zelfſtandigheden, welke ſpoedig vloeibaar worden, moeten niet onder poeders worden voorgeſchreven; hier toe behoren de vloeibaar wordende zouten.

4.) Zelfſtandigheden welke door vogt *zeer opzwellen*, moeten niet in poeder worden voorgeſchreven, en voornamelyk niet by aldien zy in een grote gifte werkzaam zyn, en hunne werkzame delen gemakkelyk aan water of wyn mededelen.

5.) Men ſchryft ook gene vlugge zelfſtandigheden voor in poeder, of maar alleen in een kleine hoeveelheid by poeders, welke ſpoedig gebruikt worden; b. v. *Muskus*, *Campher*, *Caſtoreum*.

6.) Men ſchryft geen Extracten voor in poeders, of men moest een zeer klein gedeelte van het Extract met een grote hoeveelheid poeder kunnen vermengen; echter dient dan het Extract in de hoeveelheid van ten hoogſten 25 of 30 greinen werkzaam te kunnen zyn.

7.) Zelfſtandigheden welke door de warmte of door vogtigheid gemakkelyk ene *klevende eigenſchap* aannemen, ene te *ſterke reuk* of *ſmaak* bezitten, worden niet in poeder voorgeſchreven; b. v. *harsſen*, *gomharsſen*, *bytend loogzout*.

8.) De *Ætheriſche Olieën* laat men vooraf met een weinig zuiker wryven, en dan by het poeder mengen: men ſchryft er echter niet veel van voor om dat de olieën ſpoedig vervliegen.

9.) Men laat de poeders, welke vlugge *ingrediënten* bezitten, in een vlesje verzenden.

Pyrethrum. (*Anthemis Pyrethrum*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Bertram*, *Tandwortel*.

Zy bezit Ætheriſche olie, maar weinig reuk. De brandende ſcherpe ſmaak laat zich door *water* en *wyngeest* uittrekken. Men ſchryft ze voor in *zelfſtandigheid* of in een *heet aftrekzel*. Men moet veel voorzichtigheid in deszelfs gebruik aanwenden.

Pyrola. (*Pyrola rotundifolia*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Wintergroen*.

Uit hoofde dat dit Kruid bittere en ſamentrek-

ken-

kende delen bezit, ſchryft men het alleen voor in een *aftrekzel.*

Q.

Quasſia. (*Quasſia Amara*, L.)

Gebruik. Het Hout van de Wortel, het Extract. *Quasſiehout.*

Dit Hout bezit by uitſtek bittere delen en enige zoute, welke zich even goed in *koud*, en misſchien nog beter dan in *heet* water laten ontbinden: — *wyngeest* trekt de bittere ſtof niet zo volkomen tot zich als het water. Men ſchryft het voor in *poeder* of in een *aftrekzel*, (twee drachma's van dit hout een nacht in agt onçen koud water getrokken, geeft een verzadigd aftrekzel.)

Het *Extract* bezit de gehele werkzaamheid van het hout: uit hoofde van deszelfs uitſtekende bitterheid gebruikt men het in *pillen*, ook wel *in water ontbonden:* één grein extract maakt drie ponden water bitter. Aangezien het volſtrekt geen ſamentrekkende delen bezit, kan men het veilig met yzer of yzerachtige zouten voorſchryven.

Quercus. (*Quercus Robur*, L.)

Gebruik. De Vruchten. (*Glandes Querci.*) *Eikels.*

Men laat ze roosten en als *poeder* gebruiken, of met water als Koffy drinken.

De Schors, voorheen in gebruik, heeft vele ſamentrekkende ſtof in zich, en verdient dat men er wat meerder acht op geeft. Één onçe met twaalf onçen water op agt onçen gekookt, geeft een verzadigd afkookzel. [Men moet het afkookzel niet met *vitriol. album* vermengen; zie *Salix.*]

Quinquina, zie *China.*

R.

Reſinæ. *Harsſen.*

Hier door verſtaat men die naaste ſamenſtellende delen der planten, welke zich in wyngeest, maar niet in water laten ontbinden; door warmte wéék en klevend worden; te ſamen vloeien; ontvlambaar met rook en vlam.

Men vindt in de Apotheken *natuurlyke harsſen,* welke van zelf uit bomen en heesters vloeien, in de lucht hard worden; en *konſtige* welke men door wyngeest uit planten en derzelver delen bereidt.

Reeds is by elke hars aangemerkt, wat men by deszelfs voorſchryven moet in acht nemen. —— Zie hier nog enige algemene regelen.

1.) Harsſen, welke een ſterken reuk of ſmaak bezitten, en in de warmte ligt kleverig worden, worden niet in poeders voorgeſchreven, maar of

a) In pillen.

b)

b) Of *in mixturen*.

In 't eerfte geval doet men er poeders of extracten by; by mixturen laat men ze vooraf met *gumm. arabicum* of cydoier wryven.

Men maakt er ook wel met *wyngeest* een Tinctuur van, en laat ze druppelswyze gebruiken.

Uitwendig gebruikt men ze in zalven en plaasters, of rokingen.

Rhabarbarum. (*Rheum Palmatum*, L.)

Gebruik. De Wortel, het Extract. *Rabarber*.

Men vindt meer dan ene foort van deze wortel, de Rusfifche is de fynfte of beste. — Zy bezit veel flymftof (zie de aanmerking by de *crocus*), flymige en harsachtige delen en zuringzoutzuure kalkaarde. Men kan er de kracht zeer wel met *water* of *wyn* uittrekken: en daarom gefchikt tot een *waterig aftrekzel*, nemende tot één onçe Rabarbar twaalf onçen kokend water, waar mede men ze eenmaal laat opkoken, en het vogt koud doorgiet. Men noemt dit aftrekzel gewoonlyk Tinctuur van Rabarber (*Tinctura five anima Rhei*), men voegt er gewoonlyk wat *Sal Tartari* by. — De Rabarbar verliest door een lange koking deszelfs kracht, of verkrygt andere eigenfchappen; wordt bitterder en te famentrekkend, misfchien door ontleding van deszelfs naaste famenftellende delen. Het *Extractum Rhei aquofum* wordt van enige geprezen, door andere verworpen: dit is ten

minſten zeker dat het anders werkt dan de wor tel op zich zelven, of in een aftrekzel, en wel om reeds gemelde redenen. Men kan een Tinctuur met wyn maken zonder warmte; ten dien einde doet men op zestien onçen wyn één onçe Rabarbar fyn gesneden, en schudt het mengzel dikwyls, en maakt het, na verloop van twaalf uren helder.

Men gebruikt deze wortel ook in *poeder*, het zy op zich zelven of met andere *ingredienten*, of men mengt ze onder *ſlikmiddelen* of *pillen*.

De *Syrup. cich. cum Rheo* is een vry werkzaam geneesmiddel. Oudtyds gebruikte men *gerooste Rabarbar*, (*Rheum tostum*); nu in onbruik en niet zonder reden.

Rheum, zie *Rhabarbarum*.

Rhododendron. (*Rhododendron chryſanthemum*, L.)

Gebruik. De Bladeren. *Syberiſche Sneeuwroos.*

De bladeren bezitten gene vlugge delen, maar wel ſlymige en ſamentrekkende. Men ſchryft ze voor in een *afkookzel.*

Ricinus. (*Ricinus communis*, L.)

Gebruik. Het Zaad, de Vette Olie. *Wonderboom.*

De Schors van het zaad is by uitſtek ſcherp, en het zaad is niet meer in gebruik.

De

De Olie, welke uit de pitten wordt geperst, is bekend onder den naam van *Oleum Palmæ Christi:* wordt inwendig gebruikt, en werkt als een vette Olie.

Rofa Rubra. (*Rofa Gallica*, L.)

Gebruik. De Bloembladeren, het gedestilleerd water. *Roos.*

Men mengt de bladeren, uit hoofde der rode kleur, onder de *fpecies*; en het rofenwater, uit hoofde van deszelfs reuk, by oogwaters en in mixturen.

De zogenaamde *Rofenhonig* (*Mel. Rofarum*) wordt uit een aftrekzel der frifsche bladeren en honig bereidt.

De conferv van Rofen (*conferva Rofarum*), en het *oleum coctum Rofarum*, zyn in vergetelheid geraakt.

[Het eerfte wordt by ons nog gebruikt, zo ook de gedroogde *Flores* in waterige aftrekzels.]

Rosmarinus Officinalis, L.

Gebruik. De Bloemen (*Flores Anthos*), de Bladeren, de gedestilleerde Olie. *Rofemareyn.*

De bladeren en de bloemen hebben vele ætherifche oliedelen in zich, harsachtige en weinige gomachtige. Men fchryft ze voor onder *refolverende fpecies* tot ftovingen, omflagen of iets dergelyks; of in *wyn afgetrokken* tot inwendig gebruik. De ætherifche olie wordt ook in- en uit-

wendig voorgeſchreven; de *geest* (*ſpir. anthos*) alleen uitwendig.

Rosmarinus Sylvestris. (*Ledum Paluſtre*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Wilde Roſemareyn.*

Bezit enige verdovende grondſtof, welke gedurende de koking vervliegt; men maakt er derhalven met water of wyn een *aftrekzel* van; wordt niet op zich zelven gebruikt.

Rotulæ, *Koekjes.*

Hier onder verſtaat men kleine halfronde kogeltjes, welke uit zuiker, zuurachtige zappen of ætheriſche olie, en zeer fyne poeders bereid worden. Zy worden zelden door een Medicus voorgeſchreven; men vind ze dus meer by de Zuikerbakkers dan in de Apotheek.

Rubus Idæus, L.

Gebruik. De Syroop. *Framboſe Syroop.*

Ene zeer aangename verkoelende Syroop, uit het frisſche ſap der Framboſen met zuiker bereid. Men gebruikt ze om de geneesmiddelen ſmakelyk te maken, of om er ene aangename kleur aan mede te delen. Men draag echter zorg van ze niet voorteſchryven by zodanige mixturen welke uit middelzouten en aarden; b. v. *Magneſia*, *conchæ præparatæ* enz. beſtaan, want dan veranderd de rode kleur in een vuilgrauwe. By aldien men ze met water voorſchryft, dan doet men er wat vitriool of wynſteenzuur by.

Ru-

Ruta Hortenſis. (*Ruta Graveolens*, L.)

Gebruik. Het Kruid, Extract, de Olie. *Wynruit.*

Het friſche Kruid bezit olieachtige delen, welke echter onder het drogen meestal vervliegen. Diensvolgens is het gedroogde Kruid minder krachtig dan het friſche, en bezit alleen harsachtige en enige ſlymige delen.

Het *waterig afkookzel* is krachteloos; en aan het *aftrekzel* is niet veel ſmaak; de *wyn* trekt er een krachtiger Tinctuur uit; maar dan moet men ten minſten twee onçen wynruit op 16 oncen wyn laten trekken.

Men bereidt uit het friſche Kruid met *Wynazyn* de *Wynruitazyn* (*Acetum Rutaceum*), bezittende de reuk en ſmaak van het Kruid.

Het *Extract*, offchoon met voorzigtigheid bereid, bezit weinig krachts.

De *wezenlyke Olie* is zeer ſcherp; wordt in- en uitwendig gebruikt.

Ruta Muraria. (*Asplenium Ruta Muraria*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Muurruit*, *Steenbreek.*

Bezit bittere delen, doch ſchynt voor het overige niet veel krachts te hebben. Men gebruikt het als Thee.

S.

Sabina. (*Juniperus Sabina*, L.)

Gebruik. Het Kruid, de gedestilleerde Olie. *Zevenboom.*

Het Kruid bezit ætherifche olie delen, narcotieke ftof, harsachtige en extractive deeltjes. De meeste kracht huisvest in de olie- en harsdelen, en hierom werken de *wynachtige aftrekzels* heviger dan de *waterige*; echter neemt ook het kokend water, uit hoofde der extractieve ftof, vele olie- en harsdelen tot zich. Men gebruikt het hedendaags zeer zelden uit hoofde der geweldige werking; fomtyds wel uitwendig in wasfchingen en omflagen.

De Olie is zeer verhittend en prikkelend; wordt dus zelden voorgefchreven.

Sacharum. *Zuiker.*

Deze bekende plantaartige zelfftandigheid wordt zeer veel in de geneeskunde gebruikt, zo wel op zich zelf als een geneesmiddel, doch meer om andere geneesmiddelen fmakelyk, en dus gefchikter voor het gebruik te maken. Men fchryft ze voor onder poeders, aftrekzels, afkookzels, flikmiddelen; verders maakt het de grondftof uit der fyropen, conferven, koekjes enz. Dewyl het gene zelf-

zelfſtandigheid ontleedt, en, buiten de ſterke zuuren, door gene andere zelfſtandigheid ontleed wordt, heeft men alleen te letten om het niet met een ſterk ſmakend zout, voornamelyk in poeder voor te ſchryven, om dat dan de zoete zoute ſmaak zeer walgelyk wordt.

Sacharum Lactis. *Melkzuiker.*

Men verkrygt dit zoutachtig lichaam uit de Hui door middel van kryſtalliſatie. In de warmte van 56 gr. volgens FAHRENHEIT, vereischt het $7\frac{1}{2}$ deel water ter ontbinding, en de ontbinding wordt noch door zuuren of neutrale zouten, noch middelzouten ontleed. Men ſchryft het gewoonlyk voor in *poeder.*

Sacharum Saturni. (*Plumbum Aceticum.*) *Loodzuiker.*

Dit metalliek Middelzout beſtaat uit Azynzuur en Loodkalk.

Men gebruikt dit Zout alleen uitwendig: in de warmte van 100 gr. volgens FAHRENHEIT, laat het zich in twee delen water ontbinden, 't welk men *Lood-Extract* (*Extractum Saturni*) noemt. Het laat zich ook in wyngeest ontbinden. Oude Loodzuiker geeft met gedestilleerd water of met wyngeest gene volkomene heldere ontbinding. Het put of bronwater ontleedt dit zout, uit hoofde der daar in zynde zouten. In het algemeen wordt het ontleed door *Acidum Citri*, *Phosphori*, *alcali vege-*

getabile cryſtalliſatum, *volatile aëratum*, *alumen*, *aq: a calcis*, *borax*, *calx muriata*, *cremor tartari ſolubilis*, *ferrum ſalitum*, *flor. ſalis ammoniaci martiales*, *hepar antimonii*, *ſulphuris*, *lapis cauſticus*, *liquor c cervi ſuccinatus*, *magneſia*, *ſal acetoſellæ*, *amarum*, *ammoniacum*, *digestivum*, *esſentiale tartari*, *mirabile*, *ſeignetti*, *ſuccini*, *ſapones*, *ſoda phosphorata*, *ſpiritus ſalis acidus*, *ſalis ammoniaci*, *vitrioli*, *tartarus chalybeatus*, *emeticus*, *ſolubilis*, *tartariſatus*, *vitriolatus*, *terra ponderoſa ſalita*, *vitriolum album*, *cupri*, *martis*.

Sagapenum. *Sagapeen.*

Deze gomhars laat zich niet in *poeder* voorſchryven, om dat zy door warmte kleverig wordt, maar liever in *pillen*. Tot een *waterig mixtuur* wryft men het vooraf met even veel arabiſche gom en wat water.

Men gebruikt het ook uitwendig in plaasters.

Sago. (*Cycas Circinalis*, L.)

Gebruik. Het gekorrelde Meel.

Laat zich in *water*, *azyn* en *wyngeest* ontbinden tot ſlym. Men gebruikt het in de Keuken, en de Medici ſchryven het voor onder zoepen.

Sal Acetoſellæ. (*Potasſinum Oxalicum.*) *Zuuring Zout.*

Beſtaat uit plant loogzout met zuur van klaverzuuring overzadigd.

Men

Men gebruikt het alleen als een aangenaam zuurachtig plantaartig zout in water ontbonden.

Men kan het echter, uit hoofde van het zuiver wynſteenzuur, zeer wel misſen.

Sal Alcali Vegetabile Cryſtalliſatum, zie *Sal Tartari Cryſtalliſatum.*

Sal Ammoniacum. (*Ammoniacum Muriatoſum.*) *Sal Ammoniak.*

Dit neutraal zout beſtaat uit *zoutzuur* en *vlug loogzout.*

Men kan dit zout in *poeder* voorſchryven om dat het droog blyft in de lucht. Laat zich volkomen in drie delen water ontbinden, dus geſchikt voor *waterige mixturen*, *aftrekzels* en *afkookzels.* Men ſchryft het ook wel voor als een *ſlikmiddel* met *Extract. Graminis* gemengd, of met arabiſche gom tot *pillen.* Niet oplosbaar in wyngeest. Wordt ontleed door *alcali vegetab. cryſtall. alumen, aq. calcis, argentum nitratum, borax, lapis cauſticus, magneſia alba et calcinata, mercurius acetatus, nitroſus, ſal ſaturni, ſal amarum, ſeignetti, tartari, ſapones, ſoda depurata, ſpir. nitri, vitrioli, tartar. tartariſatus, terra foliata tartari et cryſtalliſata, vitriolum album, cupri, martis.*

De zogenaamde Bloemen van Sal Ammoniak (*Flor. Sal Ammon. Simplices*) zyn niets anders dan gezuiverd Sal Ammoniak.

Sal

Sal Alcali Depuratum, zie *Sal Tartari.*

Sal Amarum. (*Magnesia Sulphurica.*) *Bitterzout.*

Dit aardachtig Middelzout bestaat uit 0,19 magnesia, 0,33 zwavelzuur en 0,48 krystallisatiewater.

Men heeft in de Apotheken meer dan een soort ven Bitterzout, *sal anglicanum*, *sal ebshamense*, *sal sedlicense* enz., welke in derzelver grondmenging overeenkomen, maar alleen in zuiverheid verschillen: men vindt dus in het ene Bitterzout een weinig zoutzuure Magnesia (*Magnesia Salita*), in het andere een weinig glauberzout. Het gezuiverde Bitterzout blyft droog in de lucht, diensvolgens kan men het in *poeder* gebruiken. Men kan het in *waterige mixturen* voorschryven, om dat het zich in twee delen koud water laat ontbinden. Niet oplosbaar in wyngeest.

Het wordt ontleed:

1.) Door alle Loogzouten, zo wel zagte als scherpe; b. v. *alcal. veget. cryst̨all. lap. causticus*, *spir. sal ammon.*

2.) Door Kalkwater.

3.) Door de volgende *Neutrale Zouten: Borax*, *Liq. c. c. succinat.*, *Nitrum Antimoniatum*, *Depuratum*, *Cubicum*, *Sal Ammon.*, *digestiv. spir. minder.*, *Terra Fol. Tart. et Crystall.*

4.) Door *Calx Muriata*, *Terra Ponderosa Salita.*

5.)

5.) Door de metallike middel-zouten *Argentum nitratum. Mercurius acetatus*, —— *Nitrosus*, *ſacharum ſaturni.*

Sal catharticum, zie *ſal amarum.*

Sal cornu cervi. *zout van Hertshoorn.*

Is een met brandige olieagtige delen vermengd vlug loogzout, en werkt dus als zodanig zout, zie *alcal. vol ſiccum.*

Sal digestivum. (*Potaſſinum muriaticum*).

Digeſtiv. zout. Dit neutraal zout beſtaat uit 0, 6, plant-loog-zout, 0,31 zout-zuur, en 0,08 kryſtalliſatie water.

Blyft droog in de lucht, laat zich in byna drie delen koud water, maar niet in wyngeest, ontbinden.

Het wordt ontleed door

Alumen, *Argent. nitrat*, *Mercur. acetat*, — *nitroſus*, *ſachar. ſaturni*, *ſal amarum*, —— *mirabile*, *ſpir. Nitri*, *Terra fol. Tartari cryſtalliſata*, *vitriol. album*, —— *cupri*, —— *martis.*

Sal Ebſhamenſe, zie *ſal amarum.*

Sal Esſentiale Tartari. (*Acidum tartaricum*). *Wynſteen-zuur.*

Zuiver wynſteen-zuur blyft droog in de lucht, dus men het in *poeder* kan voorſchryven met wat zuiker gemengd. Men gebruikt het, uit hoofde van deszelfs aangenaam zuur, en *gemakkelyke oplos-*

baarheid in water, ter bereiding van het Limonade poeder, welk best wordt bereid uit ééne drachma wijnſteen-zuur, zes drachma zuiker en ééne drachma citroen-zuiker onder elkander gevreven. By aldien het als zuur zal werken, moet men het niet met *alcali* of *alcaline-aarden* voorſchryven. Men ſchryft het wel eens voor met *Lap. cancrorum*, of met andere kalkaartige geneesmiddelen, of met *magneſia* in poeder, om dus het kool-zuur of lucht-zuur in de maag overtebrengen; echter maakt dit zuur met alle kalkagtige middelen een onoplosbaar aardagtig, en met de magneſia een bezwaarlijk oplosbaar zout; dit verwekt dus altyd eene bedenkelykheid. Om het kool-zuur in de maag te ontwikkelen kan men het volgende voorſchryven

R. *Sal.* Eff. *Tart.* dr. i.
Alcali veget. cryſtall. dr. ii.
Sach. albiſſ. dr. iii.
of Sal .Eff. Tart. dr. i.
Alcali min. ſiccum dr. iii.
Sachari uno-ſemis.

Deze beide mengzels blyven droog, ontwikkelen veel kool-zuur, en ſtellen gemakkelyk oplosbare middel-zouten te zamen.

Het wynſteen-zuur ontleedt

1.) Zouten, welke plant-loog-zout in zich hebben, en ſlaat daar uit een *Crem. Tartari* neder.

Ni-

Nitrum antimon.
—— *depuratum.*
Sal digeſtiv.
— *ſeignetti.*
Tart. ſolubilis.
— *Tartariſat.*
— *Vitriolat.*
Terra foliat, Tartari.

2.) Aardagtige zouten.
Calx muriata.
Terra ponderosa ſalita.

3.) Metallike zouten.
Argentum nitratum.
Ferrum ſalitum.
Mercur. acetatus.
—— *Nitroſus.*
Sachar. Saturni.
Vitriol. alb.
—— *cupri.*
—— *martis.*

4.) Zepen.

Sal Martis. zie *Ferrum Sulphuricum.*

Sal mirabile glauberi (*Natrum ſulphuricum.*)

Dit neutraal zout beſtaat uit 0,15 mineraal loog-zout, 0,27 vitriool-zuur, en 0,58 kryſtalliſatie water.

Als dit zout in *poeder* moet worden voor

geſchreven, dan moet het vooraf zo lang aan de lucht blootgeſteld worden, tot het deszelfs kryſtalliſatie water verloren heeft, want anders kan men het niet wel tot poeder brengen, en verandert, met andere zouten, wel eens in een vloeibaar mengzel. Men moet echter hierby wel in 't oog houden dat één deel van dit, tot poeder gevallen zout, zo ſterk werkt als twee delen gekryſtalliſeerd, en daar na moet men zich richten in het voorſchryven.

Dit zout laat zich zeer gemakkelyk in water, maar niet in wyngeest, ontbinden; dus zeer geſchikt tot waterige mixturen.

Het wordt ontleed door

1.) *Scherp* en *zagt plant-loog-zout*, ſal Tartari en lapis cauſticus.

2.) Door ſal *digeſtivus* en *Terra foliat Tartari.*

3.) Door *Calx muriata*, *Terra ponderoſa ſalita.*

4.) Door kalkwater.

5.) Door *Argentum Nitratum*, *Mercurius acetatus*, —— *Nitroſus*, *ſacharum ſaturni.*

Aanmerking. Volgens de Theorie moeste ook het *Nitrum purum* door dit zout ontleed worden; maar volgens myne waarneming geſchiedt dit niet, of zeer onvolkomen in de gewone Temperatuur.

Sal

Sal polychrest glaſeri. (*Potasſinum ſulphuroſum.*) *Glarers polychrest zout.*

Dit neutraal-zout beſtaat uit een onvolkomen zwavel-zuur en plant-loog-zout: het onvolkomen zwavel-zuur wordt zelfs door plant-zuuren uitgedreven: dus moet men het niet met *zuuren* voorſchryven, voor het overige gedraagt het zich als zwavel-zuur alcali, zie *Tart. Vitriolatus.*

Sal polychrest Seignetti. (*Natrum potasſino-tartaricum.*) Seignette-zout.

Dit is een drieledig zout, beſtaande uit vast plant-loog-zout, mineraal loog-zout en wynſteen-zuur. Gemakkelyk oplosbaar in water, maar niet in wyngeest: men kan het derhalven in eene *ontbinding* voorſchryven: zo ook in *poeder*, om dat het droog blyft in de lucht. Men hoede zich om het niet met zuuren voorſchryven, om dat deze het ontleden en den *Crem. Tartari præcipiteren:* men moet het dus niet voorſchryven by een afkookzel van Tamarinde. Verders wordt het ontleed door *Alumen*, *Calx muriata*, *ſal amarum*, *Mercurius nitroſus*, *Saccharum ſaturni*, *Vitriolum album*, —— *cupri* —— *martis.*

Sal Sedativum Hombergii. (*Acidum Boracinum.*) *Sedativ-zout*, *Borax-zuur.*

Om dat het Borax-zuur tegenswoordig niet meer in de geneeskunde wordt gebruikt, en genoegzaam geen een der gebruikelyke zouten ont-

leed: zullen wy er ons niet verder mede ophouden. [By ons wordt het noch wel eens voorgeschreven.

Sal Sedlicense. zie *Sal amarum.*

Sal Succini. (*Acidum Succinicum.*) Zout *van Barnsteen*, *Barnsteen-zuur.*

Om dat dit zout niet wordt voorgeschreven dan in vereniging met geest van Hartshoorn, zie *Liq. C. Cervi Succinatus.*

Sal Tartari. (*Potassinum subcarbonicum.*) *Wynsteen-zout*, *Plantaartig alcali.*

Dit zout is ten dele *Caustik* of Etzend, ten dele met *kool-zuur* (*Lucht-zuur*) verzadigd. Wordt spoedig vloeibaar in de Lucht, dus men het niet in *poeder* kan voorschryven. Omtrent de stoffen welke door dit zout ontleed worden, zie *Lapis causticus* en *Sal Tart. Crystallisatum*, om dat het gewone wynsteen-zout uit beiden bestaat.

Sal Tartari Crystallisatum. (*Potassinum Carbonicum.*) *Zagt plantaartig loog-zout*; —— *met kool-zuur volkomen verzadigd plantaartig loog-zout.*

Wy hebben dit zout geplaatst onder een Titel, onder den naam van *alcali vegetabile crystallisatum.* —— Blyft droog in de lucht, dus men het in *poeder* kan voorschryven. Laat zich, in de warmte van 50 gr. volgens Farenh. in vier *delen water ontbinden.* —— Niet oplosbaar in wyngeest, om

als

als loog-zout te werken moet men het niet met e-nig zuur voorſchryven.

Ontleedt

1.) *Neutrale zouten: Borax, Liquor C. Cervi ſuccin., Nitrum cubicum, Sal ammon, Sal mirabile, Soda phosphorata, Spiritus Mindereri, Terra fol Tart: Cryſtalliſata.*

2.) *Aardagtige middelzouten. Alumen, Calx muriata, Sal amarum, Terra ponderoſa ſalita.*

3.) *Aqua calcis.*

4.) *Metallike zouten. Argent Nitrat, Cuprum ammonicale, Ferrum ſalitum, Mercurius accetatus, dulcis, nitroſus, —— phosphoratus, —— ſublimatus corroſivus, ſacharum ſaturn: Tartarus chalybeatus, —— Emeticus, vitriolum album, —— cupri, —— martis.*

Sal Volatile Salis ammoniac. zie *alcali volatile ſiccum.*

Salap. (*Orchis morio et mascula*, L.)

Gebruik. De wortel *Saleb.*

Beſtaat byna geheel uit ſlymige delen; hier om zet zich het poeder zeer uit, en om die reden ſchryft men het ook niet voor in *poeder*, maar liever onder ene vloeibare gedaante. Ene drachma ſalep maakt agt onçen kokend water tot ene ſlymige pap.

Salix. (*Salix pentandra*, L.)

Gebruik. De ſchors, het Extract. *Wilgenbast.*

 Als

Als de Kinabast, zie *China.* Uit hoofde van deszelfs ligtheid, en dat het zich ſterk uitzet in vogt en vele houtagtige delen bezit, laat het zich niet gemakkelyk in *poeder* gebruiken. Bezit meer ſamentrekkende ſtof dan de Kina. Ene onçe bast met twaalf onçen gekookt tot zes onçen geeft een verzadigd afkookzel.

[Men gebruikt het afkookzel van deze bast, met *vitriol. album* uitwendig: — het yzer, 't welk in de *vitriolum album* is, ontleedt het *adſtringerend* gedeelte der *ſalix*, en er *præcipiteert* een bruin poeder.]

Salvia Vulgaris. (*Salvia officinalis*, L.)

Gebruik. De bladeren, de olie, het water. *Salie.*

De bladeren bezitten vele harsagtige, ætheriſche olieagtige, bittere en ſlymige delen. *Heet water* geeft een zeer goed aftrekzel, doch *wyn* noch beter. Door koken gaat veel krachts verloren.

De ſalie wordt ook uitwendig gebruikt in kruiddrankjes, tot ſtovingen en dergelyke.

De olie en het water zyn werkzame geneesmiddelen, dus te onrecht in vergetelheid geraakt.

Sambucus. (*Sambucus nigra*, L.)

Gebruik. De Bloemen, het water, de Beziën, de binnenſte (groene) ſchors. *Vlier.*

De bloemen bezitten enige vlugge delen, en om die

diereden gebruikt men het als een *aftrekzel*, en niet als een afkookzel: insgelyks uitwendig in kruiddrankjes, en ſtovingen.

Het *gedeſtilleerde water* bezit den reuk der bloemen, en wordt in mixturen voorgeſchreven.

Het ſappig gedeelte der vruchten wordt onder den naam van *Rob. ſambuci* gebruikt (en daar toe met zuiker gekookt.] —— Men gebruikt het in *water ontbonden*, of in ſlikmiddelen: —— bezit een zuuragtig plantzout. [By ons worden de gedroogde rype vruchten, met wyngeest getrokken, onder den naam van *Tinct. Granorum Actes*, nu en dan voorgeſchreven.]

De binnenſte (groene) ſchors bezit enige ſcherpe vlugge delen, en wordt, met *water* of *wyngeest* getrokken, gebruikt. De oude lang bewaarde ſchors is geheel krachteloos.

Sanguis Draconis. (*Calamus Rotang*. L.)

Gebruik. De Hars. *Draken bloed.*

Het Draken bloed is een werkelyke Hars, doorgaans oplosbaar in wyngeest en olien tot een bloedrood aftrekzel. Men geeft het met andere zelfſtandigheden in *poeder*, om dat het, ſchoon een Hars zynde, niet weer te ſamen vloeit.

Men gebruikt het ook uitwendig in *zalven* en *plaasters*.

Sanicula. (*Sanicula Europæa*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Sanikel.*

Bezit geen vlugge, maar alleen zoute bittere, en zagt ſamentrekkende delen, welke zich gemakkelyk door *heet water* laten uittrekken.

Santalum rubrum. (*Pterocarpus ſantalinus*, L.)

Gebruik. Het Hout. *Rood Sandelhout.*

Bezit gene vlugge, maar enige gomagtige en noch meerder harsagtige delen. Het *waterig afkookzel* is naauwlyks gekleurd, en heeft weinig ſmaak. Wyngeest trekt er ene bloedrode kleur uit, enigzins ſamentrekkend van ſmaak, — wordt meer in de verfkunst dan tot artzeny gebruikt.

Santonicum, zie *Cina.*

Sapo acidus. Zuure Zeep.

Wordt bereidt uit vitriool-zuur en olyfolie; en is in zommige plaatzen in gebruik. — Laat zich niet, dan in *gedeſtillered water* ontbonden, gebruiken.

Deze zeep wordt ontleed

1.) Door alle loog-zouten.

2.) Door alle aarden.

3.) Door alle Neutrale en middelzouten, welke door vitriool-zuur ontleed worden.

Sapo alicantinus, ſeu Hispanicus. *Alicantſche zeep.*

Men bereidt ze uit friſsche olyfolie en uit mineraal-alcali.

Men ſchryft ze niet voor in *poeder*, om dat zy zich dan niet gemakkelyk laat gebruiken, maar liever

ver in *pillen* met Extracten of andere zelfstandigheden vermengd. Als men ze in ene vloeibare gedaante voorschryft, b. v. in waterige mixturen, dan moet men altoos *gedestilleerd water* ter ontbinding gebruiken, om dat het gewone (ook putwater) deze zeep gedeeltelyk ontleedt. Uitwendig gebruikt men ze in *zalven* en *plaasters*, of in wyngeest ontbonden.

Men moet deze zeep niet, in vermenging met de volgende zelfstandigheden voorschryven, om dat zy door dezelve ontleed wordt.

1.) Alle *zuuren* en *zuuragtige* zouten, b. v. *Spir. vitrioli*, *Acetum*, *Cremor Tartari*, enzv.

2.) *Aardagtige middelzouten*, *Alumen*, *Calx muriata*, *Sal amarum*, *Terra ponderosa salita*.

3.) *Metallike middelzouten: Argentum nitratum*, *cuprum ammoniacale*, *Ferrum salitum*, *Flor. sal ammon martiales*, *Flor. viride æeris*, *Mercurius acetatus*, — *dulcis*, — *nitrosus*, — *phosphoratus*, — *precip. alb*, — *sublimat. corrosiv*, *sacharum saturni*, *Tartar chalybeatus*, — *Emeticus*, *vitriolum album*, — *cupri*, — *martis*.

4.) Alle zelfstandigen welke ene *samentrekkende stoffe* bevatten. [Hier om ook niet in ene massa van pillen waar in een of ander adstringerende zelfstandigheid voor handen is.]

Sapo-antimonialis, Als de voorgaande.

Sapo Kämpfu, *als de voorgaande.* Sa-

Sapo Medicatus, als de voorgaande.

Sapo Venetus, als de voorgaande.

Saponaria. (*Saponaria Officinalis*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Zeepkruid.*

Bezit gene vlugge delen, maar wel zeepſtof en ſlym; om deze reden kan men het in een *afkookzel* voorſchryven; geeft met wyngeest een krachtige Tinctuur.

Sasſafras. (*Laurus Sasſafras*, L.)

Gebruik. Het Hout der Wortel, deszelfs Schors, de gedestilleerde Olie. *Sasſafras.*

Dit welriekend Hout bezit vlugge en vele harsachtige delen, van welke zich een gedeelte, door middel van de gomdelen in water ontbinden. Ofſchoon men het wel als een *afkookzel* voorſchryft is het echter best, om er met heet water een *aftrekzel* van te bereiden. —— Wyngeest en Wyn geven een krachtiger aftrekzel dan water.

De Schors bezit meerdere werkzame delen dan het Hout; men kan het in *poeder* voorſchryven.

De Olie bezit de reuk der Sasſafras; is verhittende; zinkt in 't water; en laat zich gemakkelyk in wyngeest ontbinden.

Salſaparilla. (*Smilax Salſaparilla*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Salſeparil.*

Als de *Carex Arenaria.*

Scammonium. (*Convolvulus Scammonia*, L.)

Gebruik. Het verdikte Zap.

Be-

Bezit vele harsdelen, en weinig gomdelen. Men ſchryft het best voor in *pillen*, ook als *poeder* met Amandelen gewreven, even als de Hars van Jalappa. Uit hoofde van deszelfs geweldige werking, gebruikten de ouden vele ſoorten van byvoegzels om deze werking te verminderen, van hier de *ſcammonium cydoniatum*, *ſulphuratum*, *roſatum*, *correctum*. Deze byvoegzels doen echter weinig af.

Scilla Marina. (*Scilla Maritima*, L.)

Gebruik. De gedroogde Wortel. *Zeeajuin.*

Bevat vele ſcherpe ſtof, een weinig Eiwitſtof, iets meelachtige en bittere ſlym, welke het grootſte deel uitmaakt, dus zy zich byna op $\frac{1}{10}$ in water laat ontbinden. Verliest door koken een gedeelte ſcherpe ſtof, doch er blyft nog veel met de ſlymſtof verenigd; men ſchryft ze voor in poeder. Men moet het poeder in een wélſluitend glas bewaren om dat het anders vogtig wordt en te ſamen pakt, dus men het altoos met andere droge zelfſtandigheden moet vermengen: men gebruikt het ook in *mixturen*, aangezien het in een kleine gifte zeer werkzaam is.

[By ons wordt het gedroogde poeder niet algemeen gebruikt; meestal de friſche wortel met *Crem. Tartari* gemengd, of met Rhyn- of witte wyn al vryvende, zo veel mogelyk, ontbonden.]

De *Azyn* is een zeer goed ontbindmiddel der werk-

werkzame delen; van hier de *Acetum ſcilliticum*, ene der werkzaamſte geneesmiddelen uit de Scilla.

De *Eſſentia Scillæ* is krachteloos. — De *Vinum Scilliticum* is een zeer werkzaam geneesmiddel.

By aldien het *Extractum Scilliticum* uit het zap der friſche wortel, door een voorzigtige zeer zagte uitdamping wordt bereid, dan is het ook een zeer krachttg geneesmiddel.

De *Conſerva Scillæ* eischt veel voorzigtigheid by deszelfs gebruik, uit hoofde van de buitengewone ſcherpheid.

Scordium. (*Teucrium Scordium*, L.)

Gebruik. Het Kruid. *Waterlook.*

Dit Kruid bezit enige vlugge en harsachtige delen, met enige gomdelen gemengd. Het water trekt er ene krachtige Tinctuur uit; beter nog de wyngeest. Men kan het ook in poeder voorſchryven. Het *aqua ſcordii* verliest ſpoedig de weinige reuk.

Scorzonera. (*Scorzonera Hispanica*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Scorzoneer.*

De ſlymige en zuikerachtige delen, welke deze wortel bezit, laten zich gemakkelyk in kokend water ontbinden; men gebruikt ze ook in de keuken.

Het *Extractum Scorzoneræ* is meestal brandig, om

om dat de ſlym, onder het uitdampen, zeer gemakkelyk wordt vernietigd: — het *aqua destillata* is niet beter dan gewoon water.

Senega. (*Polygala Senega*, L.

Gebruik. De Wortel. *Slangewortel.*

De kracht dezer Wortel ligt in de ſchors, en wel in deszelfs harsachtige en ſcherpe delen. Zy bezit echter ook ſlymdelen, dus men er een krachtig *afkookzel* van kan bereiden: als men een halve onçe met tien onçen water tot agt onçen afkookt: wyn trekt er meer krachts uit dan water. Men moet alleen het ſchorsachtig gedeelte als *poeder* gebruiken.

Senna. *Casſia Senna*, L.)

Gebruik. De Bladeren. *Senebladen.*

De werkzame ſamenſtellende delen laten zich zeer gemakkelyk door *heet water* uittrekken. men neemt op een halve onçe vier onçen kokend water, en giet het, koud zynde, door. —— Onder het koken ontbinden zich ook de harsachtige delen, en deze zyn oorzaak der krimping. Men gebruikt ze ook in *poeder.*

De zaadhuisjes (*folliculi*) voorheen in gebruik, werken zagter, doch zyn buiten gebruik. De ſtelen veroorzaken gene krimping, dus men nu niet meer *fol. ſennae ſine ſtipitibus* voorſchryft. Het *extractum ſennae* is buiten gebruik, men kan het ook zeer wel misſen. [Zy verliezen door koken

ve-

vele werkzame delen, men moet ze dus maar laten trekken.]

Serpentaria Virginiana. (*Aristolochia Serpentaria*, L.)

Gebruik. De Wortel. *Virginische Slangenwortel.*

Deze wortel bezit vele vlugge balsamike delen, welke zich gemakkelyk door water en wyn laten uittrekken, doch door koking geheel verloren gaan. Men moet ze uit dien hoofde in een gesloten vat met water laten trekken: in een afkookzel met andere zelfstandigheden, doet men ze op 't laatst er by.

Men schryft ze ook wel voor in *poeder*, maar, uit hoofde dat dit spoedig krachteloos wordt, is 't best om het niet in voorraad te bewaren. Men maakt er ook met syroop een *Electuarium* van.

Serpillum. (*Thymus Serpillum*, L)

Gebruik. Het Kruid. *Quendel*, *wilde Thym.*

Aangenaam van reuk, uit hoofde der weinige Ætherische olie. Men gebruikt het in een *aftrekzel.*

Serum Lactis. *Huy.*

Hier door verstaat men melk, waar van de vette en kaasdelen gescheiden zyn: helder, zoet van smaak. Er zyn verscheidene manieren om deze delen aftescheiden, en dit geeft een verschillende Huy.

Se-

Serum Lactis acidum. *zuure Huy.* Men doet by gekookte melk een lepel vol zuure melk: geſtremd zynde maakt men ze helder.

Serum Lactis aluminoſum. *Aluin Huy.*

Op een pond melk doet men 30 greinen *Aluin.*

Serum Lactis citratum. *Citroen Huy.*

Op één pond melk doet men twee lepels Citroen zap.

Serum Lactis dulce. *zoete Huy.*

By een pond kokende melk doet men het tot ſchuim geklopt wit van drie Eyeren, of men laat de melk op een allerzagtst vuur uitdampen, tot ze droog is, en ontbindt ze daar na weder in water.

Serum Lactis Tamarindinatum. *Tamarinde Huy.*

Op een pond melk twee drachma Tamarinde.

Serum Lactis tartariſatum. *Wynſteen Huy:* Op ieder pond melk twee dragm. Crem. Tartari

Serum Lactis Vinoſum. *Wyn Huy.*

Op een pond melk twee onçen Rhyn Wyn.

Sevum Hircinum. *Bokketalk.*

Sigillum Salomonis, (*convallaria polygonatum.* L.)

Gebruik. De Wortel. *Salomons zegel.*

Bezit zoete, ſlymige en weinig harsdelen. Men gebruikt ze zonder verlies van krachten tot een waterig *afkookzel.* De weinige ſcherpheid, welke zy bezit, huisvest in de harsdeeltjes.

Siliqua dulcis, (*ceratonia ſiliqua.* L.)

Gebruik. De Vrugt. *St. Jans brood.*

De ſlymige en zuikerachtige delen dezer vrucht laten zich niet gemakkelyk met heet water uittrekken; men ſchryft ze voor in borstkruiden, en zy kunnen de plaats van vygen en zoethout bekleden, om dat zy niet zo ſpoedig bederven, en niet veel kosten.

[By ons niet in gebruik.]

Simaruba, (*Quasſia Simaruba.* L.)

Gebruik. De Schors. *Simaruba.*

Bezit ſlym — bittere en weinige harsdeeltjes. Uit hoofde der taayheid laat zy zich niet gemakkelyk tot poeder ſtoten. — Gene vlugge delen bezittende, ſchryft men ze voor tot een *afkookzel*, latende twee drachma met twaalf onçen water tot op agt onçen verkoken. Wyngeest en wyn trekken 'er minder kracht uit, dan het water.

Sinapis, (*Sinapis alba.* L.)

Gebruik. Het Zaad. *Wit Mosterdzaad.*

Wordt alleen uitwendig gebruikt tot voetbaden, en met zuurdeeg en azyn tot een *ſinapismus* gebruikt. Tot het zelfde einde dient ook de

Sinapis nigra. *Zwart Mosterdzaad.*

Soda depurata, (*Natrum carbonicum.*)

Zagt mineraal alcali, kool-zuur mineraal alcali.

Dit zout beſtaat uit 0,20 mineraal alcali, 0,16 kool-

kool- of lucht-zuur, en 0,64 kryſtalliſatie water. Valt in de lucht tot een wit poeder; gemakkelyk in *water*, maar niet in *wyngeest* oplosbaar. Als men het in poeder wil voorſchryven, dan moet men het in de lucht tot poeder gevallene gebruiken. By aldien het als een zagt loogzout moet werken, dan moet men het niet vermengen.

1.) Met *zuuren* of *zuure zouten*, b. v. *Crem. Tortari* en dergelyke.

2.) Met *aqua calcis.*

3.) *Ammoniacale neutrale zouten: Liq. c. cervi ſuccinat. ſal ammoniacum, Flores ſalis ammon. martiales, ſpiritus mindereri.*

4.) *Aardachtige middelzouten: Alumen, calx muriata, ſal amarum, Terra ponderoſa.*

5.) *Metallike zouten.*

Soda phosphorata. (*Natrum phosphoricum.*) *Phosphorus zuure ſoda.*

Beſtaat uit phosphorus-zuur en mineraal alcali; valt in de lucht tot een wit poeder, gemakkelyk in water oplosbaar, niet in wyngeest.

Wordt ontleed door

1.) *Alcali vegetabile, Lap. Cauſticus.*

2.) *Zuuren — ſpir. Nitri, — ſalis, — vitrioli.*

3.) *Neutrale zouten: ſal ſeignette, Tart. Tartaris. Terra foliata Tartar.*

4.) *Aardachtige zouten. Alumen, calx mu-*

riata, ſal amarum, terra ponderoſa ſalita.

5.) *Metallike zouten: Argentum nitratum, Ferrum ſalitum, Mercurius acetatus — nitroſus, ſal ſaturni, Tart. chalybeatus, vitriolum album — cupri — martis.*

Species. Hier door verſtaat men in 't gemeen een mengzel van vele vaste enkelvoudige geneesmiddelen, grof geſneden en geſtoten, om daar uit, door middel van ene of andere geſchikte vloeiſtoffe, een aftrekzel of afkookzel te bereiden. Onder de voornaamſte *ingrediënten* daar toe behoren wortelen, kruiden, ſchorsſen, houten, bloemen, ſtelen, zaden, vruchten en dergelyken meer. — Een Medicus heeft voornamelyk daar op te letten, dat hy niets anders dan zodanige zaken voorſchryft, welke zich door 1.) een en 't zelfde vogt, by een zelfde graad van warmte laten uittrekken, 2.) dat het ene het andere niet ontleedt. Het is diens volgens nadelig, zelfſtandigheden, welke zich gemakkelyk door water laten uittrekken, met zodanige te vermengen, welke ene aanhoudende koking vereiſchen. — By de byzondere artikels is reeds gemeld, welke zoorten zich, in dit ſtuk, laten vermengen.

Sperma Ceti. *Walſch t.*

Dit is niets anders dan de herſenen van den *Potvisch* (*Phyſeter macrocephalus.*) Men gebruikt deze vette ſtoffe tot zalven en ſmeerzels, ook zomtyds inwendig.

Spi-

Spiritus Cornu Cervi. *Geest van Harts-hoorn.*

De ſamenſtellende delen zyn water, vlug zout, en brandige olie. Men kan by de *Spirit. ſal. ammon. vinoſus* zien, waar voor men zich, in het voorſchryven van deze geest, moet hoeden.

Spiritus mindereri. (*Ammoniacum Aceticum.*) *Geest van mindererus, azyn ſal ammoniak.*

Een neutraal zoute vloeiſtof beſtaande uit azynzuur, en vlug loog zout. Men gebruikt ze in *waterige mixturen*, en op zich zelven.

Zy wordt ontleed -

1.) Door vaste loog-zouten. *Alcali Vegetabile cryſtalliſatum, Lapis cauſticus, ſoda depurata.*

2.) *Aqua calcis.*

3.) *Zuuren. Acidum citri cryſtalliſatum, Phosphori, ſal Eſſent Tartari, ſpir. Nitri, — ſalis, vitrioli.*

4.) *Aardachtige zouten: Alumen, ſal amarum.*

5.) *Metallike zouten: Argent. Nitratum, Ferrum ſalitum, ſachar, ſaturni, vitriolum album, — cupri, — martis.*

Spiritus Nitri acidus. (*Acidum Nitricum.*) *Salpeter-zuur, ſalpeter geest.*

Men gebruikt dit zuur ook onder den naam van *ſterkwater* (*aqua fortis*) en wel uitwendig als een bytmiddel.

 Het

Het ontleedt

1.) De neutrale zouten: *Borax*, *Liq. c. cervi ſuccinatus*, *Nitrum autimoniatum*, *ſal ammon*, *digeſtivum*, — *Polychreſt.* — *ſeignetti*, *ſoda phosphorata*, *ſpir. minder. Tart. ſolubilis*, — *Tartariſatus*, *Terra fol. Tart.* — *cryſtalliſata.*

2.) *Middel-zouten. calx ſalita*, *Terra pondero-ſa ſalita.*

3.) *Metallike zouten: Ferrum ſalitum*, *Mer-cur. acetatus*, *ſachar*, *ſaturni*, *Tart. chalyb*, — *Emeticus.*

4.) *Zepen: hepar antimonii en ſulphuris.*

Spiritus Nitri dulcis. *Verzoete ſalpeter geest.*

Deze aangenaam ruikende geest beſtaat uit ene vereniging van ſalpeter Naphta met wyngeest, en heeft dezelfde werking doch zwakker, en is ook niet zo vlug, zie *Napta nitri.* Deze geest wordt zeer ligt zuur, en uit dien hoofde zou ik de Geneesheren aanraden liever in deszelfs plaats te gebruiken den verzoeten zoutgeest, welke niet zuur wordt, en den aangenamen reuk en de kracht van de ſalpeter geest bezit, voornaamlyk zo zy op ene betere wyze, dan gewoonlyk, bereidt is. [Men moet de *ſpir. Nitri dulcis* niet by alcalia voorſchryven, om dat zy genoegzaam altyd een open zuur bezit.]

Spi-

Spiritus ſalis acidus. (*Acidum muriatoſum.*) *Zout-zuur, zout-geest.*
Wordt inwendig veel gebruikt.

Ontleedt

1.) *Neutrale zouten. Borax, Liq. c. c. ſuccinat., Nitrum antimon. ſal polychr. ſeignette, ſpir. minder. Tart. ſolubil. —— Tartaris. Terra fol. Tart. — cryſtalliſata.*

2,) Metallike middelzouten: *Argent Nitrat. mercur. acetat. — nitros. — phosphorat, — dulcis. ſachar. ſaturni, Tart. chalybeat. —— Emet.*

3.) *Sapones. Hepar antim. — ſulphur.*

Spir. ſalis Ammoniaci aquoſus, cum calceviva paratus. (*Ammoniacum purum aquoſum,*)

Met levendige kalk bereide geest van ammoniak-zout.

Beſtaat uit etzend vlug loogzout met water verdund, en heeft dus dezelfde kracht als dit zout. — Zie *alcal. vol. fluor. de ſage.*

Spiritus ſalis ammoniaci vinoſus. *Wynachtige geest van ſal ammoniak.*

Beſtaat uit droog vlug loogzout in waterige wyngeest, bezittende de kragt van mild vlug loogzout; zie *alc. vol. ſiccum.*

Als men by de bereiding van deze geest levendi-

kalk gebruikt, dan werkt deze geest als etzend of bytend vlug loog-zout.

Spiritus salis dulcis. *Verzoete zout geest.*

Deze aangename brandbare vloeistof, bezit den reuk der verzoete salpeter-geest, en zy wordt niet zuur. — Voor het overige gedraagt zy zich als een ander verzoet zuur, zie *Liq. anodynus.* [Als deze geest niet volkomen verzoet is, dan geldt hier ook de aanmerking, als by de spiritus *Nitri dulcis.*]

Spiritus sulphuris per Campanam. (*Acidum sulphurosum.*) *Zwavelachtig zuur, zwavelgeest.*

Dit is niets anders dan onvolkomen zwavel-zuur, en is als geneesmiddel weinig meer in gebruik. — Men moet ze niet met *loog zouten* of *aarden* voorschrijven. — Zy ontleedt de neutrale zouten niet. Men moet ze in welgeslotene glazen bewaren, om dat zy, door bykomst der lucht spoedig in volkomen zwavel-zuur verandert.

Spiritus Tartari. Wynsteen geest, brandig wynsteen-zuur.

Is niets anders dan een mengzel van azyn-zuur en brandige olie deeltjes, en wordt zelden als een geneesmiddel gebruikt. Men moet ze niet vermengen met *loog-zouten* en *aarden*, ook niet met zeep. —— Ik zag onlangs een Linimentum volatile [bestaande uit olysolie en *spirit. sal ammon.*]

mon.] met *ſpir. Tart.* voorſchryven, en de vlugge zeep wierdt ontleed.

Spiritus vini Camphoratus. *Campher-geest.*

Is ene ontbinding van Campher in wyngeest: men moet ze niet met waterachtige vloeiſtoffen vermengen.

Spiritus vini rectificatus. *Gerectificeerde wyngeest.*

Beſtaat uit *alcohol*, nog niet bevryd van alle waterdelen, en werkt dus zwakker dan alcohol. Ontbindt, uit hoofde van deszelfs waterdelen, ſlymige en bittere zaken. Zie *alcohol vini.*

Spiritus vini rectificatisſimus. Zie *alcohol vini.*

Spiritus vitrioli. (*Acidum ſulphuricum.*) *vitriool-geest, verdund vitriool-zuur.*

Wordt in- en uitwendig gebruikt, doch moet, als zy als zuur zal werken, niet met *loog-zout* noch *aarden* voorgeſchreven worden.

Zy ontleedt

1.) Neutrale zouten: *Borax, Crem. Tart. Liq. c. c. ſuccinat. Nitrum antimon. — depuratum, —— cubicum. ſal ammon. — digeſtiv. — polychrest. — ſeignette, ſoda phosphorat. ſpir. mindereri, Tart. ſolubil. — Tartariſat, Terra foliata Tart. cryſtalliſata.*

 2.)

2.) Aardachtige middelzouten: *Calx muriata*, *Terra ponderoſ. ſalita.*

3.) Metallike zouten: *Argent. nitrat. Ferr. ſalitum*, *Flor. ſal. ammon. martial. Flor. viride æris*, *Mercur. acetat*, — *nitroſus*, *ſachar. ſaturni*, *Tart. chalyb.*

4.) *Sapones*, *hepar antimon*, —— *ſulphur.*

Spongia. (*Spongia offic.* L.)

Gebruik. De *gebrande zwam.*

Men laat de ſwam verbranden tot een kool, en gebruikt ze dan in *poeder*, of met ſyroop als een ſlikmiddel. Heet water trekt 'er een zoute bruine Tinctuur uit, als zy daar daarmede wordt gekookt.

Stannum. *Tin.*

Dit metaal wordt tot poeder geraspt, gevyld, en met honig of conſerv. als een *brok* (*Bolus*) ingenomen.

Staphis agria. (*Delphinium ſtaphiſagria.* L.)

Gebruik. Het Zaad. *Luiskruid*, *ſtayerzaad.* Wordt alleen uitwendig, in poeder of met zalv gemengd, tegens het ongedierte gebruikt.

Stramonium. (*Datura ſtramonium.* L.)

Gebruik. Het verdikte ſap. *Doornappel.*

Voorzigtig bereid, dan bezit dit Extract ſcherpe en verdovende delen. Zie *Hyoſciamus.*

Succi inſpisſati. *verdikte zappen.* Zie *Extract.*

Suc-

Succinum. *Barnſteen.*

Is ene in water onoplosbaare aardhars: uitwendig wordt ze tot rokingen, of onder *plaasters*, — inwendig in poeder gebruikt, of men laat er met *alcohol* of *naphta* een Tinctuur uittrekken. — Zy laat zich volſtrekt niet geheel in die ſcheivochten ontbinden; — zy ontbinden alleen het harsachtig gedeelte, en het overblyfſel laat zich niet verder ontbinden.

Men bereidt, (door deſtillatie) een zuur zout en brandige olie (*ol. ſuccini*) uit de barnſteen; de olie wordt uitwendig gebruikt, [ook wel inwendig.]

Verlangt men ene geconcentreerde Tinctuur, dan trekt men vooraf, uit enige ponden gepoederde barnſteen, door trekken met overgehaalde wyngeest, de hars, vermengt de Tincturen met water, deſtilleert er de wyngeest af, en droogd de verkregene hars. Ontbindt dan één deel van deze hars met 6 of 8 delen alcohol, dan heeft men ene krachtige Tinctuur.

Sulphur. *Zwawel. Flores ſulphuris, bloem van zwawel.*

Men moet de zwawelbloemen (gezuiverde zwawel) alleen inwendig gebruiken, maar om dat zy noch enig vry zuur in zich hebben, moeten zy vooraf met water gekookt, en dan als *Flores ſulphuris loti* gebruikt worden.

Men

Men gebruikt ze in *poeder*, of ook met *middel-* en *neutrale zouten* vermengd, zonder vreze voor ontleding. By aldien men ze in *ſlikmiddelen*, of in een *mixtuur* voorſchryft, moet men ze niet met *Limatura martis* en *zuurachtige zouten* voorſchryven, om dat zy dan zeer ligt ene ontleding des vogts veroorzaken, en het ontwikkelde gezwavelde waterſtofgas (*zwavel-lever-lucht*) door deszelfs onaangename reuk het geneesmiddel enigermaten by den lyder verdacht maken.

Men ſchryft ze niet voor in pillen, om dat zy in ene kleine gifte niet veel krachts bezitten.

De zogenaamde zwavel melk (*Lac. ſulphuris*) verſchilt van de *Flores*, door de gezwavelde waterſtof, welke hier met de zwavel verbonden is: by het voorſchryven daar van kan men het zelfde in acht nemen.

Ik ben verplicht de Geneesheren, by dezen, oplettend te maken op een ſoort van pypzwavel, welke, ſedert enigen tyd veel in de handel voorkoomt; de kleur is enigzins vuil geelachtig naar het groene hellende; zy heeft volgens de proeven van Westrumb en van my zelven *Rottekruid* by zich. Men moet hier dus wel opletten, om niet door gewetenloze Drogisten, welke het poeder van deze zwavel onder *Flores ſulphuris* mengen, bedrogen te worden. —

Sulphur auratum antimonii. *Goudkleurige ſpiesglans zwavel.* Dit

Dit is ene vereniging van ſpiesglans met zwawel.

Men ſchryft ze voor in *poeder* en in *pillen*, ook wel met ſyroop, en in waterige *mixturen*.

Als men ze in mixturen voorſchryft, dan moet men ze vooraf met wat *mucilago gumm. Tragacanthæ* vrywen, (op een deel goudzwawel een en een twede deel Tragacanth-ſlym), om dat zy dan als 't ware zwemmend blyft in het mixtuur. Men moet ze in vloeibare geneesmiddelen niet met *yzer* en *zuur* of *zuure zouten* voorſchryven; ook niet met *Tart. Tartariſatus.*

Als men ze met middelzouten, b. v. *merc. dulcis*, of met campher, tot pillen voorſchryft is de *mucilag. gumm. Arab.* het beste verenigings middel, of een of ander *Extract.*

Sulphur auratum antimonii liquidum. *vloeibare Goudzwavel.*

Deze Tinctuur, bekend onder den naam van *Tinct. antim. Jocobi:* is ſamengeſteld uit de ſpiesglans-zwavel ontbonden in bytend loogzout, en met zeep verenigd.

Zy wordt ontleed door

1.) Alle zuuren en zuure zouten.

2.) Alle aardachtige middelzouten.

3.) Alle metallike middelzouten.

Syrupi, *Syropen.*

Men verdeelt ze gewoonlyk in *Honigachtige*

en

zuikerachtige: by de eerste is de honig, en by de andere de zuiker met een vloeibaar geneesmiddel, een afkookzel, aftrekzel, plant-zappen enz. verenigd.

De syropen zelve bezitten niet veel geneeskracht, men bedient 'er zich van 1.) als een verenigings middel, of 2.) om den smaak der geneesmiddelen te verbeteren, of 3.) derzelver kleur te veranderen. Men moeste diensvolgens geen syroop voorschryven, welke deze eigenschappen niet bezat. Over het geheel diende men ze zo weinig mogelyk voorteschryven, om dat zy de geneesmiddelen kostbaarder maken. Zeer bittere zelfstandigheden b. v. *Extr. Quassiae* worden door syroop niet aangenamer, en zommige zouten b. v. *sal mirabile* verkrygen daar door een onaangenamen smaak.

De Geneesheren zullen zich met de volgende kunnen behelpen.

1.) Syroop als een verbindings middel. Hier toe kan men de gewone syroop gebruiken.

2.) Syropen om de smaak te verbeteren.

Syr. Aurantiorum.
——— acetositatis Citri.
——— Altheaæ.
——— capill. veneris.
——— communis.
——— cinnamomi.
——— cydoniorum.

3.)

3.) Syropen om de kleur te veranderen.

Syr. Berberorum.
——— cerasorum.
——— mororum.
——— Myrtillorum.
——— Papaver. Rhoead.
——— Ribium.
——— Rubi Idaei.
——— Violar.

De blauwe kleur dezer syroop verandert door zuur in een aangename rode, en door loog-zout in ene groene kleur.

4.) Syropen welke een bepaalde geneeskracht bezitten.

Syr. de Ammoniaco.
——— Cichor. c. Rheo.
——— Diacodii.
——— Emulsivus.
Oxymel colchicum.
——— simplex.
——— scilliticum.
Oxysacharum.

T.

Tabacum. Zie *Nicotiana*.

Tacamahaca. (*Populus balſamifera*. L.)

Gebruik. De Hars. *Tacamahac*.

In deze hars huisvest ene ætheriſche olie. Men gebruikt ze uitwendig onder plaasters of zalven of om te roken.

Tamarindi. *Tamarindus Indicus*. L.)

Gebruik. De vrucht, en deszelfs merg. *Tamarinde*.

Men gebruikt ze beiden in *afkookzels*: behalven de zuikerachtige en ſlymige delen, bezit zy *wynſteen-zuur* en *wynſteen*. Men moet ze derhalven niet mengen by zodanige zelfſtandigheden welke door deze zouten ontleed worden, en men begaat een fout, als men by een afkookzel van Tamarinde *Tart Tartaris*, *Tart. ſolub*. of *ſal ſeignetti* voorſchryft. Een deel vereiſcht drie delen water, en de koking moet in een aarden of tinnen, maar niet in een koperen pot geſchieden. [Best van allen is een aarden pot.]

Tanacetum. (*Tanacetum vulgare*. L.)

Gebruik. Het Kruid, de Bloemen, het Zaad, het Extract, de ætheriſche olie. *Rhynfaren*, *Wormkruid*.

In

In alle delen dezer plant huisvest veel ætherische olie, scherpe harsachtige en bittere delen

In de bloemen en in het zaad zit de meeste olie, men schryft ze voor in *poeder*, en in *slikmiddelen.*

Heet water trekt vele werkzame delen uit het kruid, de bloemen het zaad: dus geschikt voor een *aftrekzel.*

Het Extract bezit weinige vlugge delen, doch bezit ene bittere scherpe smaak; en laat zich best in pillen voorschryven.

De olie bezit den reuk en smaak der plant; en men schryft ze, met wat zuiker gemengd, als een poeder, onder andere *poeders*, of *pillen* voor: ook, in andere geestryke geneesmiddelen ontbonden, in *druppels.*

Taraxacum. (*Leontodon Taraxacum.* L.)

Gebruik. Het kruid met de wortel, het uitgeperste zap, het Extract. *Paardebloemen*, *Leeuwentand.*

Het kruid en de wortel bezitten gene vlugge, maar alle slymige, zoute en zuikerachtige delen: dus geschikt voor een *afkookzel.*

Het frisch geperste zap wordt met andere zappen van planten voorgeschreven.

Het Extract in *mixturen* of *pillen.*

Tartarus crudus. *Ruwe Wynsteen.*

Men gebruikt dit zout niet meer inwendig, maar in deszelfs plaats den gezuiverden Wynsteen *Cremor Tartari.*

Tartarus chalybeatus. *Staal Wynsteen.* Dit zout bestaat uit yzer-kalk, wynsteen-zuur en plant-loogzout. — Het wordt vochtig in de lucht, dus niet geschikt voor een *poeder:* bezwaarlyk oplosbaar in water; zeer fyn gevrewen mengt men het by waterige mixturen.

Wordt ontleed door

1.) Loogzouten: *alcali vegetabile crystallisatum, alcali volatile, soda depurata.*

2.) Alle zuuren.

3.) Neutrale zouten: *Nitrum cubicum, sal mirabile, soda phosphorata.*

4.) Middelzouten: *Alumen, calx muriata, sal amarum, terra ponderosa salita.*

5.) Metallike zouten: *Argentum nitratum, Flores sal ammon. martiales, Mercurius acetatus, — nitrosus. vitriolum album, — cupri — martis.*

6.) *Aqua calcis, conchæ, Magnesia,* en in 't algemeen door alle aardachtige middelen.

7.) *Sapones.*

8.) samentrekkende stof, en alle daar mede voorziene zelfstandigheden, b. v. Kina, Galnoten enz.

Tar-

Tartarus Emeticus. *Braakwynſteen.*

Beſtaat uit ſpiesglans kalk, wynſteen zuur en plant loogzout.

Offchoon dit zout vochtig wordt in de lucht, kan men het echter, met andere zelfſtandigheden gemengd, in *poeder* voorſchryven: zo ook in *pillen.*

Alhoewel dit zout door de meeste zuuren wordt ontleed, kan men het echter met de meesten van de zouten voorſchryven; om dat dit zout niet over het geheel wordt ontleedt, maar alleen de *Tart. Tartariſ.*, en dus blyft het *wynſteen zuure ſpiesglans*, waar van toch de voornaamſte werking afhangt, ontbonden. Deze braak-wynſteen is ene vereniging der *Tart. Tariſat.* met wynſteen-zuur ſpiesglans; doet men er nu wynſteen-zuur, azynzuur, of citroen-zuur by, dan wordt de *Tart Tariſat.* voor een gedeelte van deszelfs alcali berooft, en dus weder in wynſteen-room verandert: het wynſteen zuure ſpiesglans blyft echter onveranderd. Men moet het evenwel *vitriool* en *ſalpeter* zuur vermyden, want deze veroorzaken eene gehele ontleding.

Men moet het ook niet met loogzouten voorſchryven, want deze ontleden ook het wynſteen zuure ſpiesglans. Een Geneesheer kan hier niet oplettend genoeg zyn, want 'er zyn vele genees-

middelen, welke met een byvoegzel van *alcali* bereidt worden, b. v. *Tinct. Rhei (aquosa), antimon acris, sal martis*, en deze veroorzaken ene ontleding.

Tartarus solubilis. Zie *Crem. Tart. volatilis.*

Tartarus Tartarisatus. (*Potassinum Tartarisatum*). *Tartariseerde wynsteen, wynsteen-zuure alcali.*

Dit neutraal zout bestaat uit wynsteen-zuur en plant-loogzout. Eén onçe water ontbindt by een temperatuur van 10 gr. boven 0, volgens *Reaumur* drie drachma: om dat het in de lucht vochtig word, schryft men het niet voor in poeder, maar in waterige geneesmiddelen.

Wordt ontleedt

1.) Door alle zuuren: men moet het derhalven niet met een zuur afkookzel, b. v. Tamarinde, of zuure syropen, b. v. *oxymel simpl.* of *scilliticum* voorschryven.

2.) Neutrale zouten: *Nitrum cubicum, sal mirab. glaub. soda phosphorata.*

3.) Middelzouten: *Alumen, calx muriata, sal amarum, terra ponderosa salita.*

4.) Metallike Middelzouten: *argentum nitratum Ferrum salitum, Mercurius acetatus, — Nitrosus,*

ſus, *ſacch. ſaturni*, *vitriolum album*, *cupri*, *martis*.

5.) *Aqua calcis*.

Tartarus vitriolatus. (*Potasſinum ſulphuricum*) *zwawel zuur alcali*.

Dit neutraal zout beſtaat uit 0,42 plant-alcali, 0,40 vitriool-zuur en 0,08 kryſtalliſatie water, blyft droog in de lucht, dus geſchikt om in *poeder* voorgeſchreven te worden. Niet gemakkelyk in *water* oplosbaar, want ééne once ontbindt by een temperatuur van 10 gr. boven 0 volgens *Reaumur* nauwlyks 34 greinen.

Wordt ontleedt alleen: door *ſal Eſſ. Tart. Terra ponderos. ſalita*, *argentum nitratum*, *Mercur. acetatus*, — *nitroſus*, *ſacch. ſaturni*.

Terebinthina communis et Veneta. (*Pinus Larix*, — *Pinus picea*. L.)

Gebruik. De natuurlyke balſem, de ætheriſche olie. *Gemene* en *veneetſche Terpentyn*.

De eerſte wordt alleen uitwendig op zich zelf of met plaasters en zalven gemengd, gebruikt: de Venetiaanſche, welke veel zuiverder is, wordt ook inwendig gebruikt. Men kan ze niet anders, dan in ene *vloeibare gedaante*, gebruiken, ſomtyds ſchryft men ze voor als *pillen*, wanneer men maar weinig nodig heeft; doch zy laat zich ook niet gemakkelyk in *pillen* behandelen. Om dat zy niet

in

in water oplosbaar is, moet men ze vooraf met Eydoir, of ſlym van Arabiſche gom vryven, doende by één drachma één Eydoir of anderhalve drachma Arabiſche gom.

De ætheriſche olie wordt meer uit- dan inwendig gebruikt.

Terra catechu. *Zie Catechu.*

Terra foliata Tartari. (*Potasſinum aceticum.*) Gebladerde wynſteen-aarde, *Azyn zuur plant-loogzout.*

Dit neutraal zout ontſtaat uit plant-loogzout en azyn-zuur. Gemakkelyk oplosbaar in water, en geeft dan het *Liquor terræ fol. Tartari.* Ook laat het zich ontbinden in wyngeest. Wordt vogtig in de lucht.

Wordt ontleed

1.) Door zuuren: *Acidum citr. — Phosphori, ſal Eſſ. Tart. — ſpir. Nitri, — ſalis, —— vitrioli.*

2. Neutrale zouten: *Liq. c. c. ſuccin., Nitrum cubicum, ſal ammon., — mirabile, — ſeignette, ſoda phosphor. Tart. Solubilis.*

3.) Middelzouten. *Alumen, calx muriata, ſal amarum, Terra ponderoſa ſalita.*

4.) Metallike zouten: *Argentum nitratum, Ferrum ſalitum, Flor. ſal ammon. martiales Mercurius nitroſus, ſachar. ſaturni, vitriolum album, —— cupri, — martis.*

Ter-

Terrafoliata Tartari cryſtalliſata. (*Natrum aceticum*) *gekryſtalliſeerde bladwyze aarde*, *Azyn-zuure ſoda.*

Beſtaat uit azyn-zuur en *mineraal alcali*, gemakkelyk in *water*, en ook in *wyngeest* oplosbaar. Valt in de lucht tot een wit poeder, en blyſt droog, hier om kan men het in poeder gebruiken.

Wordt ontleedt

1.) Door zuuren: *Acidum citr. Phosphori ſal Eſſent. Tart.*, — *ſuccini*, *ſpir. Nitri*, — *ſalis*, *vitrioli.*

2.) Neutrale zouten: *Liq. c. c. ſuccinat*, *ſal ammone Tart. ſolubil.*

3.) Middelzouten: zo als by de *Terra fol. Tart.*

4.) Metallike zouten: Ook zo.

Terra ponderoſa ſalita. (Baryta *muriatoſa.*)

Dit aardachtig middelzout, beſtaande uit zoutzuur en zwaarspaat-aarde, wordt alleen, in *gedeſtilleerd water* ontbonden, voorgeſchreven.

Wordt ontleedt

1.) Door alle zagte loogzouten.

2.) Zuuren: *Spir. Nitri*, — *Vitrioli*, *ſal ſuccini.*

3.) Neutrale zouten: *Liq. c. c. ſuccinat. ſal mirabile*, *Tart. vitriolat.*

4.) Aardachtige zouten: *Alumen, ſal amarum.*

5) Metallike zouten: *Argent. nitrat. Mercur. acetat, —— nitroſus, — Phosphorat. ſacch. ſaturni, vitriol. album, — cupri, —— martis.*

Tinctura antimonii acris. *Scherpe ſpiesglans Tinctuur.*

Deze Tinctuur bezit gene ſpiesglans deeltjes, maar is ene blote ontbinding van cauſtiek alcali in alcohol. By het voorſchryven neme men in acht het gene reeds by het cauſtiek alcali gezegd is. Zie *Lapis cauſticus.*

Tinct. Antimonii Jacobi. Zie *ſulphur auratum antimon. liquid.*

Tinct. Antimonii *Hermbſtaedtii.*

Deze heeft veel overeenkomst met die van Jacobi, dus men by het voorſchryven daar van 't zelfde in acht moet nemen.

Tincturæ Martiales. *Yzerhoudende Tincturen.*

Alle yzerhoudende Tincturen, b. v. *Tinct. martis cydoniata, — pomata, helleborata, Paracelſi* enz. moeten niet met *loogzouten*, *aarden* of *ſamentrekkende ſtoffen* vermengd worden.

Tinct. Rhei. Zie *Rhabarbarum.*

Tinct. Thebaica. *Tinctuur* van *opium.*

Hier by herinnere men zich het gezegde by het *Laud. Liquidum.*

Tor-

T o r m e n t i l l a. (*Tormentilla erecta.* L.)

Gebruik. De Wortel, het Extract. *Zevenblad.*

Bezit in 't geheel gene vlugge delen, en de werkzame kracht ſchynt in de ſamentrekkende en harsachtige delen te huisvesten. Om dat zy byna de helft oplosbare delen bezit, kan men ze in *poeder* voorſchryven, of met water koken.

Het Extract is zeer ſamentrekkend, en moet niet met *yzer*, *loogzouten*, *kalkaarde*, of *yzerachtige zouten* verenigd worden. Het geeft gene heldere ontbinding uit hoofde der harsachtige delen.

T r a g a c a n t h u m. (*Aſtragalus Tragacantha.* L.)

Gebruik. Het gedroogd zap. *Gom dragant.*

Een droge plantſlym in heet water oplosbaar. Een deel vereischt 20 delen water tot een dikke ſlym. Is een zeer goed verbindings-middel.

T r i f o l i u m f i b r i n u m. (*Menyanthes trifoliata.* L.)

Gebruik. Het Kruid, de Wortel, het Extract. *Water Drieblad.*

Het kruid en de wortel hebben, nog frisch zynde, enige ſcherpe ſtoffe, en zeer vele bittere delen by zich.

Heet water trekt alle werkzame ſamenſtellende

 de-

delen tot zich; dus zeer gefchikt voor een *aftrekzel.* Wyn neemt ook de bittere delen tot zich.

Het Extract wordt in water opgelost, of onder *pillen* gemengd, en behoort tot de werkzame geneesmiddelen, als bezittende de kracht der plant in een *geconcentreerden* ftaat.

Turpethum minerale. *Minerale Turbit.* Dit is ene onvolkomene kalk van kwik, waar mede nog een weinig vitriool-zuur verenigd is. Deze kalk is, uit hoofde van deszelfs geweldige werking genoegzaam buiten gebruik.

Tusfilago. (*Tuſſilago Farfara.* L.)

Gebruik. De bloemen, het kruid, de wortel. *Hoefblad.*

Gene van deze delen heeft iets vlugs in zich, maar alleen enige flymige delen. Men gebruikt ze als de *malva.*

Tutia praeparata. *Tutia, graauw Oogniet.*

Is niets anders dan ene onzuivere kalk van zink: men kan ze wel misfen, en in deszelfs plaats de *Flores Zinci* gebruiken. Zy wordt alleen uitwendig in oogziektens voorgefchreven.

U.

Ulmus. (*Ulmus Campeſtris.* L.)

Gebruik. De Schors. *Olmboom.*

Bezit vele ſlymige en gom-delen, enige ſamentrekkende ſtof, en zeer weinig zee zout, en klaverzuring-zuure kalkaarde, en zeer weinige harsachtige delen. Zy ſchikt zich zeer goed in een *waterig afkookzel*, kokende ene onçe geſnedene ſchors met 16 onçen water tot op 8 onçen. —— Uit hoofde van het zee-zout moet men by het afkookzel gene Mercuriale zouten mengen, en uit hoofde der ſamentrekkende ſtof moet men het byvoegzel van *kalkwater*, *loogzouten*, *yzerachtige* en, over 't algemeen, alle metallike zouten vermyden.

Unguenta. *Zalven.*

Dit zyn uitwendige geneesmiddelen, welke, door ene meerdere weekheid van de plaasters onderſcheiden zyn.

Men bereidt ze door koking, of ondereenmenging. Olie, vet, of natuurlyke balſems zyn de grondſlag der zalven, waar by verders Harsſen, Campher, gedeſtilleerde olien, of poeders gemengd worden. De Medici ſchryven meest al de reeds

in

in de Apotheken voorhanden zalven voor, voegende 'er somtyds noch een of andere zelfstandigheid by.

Men moet gene Extracten, of over het geheel gene niet met olie mengbare zelfstandigheden, tot ene zalf voorschryven.

Urtica. *Urtica urens.* L.)

Gebruik. Het Kruid. *Brand-netel.*

Bezit gene vlugge delen: wordt ook in *poeder* gebruikt, of met syroop tot een slikmiddel.

Uva ursi. (*Arbutus uva ursi.* L.)

Gebruik. De bladeren. *Beren-druif.*

Bezitten geen vlugge, maar slymige, bittere en harsachtige delen. Men geeft ze op *zich zelven*, of in *waterige afkookzels.*

V.

Valeriana minor. (*Valeriana officinalis.* L.)

Gebruik. De wortel, het Extract, de olie.

De werkzaamheid dezer voortreffelyke Wortel legt grotendeels in de vlugge delen: ten opzicht van deszelfs gebruik, zie *Serpentaria Virginiana.*

Het Extract bezit gene vlugge delen, en koomt genoegzaam in kracht met het afkookzel overeen.

De

De ætherifche olie heeft den reuk der wortel in zich, maar is niet zo fterk van fmaak.

De *Valeriana major* als zwakker is niet meer in gebruik.

Verbascum. (*Verbascum thapfus*.. L.)

Gebruik. De bloemen, de bladeren. Wollekruid.

Beiden bezitten gene vlugge, maar alleen flymige delen: men gebruikt ze tot verzagtende afkookzels.

Vincetoxicum. Zie *Hirundinaria*.

Vinum. *Wyn*.

Men bedient zich veel van wyn in de Geneeskunde, 't zy *zoete*, 't zy *zuure*. Zy is voornamelyk gefchikt tot het uittrekken van zodanige zelfftandigheden, welke vele harsachtige en ætherifche olie delen bezitten; men giet ze koud op de zelfftandigheden. Een te lange trekking is niet raadzaam: jonge zuurachtige of zeer zoete wynen raken fpoedig in gisting. Oude geestryke wynen zyn beter.

Vinum Antimonii. Zie *aqua benedicta*.

Viola tricolor. L.

Gebruik. Het Kruid. *Driekleurige violen*.

Gene vlugge delen bezittende, kan men het met *water* koken, of in *poeder* gebruiken.

Viride aeris. (*Cuprum aceticum*.)

Ge-

Gedeſtilleerd ſpaansch groen, of kryſtallen van ſpaansch groen.

Dit metalliek middelzout beſtaat uit koper kalk en azyn-zuur; wordt niet inwendig gebruikt, en laat zich ontleden door *loog zouten*, *aarden* en *zepen*.

Viscum quercinum. (*Viscum album*. L.)

Gebruik. De ſtelen met de ſchors.

Bezit gene vlugge maar vele ſlymdelen.

Men gebruikt het in *poeder* of *gekookt*, nemende op ene onçe 8 onçen water tot 6 onçen gekookt. Wyngeest trekt 'er weinig uit. [By ons niet in gebruik.]

Vitriolum album. (*Zincum ſulphuricum*.) Wit Koperrood.

Beſtaat uit zinkkalk en zwawel-zuur. Een onçe water ontbindt drie drachma van dit zout; wyngeest heeft er geen vat op. Blyft in de lucht droog. Wordt ontleed door

1.) Alle loogzouten.

2.) Zuure geesten.

3.) Neutrale zouten. *Borax*, *Liq. c. c. ſuccinat*, *Nitrum antimon*, — *cubicum*, — *depuratum*, *ſal ammon*, — *digeſtivum*, *ſeignette*, *ſoda phosphorata*, *ſpir. mindereri*, *Tart. ſolubilis* — *Tartariſat*, *Terra fol. Tart.* — *cryſtalliſata*.

4.) Middelzouten. *Calx muriata*, *terra ponderoſa ſalita*.

5.) Metallike zouten. *Argent. nitrat. Ferrum ſalitum, Flor viride æris, merc. dulc. — nitroſus, —— ſublim. corros, ſacch. ſaturni, Tart. chalyb.*

6.) Zeepen. *Hepar. antim, —— ſulphur.*

7.) *Aqua calcis*, en alle kalkaarden, ook de *magneſia.*

8.) Adſtringerende ſtoffe.

[De Schryver zegt dat het *vitriolum album* beſtaat uit *zink* en *vitriool-zuur.* Meent hy hier nu mede de door konst gemaakte uit ene ontbinding van zink en vitrioolzuur, dan ſtem ik hem toe. — Maar het gewone witte koperrood heeft ook nog enige yzerdeeltjes by zich, en van hier dat zy, gemengd met afkookzels van ſamentrekkende ſtoffen, dezelve *decomponeert* of ontleedt]

Vitriolum cupri. (*Cuprum ſulphuricum.*) *Blaauw koperrood, blaauw vitriool.*

Beſtaat uit koperkalk en vitriool-zuur. Ene onçe water ontbindt, by een temperatuurvan 10 gr. volgens *Reaumur*, twee drachma. Niet oplosbaar in wyngeest.

Dit koperrood wordt ontleed door alle die zelfſtandigheden, welke het zink-vitriool ontleeden, ook noch door *yzer.*

Vitriolum martis (*Ferrum ſulphuricum.*) Beſtaat uit onvolkoomene yzer-kalk en vitriool-

ool-zuur. Verweert in de lucht; [en 'er blyft geele yzer kalk te rug] laat zich in zes deelen koud water ontbinden, maar niet in wyngeest. wordt ontleed door

1) Alle loog-zouten.

2) Zuuren. *Sal esſent. Tartari.*

3) Neutrale zouten: *Borax, Crem. Tart. ſolub. Liq. c. c. Succinat, Nitrum antimon, — Cubicum, — depuratum, Sal ammon, — digestiv, — Selgnette, ſoda phosphorata, ſpir. minder. Tart. ſolub, — tartariſat, Terr. fol. Tartar. — cryſtalliſata.*

4.) Middelzouten: *Calx muriata, terra ponderoſa ſalita.*

5.) *Aq. calcis, magneſia*, en over het geheel alle aardachtige zelfſtandigheden.

6.) Metallike zouten: als by *vitriol. alb.*

7.) *Sapones, Hepar antimon. — ſulphur.*

8.) Samentrekkende ſtoffen.

Vomica nux. (*Strychnos nux vomica.* L.)

Gebruik: De vrucht, het extract, *kraanogen.*

Beſtaan voor het grootſte gedeelte uit een ſcherpe bittere ſlym, doch het ſchynt dat zy ook een vlug narcotiek beginzel in zich hebben. Men kan ze in ſubſtantie voorſchryven, om dat zy in ene kleine gifte, vry werkzaam en krachtig zyn. Men kan het poeder niet wel in een mixtuur voorſchry-

ven om dat het zich zeer uitzet: het waterig Extract schikt zich daar toe beter.

W.

Winterana. (*Winterana aromatica.*)

Gebruik. De Schors. *Winters-bast.*

Heeft vele vlugge speceryachtige delen in zich men gebruikt ze in *poeder*, of met water getrokken: wyn trekt er ene krachtige Tinctuur uit.

Zy komt zelden echt voor, en veelal verkoopt men in deszelfs plaats den *Costus dulcis.*

Z.

Zedoaria. (*Kæmpferia rotunda.* L.)

Gebruik. De Wortel. *Zedoar.*

Men moet by het voorschryven van deze wortel het zelfde in acht nemen, als by de *Galanga.*

Zingiber. (*Amomum zingiber.* L.)

Gebruik. *Gengber.*

Bezit ætherische olie, hars- en gomdelen.

Men gebruikt ze in *poeder*, of met *wyn*, of *wyngeest* getrokken. De scherpheid huisvest in de harsdelen, en de reuk in de ætherische olie.

Men legt de frisſche wortelen in zuiker, (*rad. zingiberis condita.*)

De olie en het *aqua zingiberis* zyn buiten gebruik.

Zincum. *Zink*, *Spiauter.*

Gebruik. De kalk. *Flores zinci.*

Worden, met water of vet gemengd, uitwendig gebruikt; ook wel inwendig in *poeder*, doch dan moet men ze niet met zuure zouten voorſchryven, om gene braking te veroorzaken.

Aan-

Aangezien ik, gedurende de Vertaling van het Werkje van den Heer TROMMSDORF, nodig oordeelde, om 'er hier en daar, enige korte aanmerkingen, onder de byzondere titels, by te moeten voegen, en dezelve tusſchen [] te plaatſen, ben ik boven dien, met goedkeuring van myn Vriend den Hoogleeraar DRIESSEN, te rade geworden, om dit ſtuk van meerder en uitgebreider nut te doen dienen, 'er ene vertaling by te voegen van de Inwydings verhandelingen van de Heeren

I. P. DURING,

Medic. Doct. te Middelburg.

OVER ZOMMIGE DWALINGEN, DIE MEN IN HET VOORSCHRYVEN VAN GENEESMIDDELEN MOET VERMYDEN.

DE ERRORIBUS QUIBUSDAM, IN FORMULARUM PRÆSCRIPTIONE EVITANDIS. GRON. 1800.

EN

S. FOKKEMA

Medic. Doct. te Leeuwaarden.

OVER DE VOORNAAMSTE MERCURIALE GENEESMIDDELEN.

DE PRÆCIPUIS REMEDIIS MERCURIALIBUS. GRON. 1801.

Ik twyffel niet, of men zal dezelve met genoegen aannemen, aangezien zy veel lichts verſpreiden o-

ver het Werkje van den Heer TROMMSDORF, —— en de nodige ophelderingen geven omtrent de uitkomsten, welke 'er ontstaan uit de vermenging van zodanige zelfstandigheden, welke zich onderling ontleden of *decomponeren*; en dus den Geneesheer aanleiding geven ter vermyding van zodanige samenmengsels.

De Heer DURING merkt, met recht, vooraf aan, dat het aan niemand, niet geheel onkundig en onbedreven in de Scheikunde, onbekend kan zyn; dat, door ene verkeerde samenmenging van geneesmiddelen, derzelver krachten dikwyls veranderd, verminderd, ja geheel vernietigd worden; —— dat dikwyls, daardoor, onverwachte uitwerkingen, dikwyls nadelige, ja zelf, giftige eigenschappen ontstaan. Dit had hem bewogen om deze waarnemingen, ten algemenen nutte, uittegeven, waar van hy reeds in zyne eerste jeugd, zich in de Apothekarskonst oefenende, enige gronden had gelegd, doch welke hy nader op de lessen van den Hoogleeraar DRIESSEN *over het voorschryven der Geneesmiddelen* heeft zien bevestigd en uitgelegd.

§. I.

Het is algemeen bekend, dat men gene Loogzouten met zuuren moet voorſchryven, want daar door ontſtaan geenſlachtige zouten (*ſalia neutra*) welke van een geheel anderen aart en uitwerking zyn. —— Men zondigt echter wel eens tegen dezen regel: —— men vindt immers zommige zelfſtandigheden, waar in het zuur of loogzout zich niet zo openlyk vertoont, als zynde, als 't ware, bedekt door andere zelfſtandigheden, welke derzelver ſmaak beletten te onderkennen. Onder deze kan men tellen den *ſpiritus ætheris Nitroſ.* (*ſpir. Nitr. dulcis.*) Men kan, wel is waar, dezen *ſpiritus* bereiden, zonder dat zy enige tekenen van *acidum Nitri*, en *gas Nitroſum* vertoont: maar dit weet ik zeker, dat zy in dien ſtaat van zuiverheid nooit in onze Winkels wordt bereid; en, ofſchoon zy ook over bruinſteen, (*oxydum magneſii nigrum*, *Magneſium*) is gerectificeerd, zy echter altyd *gas Nitroſum* bezit, of deszelfs *baſis*. —— Men ont-

 dekt

dekt daar in wel, op 't eerst aanzien geen vry zuur, maar door de werking der dampkrings-lucht wordt de geest, waarin gene scherpheid is, by het openen der flesch, eniger maten zuur, uit hoofde dat het *gas nitrosum*, door toetreding van het *oxygenium*, *tot acidum nitrosum* overgaat. — Men moet derhalven in pisdryvende *mixturen* dezen geest niet voorschryven met loog-zouten *sal Tartari*, *spir. salis volat. oleosus*, *en dergelyke.*

Dit zelfde geldt ook van den *spir. salis dulcis*, aangezien deze zelden, volkomen verzoet, voorhanden is.

Men drage zorg, om by zodanige *mixturen*, waarin loogzout voorhanden is, gene zuure syropen, *Rob. sambuci*, *oxymel simplex* —— *scilliticum enz.* te mengen. —— Zodanige syropen moeten ook niet met *Borax* verenigd worden; want offchoon wel dit zout behoort tot de geenslagtige zouten, heeft het echter een merkelyk overvloed van *alcali*, waaraan men een gedeelte van deszelfs geneeskracht met recht toeschryft, en 't welk dus werkeloos zou gemaakt worden; en by aldien 'er veel wordt by gedaan, dan wordt dit zout volkomen ontleed, en dus nutteloos, om dat deszelfs zuur vry wordt. [*]

Er

[*] *Dit moet zo verstaan worden: —— de bygemengde* *zuu-*

Er wordt ook dikwyls niet genoeg gelet op den loogzoutigen aart der zeep, want by aldien men deze voorſchryft in ſmeerſels (*Linimenta*), welke gedeeltelyk uit zuure zelfſtandigheden beſtaan, dan wordt de zeep ontleed; —— de olie ſcheidt zich af, als minder verwandſchap bezittende met het loogzout.

Men mengt ook wel eens de zeep met ſamentrekkende plantgewasſen tot pillen: hier geſchiedt ook ené ontleding door het *galnoot zuur* waar in de voornaamſte kracht der *adſtringentia* huisvest; dit verenigt zich met het loogzoutige gedeelte der zeep, en dus verliezen de zeep en het ſamentrekkende hare kracht, — derhalven moet men over het algemeen nooit ſamentrekkende ſtoffen met loogzoutige geven. —— Er kan echter een geval plaats hebben, om dit ſamentrekkend beginſel te moeten ontleden; als b. v. dit beginſel der *Cortex peruvianus* enig ongemak veroorzaakt aan den lyder. [De *ſyrup. Alth.* ontleedt het *decoct. c. peruviani.*]

§. II.

zuuren hebben eene nadere verwandſchap met het loogzout der Borax, *dan dit loogzout heeft met het* ſal ſedativum ,*een ſamenſtellend deel der* Borax. V.]

§. II.

Het geen omtrent de loogzouten gezegd is, vindt ook plaats omtrent de (*alcaline*) aarden, kalk-aarde en *magnesia*, in vermenging met *Rob. sambuci* enz. —— Men moet de *Lap. cancri* of *magnesia* nooit voorschryven met *cremor Tartari*, of gezuiverden wynsteen (*Tartris acidulus potassæ*) uit een eigen zuur en potasch bestaande, doch waarin het zuur de overhand heeft: en zo ras dit verzadigd wordt met kalk, dan ontstaat 'er een bezwaarlyk oplosbaar zout (*Tartris calcis*); blyvende het andere gedeelte van het zuur met het loogzout verenigd tot een neutraal zout *Tart Tartarisatus* (*Tartris potassæ.*)

Men moet vooral zorg dragen om, in samentrekkende *mixturen* de *Bolus Armena*, of andere kleiaardige zelfstandigheden, niet met vitriool zuur te vermengen; —— door deze vereniging ontstaat Aluin, en dus wordt 'er ene sterker samentrekkende kracht geboren, dan de Geneesheer had verwagt.

§. III.

Men dwaalt ook dikwyls in het voorschryven van *neutrale* en middelzouten; — Dezelve worden wel eens voorgeschreven met zodanige zaken welke

ke dezelve ontleden: dus, om van anderen te zwygen; de zeep, voorgeſchreven zynde met metallike zouten, met *ſulphas Ferri* b. v. (*Vitriolum martis*) onder de gedaante van pillen, wordt dit zout ſpoedig ontleed. De *Tartarus Emeticus* wordt ontleed door het *acidum gallaceum*, en 'er ontſtaat een *gallas ſtibii* [eene verbinding van het *oxydum ſtibii* met het galnooten-zuur] welke veel zwakker is van uitwerking —— zelfs het waterig aftrekſel van de *Ipecacuanha* wordt, by aldien het niet met oplettenheid is bereid, ſamentrekkend; en by aldien men 'er dan één of anderhalve grein *Tart. Emeticus* by doet, verliest dit zout zyne braakverwekkende kracht.

Daar nu de *gummi arabicum* ook eenig galnootzuur bezit, moet men het zelve ook niet met *Tart. Emeticus* verenigen; men kan hier in gemakkelyk dwaalen; daar het bekend is, dat de *Tart. Emetic.* nooit veiliger en krachtiger werkt dan, op aanraden van den beroemden HUFFLAND, met ſtyfſel gemengd. Dit hebben myne leermeesters door ondervinding bewaarheid gevonden, en ik zelf meermalen in het Hospitaal der Academie.

Zodanige ſlymige middelen derhalven, welke het ſamentrekkend beginſel bezitten; b. v. *gumm. arabic. rad. Conſolidæ* enz. komen hier niet te pas, daar in tegendeel meelachtige afkookſels,

 wel-

welke dit beginſel niet bezitten; en voornamelyk het *decoctum Hordei*, in dit opzicht, met de *amylum* overeen komen.

De Heer WESTRA heeft in zyne *Diſſertatio de antimonio* getoont, dat het vitriool-zuur en eenige andere zuuren den *Tart. Emeticus* ontleden; zelfs geſchiedt dit, volgends eene dubbelde *affiniteit*, door enige middelzouten. [*]

Men moet voor al zorg dragen, dit zout niet in gewoon putwater te ontbinden; om nu van andere zouten niet te ſpreeken, welke voornaamlyk in ons putwater, gevonden worden, koomt hier byzonder in aanmerking de *Carbonas* calcis en *magneſiæ*,

[Disſert. in aug. de Antimonio gron. 1792, en in het Hoogduitsch, ſtadamer 1802.]

[*] *In de leer der* affiniteiten *noemt met een dubbelde* affiniteit, *als twee lichamen, uit verſchillende grondſtoffen of ſamenſtellende delen beſtaande, zich onderling ontleden, b. v. als men ene ontbinding van* ſal mirabile, *beſtaande uit* alcali minerale (ſoda, natrum) *en vitrioolzuur, vermengt met ene ontbinding van ſalpeter, beſtaande uit* alcali vegetabile *en ſalpeter zuur, dan verenigt zich het vitriool zuur, uit hoofde van nadere* affiniteit *of verwandſchap met het* alcali vegetabile *tot* Tart. vitriolatus: *en het* alcali minerale *met het ſalpeter zuur tot* nitrum cubicum. V.]

ſiæ, welke den *Tart. Emeticus* ontleeden; en niet alleen dit zout, maar ook andere metallike zouten, voornamelyk den *mercur. ſublim. Corroſivus* : zelfs is ons gekookt regenwater niet geheel vry van kolenzuure *magneſia*. Ik zwyg van de tegenwoordigheid der dampkrings-lucht in ons water, zelfs na de kooking, door ons waargenomen, waar door de natuur van zommige metallike zouten dikwyls merkelyk veranderd wordt; daar de onvolkomene metaal-kalken, door toetreding van het *oxygenium* meer *geoxydeerd* worden, en dus in kragten aanwinnen of verminderd worden, zo als wy, door veele proefnemingen in de lesſen van den Hoogleeraar DRIESSEN hebben gezien.

Dat men derhalven altyd gedestilleerd water gebruike, en wel nieuws geſtookt, en in welſluitende glazen bewaard, ter ontbinding der *Tart. Emet.* en van andere metallike zouten.

Het geen omtrent de ſamentrekkende plantgewasſen gezegd is, geldt ook omtrent den *mercur. ſubl. corroſivus* : men moet dit zout nimmer gebruiken met zodanige afkookſels, welke het minſte ſpoor van het ſamentrekkend beginſel bezitten.

De Apothekars behoren wel toetezien dat zy, ter bereiding van het *Liq. Swietenii*, den *merc. ſubl. corros*, niet ontbinden in gewonen koopbaren koornwyn; deeze geest is dikwyls verdund

met

met putwater, dus heeft ze koolzuure kalk in zich, en daar om is het *Liquor Swietenii* zelden doorſchynend; laat dikwyls enig zetſel vallen; de *ſublimaat* wordt derhalven ontleed, en de kracht van het geneesmiddel verminderd. —— De bereiding derhalven van *ſublimaat*, waarin het zuur, meer dan gewoonlyk, de overhand heeft, verdient zeer onze oplettenheid, om dat deszelfs gebruik, uit hoofde van bezwaarlyker ontleding, ſtandvastiger is.

§. IV.

Zommige *ſalia neutra* worden voor een gedeelte door zuuren ontleed. De *Tart. Tartariſat.* en het *ſal Seignetti* worden door alle zuuren, zelfs de zwakſte plantzuuren, ontleed. — Er is immers ene grotere *affiniteit* tusſchen het *alcali* en het *acidum Tartari* in die evenredigheid, als het in den zuuren Tartarus voorhanden is, dan wanneer het *acidum* en *alcali* in een volkomen *ſal neutrum* waren verenigd, zo als in den *Tartarus Tartariſatus* plaats heeft. — De loog der *Tart. Tartar.* poogt als 't ware, geduurig een gedeelte *alcali* afteſcheiden, want dit belet, dat de deeltjes van deze beide zouten door enen nauwen band van *affiniteit* verenigd worden. Uit dien hoofde is de kleinſte kracht van enig zuur

in

in ſtaat deze zouten te decomponeren; de azyn, het citroen ſap, *Rob ſambuci* verenigen zich met het gemelde loogzoutige gedeelte, en het zuur der *Tartarus* koomt met het overige loogzoutige gedeelte onder de gedaante van *Tartarus* te voorſchyn.

Dit zelfde heeft plaats met het *ſal ſeignetti*; om dat, daar het zuur de *ſoda* verzadigt, de *Tartarus* op nieuw te voorſchyn koomt, en een bezwaarlyk oplosbaar zetſel daarſtelt. — Uit dien hoofde worden de Apothekars zomtyds, ten onrecht, van de geneesheren van ſlordigheid beſchuldigd, als zy in de *mixturen* of *decocta* een overvloedig *præcipitaat* van *Cremor Tartari* ontdekken, want de oorſprong van dezen *Cremor Tartari* hangt enig en alleen af van ene verkeerde ſamenmenging van de geneesmiddelen. Dit heeft voornaamlyk plaats, als men de *Tamarinde* by dit zout mengt; want in de Tamarinde is dat zelfde *acidum Tartari* aanwezig, waar door de *Tart. Tartariſatus* (*Tartris potaſſæ*) ſpoedig tot *zuuren wynſteen* (*Tartris potaſſæ acidulus*) overgaat.

Niet alleen worden die *ſalia neutra*, welke *acidum Tartari* bezitten, maar ook anderen, welke de *potaſſa* tot ene baſis hebben, b. v. *ſal digestivum ſylvii*, *Nitrum* ja de *Tartarus vitriolatus* zelve, door verſcheide zuuren ontleed. — By aldien men by *Nitrum* of *Tart. vitriolatus* Tamarin-

rinden voegt, en 'er geen overvloed van water voorhanden is, dan vindt men *Crem. Tartari* op den grond. Deze zouten moeten, uit dien hoofde, nooit zonder ene genoegzame hoeveelheid vogts ter ontbinding der *Crem. Tartari*, verenigd worden.

Het zuur verenigt zich in dit geval met een gedeelte der loogzoutige *basis*, daar intusschen deze zouten van dit *alcaline* gedeelte beroofd, uit volkomene neutrale zouten, tot zuurachtige, of door zuur overzadigde, zouten overgaan. Wy leren hier ook uit, waarom de *Tartarus vitriolatus* voor een gedeelte door salpeter-zuur wordt ontleed, zo als het eerst door Beaumé is waargenomen, en 't welk Bergman, bewezen heeft, dat niet tegen de wetten der verwandschappen strydt.

Het *vitriolum album* (*sulfas zinci*), en het *saccharum saturni* (*Acetis plumbi*) worden door dubbelde *affiniteit* ontleed, het geen men wel eens bespeurt in *collyria*; het zwavelzuur vereenigt zich met de loodkalk terwyl het azynzuur zich met de zink-kalk vereenigt. Dit zelfde gebeurt ook tusschen de Aluin en *saccharum saturni*.

By aldien men *Nitrum* vermengt met *sal mirabile* tot poeder, dan worden zy beiden, binnen korten tyd, vloeibaar. Hier schynt ook eene dubbelde ont-

ontleeding plaats te hebben, offchoon niet altyd volkoomen; 'er wordt nochtans een gedeelte van het *fal mirabile* vernietigd, terwyl deszelfs zuur zich vereenigt met het *alcali*, want ik ontdekte kleine kryftallen van *Tart. vitriolatus* in de ontbinding; aan den anderen kant vereenigt zich het falpeter zuur met de *foda* en gaat daar mede over tot *Nitrum cubicum.* Hier fchynt niet wel eene volkomene ontleeding plaats te hebben, ten zy in vriezende koude; doch offchoon de ontleding deezer zouten wel niet volkomen is, werkt zy nochtans dit uit, dat een gedeelte van het kryftallifatie-water, 't welk overvloediger in het *fal mirabile* gevonden wordt, dan in het *Nitrum*, vry wordt en het zout vloeibaar maakt.

§. V.

Er wordt ook dikwyls niet genoeg gelet op de hoeveelheid van het water ten opzicht der zouten, voornaamlyk by het voorfchryven van den *Tartarus*, en *Tartarus vitriolatus* [welke 16 delen koud water tot volkomene ontbinding nodig heeft.]

Men begaat ook wel eens een misflag in het voorfchryven van vloeybaar wordende zouten tot poeder, b. v. *Tart. Tartarifatus*, *Terra fol. Tartar*, *fal abfynthii*, cet.

Men fchryft ook wel eens voor ene verzadigde ont-

ontbinding van zouten met *Alcohol*. Ik zag eens een voorfchrift van *fpirit. falis ammoniaci cum Cineribus clavellatis* (*carbonas incompletus ammoniæ liquidus*) met *alcohol*, om druppels wyze te gebruiken. — Het is den fcheikundigen bekend, dat 'er op de byeenmenging van deze beyde vloeyftoffen een ftremfel ontftaat, om dat de alcohol het water der *fpir. falis ammon.* tot zich trekt, 't welk het vlug loogzout ontbonden hield: —— men noemde dit ftremfel oudstyds *Offa Helmontiana*.

§. VI.

Ik moet hier, voer ik van de zouten fcheide, van eene waarneeming gewag maaken welk de Hoogleeraar DRIESSEN ons voer vier Jaaren vertoonde: zij betreft het *bittere beginfel* der *planten*: Hij had zig Pillen laten bereiden uit *Extractum Abfijnthii* niet *fapa vinetus aa.* en eene genoegzaame hoeveelheid. *magnefia alba*! hij vertoonde ons deeze pillen na verloop van drie maanden: zij hadden alle bittere fmaak volftrekt verloren. Deeze bijzondere waarneeming gaf gelegenheid tot het neemen van eenige proeven met andere zaaken. De Heer DRIESSEN mengde het koud aftrekfel van *Liqnum Quaffiæ* in gedistel-

eerd

leerd water, waarin het zuiverst bitter ſchynt te huisvesten, met zeep, kalkwater, Potasch; maar na verloop van drie maanden had geen van deze aftrekſels eenige verandering ondergaan; de bitterheid bleef dezelfde, dan te vooren. Met andere bittere zaken gelukte de proefneeming niet beter. Ik heb zelf ook de proef met *Extr. abſynthii* genoomen, en ook dezelfde verandering beſpeurd; na 3 maanden, was byna alle bitterheid verdweenen.

§. VII.

In het voorſchrijven van metallike zouten moet men er op letten, dat men dezelve niet geeft met zodaanige zelfſtandigheden, welke het *Hydrogenium Sulphuratum* of *hepaticum* (*gezwavelde waterſtof*, *zwavel-leever-luchtſtof*) bezitten, daar dit zich met de metaal-oxyden, op de wyze, als 't ware, der zuuren, vereenigende, derzelver aart en geneeskragten verandert, vermeerdert of vermindert.

Het *Hydrogenium* (*waterſtof*) berooft uit hoofde der *affiniteit* met het *oxygenium* (*zuurſtof*), de metaalkalk, voor een gedeelte, van dit *oxygenium*, waar mede het tot water overgaat; de volkoomene metaalkalk wordt derhalven in eene onvolkoomene veranderd.

De *mercur. ſubl. corroſiv.* kan hier van ten voor-

 beel-

beelde dienen; by aldien naamlyk het water, waarin dezelve ontbonden is, maar het minste *hydrogenium ſulphuratum* bezit, dan vereenigt zich het volkoomen *oxydum* van den *mercurius* met het *hydrogenium ſulphuratum*, verliest deszelfs ontbindbaarheid, en een gedeelte van deszelfs werkkragt door berooving van een gedeelte *oxygenium.*

Een Medicus moet 'er dernalven opletten, dat hy er niet zodaanige zaaken, als geneesmiddel of als ſpyze, bymenge, welke dat beginſel bezitten, of ook zodanige ſtoffen, welke tot deszelfs geboorte aanleiding konnen geeven. —— De meeste *antiſcorbutike* geneesmiddelen hebben het *hydrogenium ſulphuratum*, als een *principium*, in zich en voornamelyk de Tuinkers.

Men vindt ook veele minerale wateren rykelyk met dit *principium* voorzien, en ook andere, in welke het, uit hoofde der vitriool-zouten, gemakkelyk kan ontſtaan, voornaamlyk by het gebruik van eyeren of andere dierlyke voedſels, als de verteerings kragten verzwakt zyn; want in zodanig geval kan er gemakkelyk eene zwavel lever lucht gebooren worden in de eerſte wegen; en ofſchoon dit wel eensdeels een tegengif is van het mercuriaal gif, vermindert het nochtans en vernietigt allerwaarſchynlykst de geneeskragten der kwikmiddelen. Ofſchoon nu dit wel niet volkoo-

koomen door ondervinding geſtaaft is, ſchynt echter de ontleding der *mercur, corroſiv.* door het *Hydrogenium ſulphuratum*, tot deeze gisſing aanleiding te geeven; ten minſten in zodaanige gevallen, in welke, zo als zomwylen gebeurt, dit zeer kragtig geneesmiddel de verlangde uitwerkingen niet voortbrengt, raade ik de medici aan, om hier omtrent oplettende te zyn.

Beſchouwen wy nu eens een ander volkoomen *oxydum*, maar wiens kragten door eenen minderen graad van *oxydatie* vermeerderd worden, het *antimonium diaphoreticum ablutum*, of de volkomene ſpiesglanskalk. Als men hier by het *Hydrogenium ſulphuratum* mengt, dan zal men, om dezelfde reden, de kragten vermeerderen. — De Medici ſtemmen niet overeen omtrent de kragten van dit *ſtibium diaphoreticum*, zommigen veroordelen het als een geneesmiddel, waarop men geen ſtaat kan maken, en dat de lyders 'er zomtyds geene de minſte uitwerking van ondervinden, en dikwyls daar door braakachtig worden: anderen ſchryven 'er eene openende en zweetdryvende kragt aan toe. BOERHAVE (*Elem. chem.* proc. 218) noemt het eene kragteloze, nadeelige kalk, enz.

Er zyn, die beweeren, dat dit poeder, in de opene lucht bewaard, een braakverwekkend vermogen verkrygt, dies men het ook, volgens QUA-

RIN (*meth. med. febr.* p. 111) te Weenen alle jaaren op nieuw bereidt.

De Heer WESTRA heeft dit met voordagt onderzogt, en het *Antim. diaph. ablut.* eenige maanden aan de lucht blootgesteld, maar heeft daarna geene de minste braakverwekkende kragt daar in waargenoomen. Een ander gedeelte stelde hy een half jaar bloot aan eene, door rottende uitvloeisels besmette, lucht, maar ook dit verwekte geene de minste walging." —— De hoogleeraar DRIESSEN heeft het verschil omtrent deeze gevoelens, door blykbaare proefnemingen, opgehelderd en betoogd. Op het voetspoor van BERTHOLET (*Annal de chim.* V. 25. p. 233) en FOURCROY (*Journ. de Pharm. prem. an.* p. 87.) verklaarde hy ons de *affiniteit* van het *Hydrogenium sulphuratum* met de spiesglans kalk: en 'er ontstond uit het *antimonium diaphoreticum*, gemengd met water, door *gas hydrogenium sulphuratum* (*zwavellever-lucht*) verzadigd, een zoort van *kermes minerale*; hy onderzogt teffens voor ons, wat de lucht niet al vermag, als zy door dit *principium* is besmet, en wy zagen met verwondering uit de vereeniging van *gas hepaticum* met gewoone lucht, dat de volkomene spiesglans-kalk, opgehangen in zodanige lucht, spoediger of langzamer naar de verschillende hoeveelheid, dit *hydrogenium sulphuratum*

 tot

tot zich trok, en eene bruin-rode kleur aannam: dit liet dus genen twyfel over, of de kragt van een geneesmiddel, kan door inwerking der lucht aanwinnen, by aldien het in flordig geflootene glazen, of alleen met een papier bedekt, bewaard wordt op zodanige plaatzen, waar de lucht met veel *gas hepaticum* is befmet, zo als b. v. in Amfterdam. Dus kan, tot verwondering van hen, die onervaren zyn in de fcheikunde, een geneesmiddel, 't welk hier in Groningen van weinig of geene uitwerking is, in eenen warmen zomer te Amfterdam, zo het niet in een gefloten glas wordt bewaard, onverwagte uitwerkingen voortbrengen. De Apothekars moeten derhalven in die plaatzen, waar in de dampkring door dit *gas hepaticum* is befmet, zorgdragen, dat alle zouten en metaal kalken in geflotene vlesfen bewaard worden.

Het is door de proefnemingen van BERTHOLLET bekend, dat de *kermes minerale* een waar *Hydrofulphuretum* van onvolkomene fpiesglans kalk is; of onvolkomene fpiesglans kalk, door het *Hydrogenium fulphuratum*, of de *bafis* van het *gas hepaticum* verzadigd. Men moet het derhalven nimmer met *acida* voorfchrijven; wy zagen immers, dat het *gas hepaticum* door de meeste zuuren los wordt gemaakt en tot een braakverwekkend zout overgaat; en hier op moet men in het

voorschryven van geneesmiddelen en van het voedsel, gedurende het gebruiken van dit geneesmiddel, oplettend zyn.

Dit zelfde heeft ook plaats omtrent het *sulphuretum oxydi stibii hydrogenatum* of *sulphur auratum antimonii:* veele zuuren verenigen zich met de metallike *basis;* scheiden het *gas hydrogenium sulphuratum*, en de zwavel af, en scheiden dus, in beide gevallen, dat af, 't welk de braakverwekkende kragt van dit zeer werkzaam geneesmiddel vermindert, en dus daar aan eene openende en zweetdryvende kragt mededeelt.

§. VIII.

In het voorschryven van *decocta* en *infusa* wordt 'er, over 't algemeen, niet genoeg gelet op den aart van die beginselen, waarin de eigenlyke kragt van een geneesmiddel gelegen is. Veele geneesmiddelen immers verliezen, door lang kooken, het vlugge begiusel, waar in de werkzame kragt huisvest. —— Er legt ook veel kragt in de harsdelen, welke door eene zagte en korte kooking, door middel der gomdelen, in het afkooksel blyven hangen, maar welke, als het slym door aanhoudend kooken te veel verdund is, niet meer met het water mengbaar blyven en op den grond vallen; en dit heeft ook voornaamlyk plaats by de purgeermiddelen, wier kragt in

in de harsachtige deelen huisvest; en men kan dus naauwlyks twyffelen, of derzelver werking wordt ongeregeld en minder zeker.

Behalven de werking van het kokend water in het verdunnen der flymige delen, fchynt het beginfel der levenslucht 'er zich mede te verenigen en door de vereniging van de zuurftof fchynen de delen, noch niet ten vollen harsachtig of *glutineus* enz enz, de natuur van *gluten* (*lym*) of hars, enz. aan te nemen; — het overvloedig zetfel der *decocta* bezit dikwyls zelfftandigheden, welke men, te vergeefsch, in enig plantgewas, voor de kooking, zoeken zal; en dikwyls zal men de werkzaame delen in deze zetfels vinden, terwyl het bovendryvend vogt byna kragteloos is. —— Men behoeft zich derhalven niet te verwonderen, dat de koude aftrekfels van veele plantgewasfen veel kragtiger en werkzamer zyn, dan derzelver afkookfels: — dit heeft voornaamlyk plaats by den *Cortex Peruvianus* wiens koud aftrekfel, voornaamlyk met *magnefia usta* bereid, uitmuntende kragten bezit. — Ik heb daaromtrent proeven genoomen met deezen bast, en bevonden, dat zy, na een quartier uurs gekookt te hebben veel meerder kragt aan het water meede deelde, dan wanneer zy een uur of langer had gekookt. —— Dat *decoctum* kwam echter in geene vergelyking ten opzicht

der kragt, met een koud aftreksel, gemaakt uit een halve once *cortex peruv.* met èèn drachma *magnesia usta*; onder een gewrewen, tot agt oncen *colatuur*. (DRIESSEN *scheik* WAARN. p. 69.)

Wy weeten bovendien, dat zommige zelfstandigheden, offchoon zy niet vlug schynen, door de werking van kookend water, nochtans geheel veranderd of vernietigd worden: dus, b. v. verliest de *rad. Liquirit*, door kooking, deszelfs zoetheid, en laat een onaangenaam bitter na.—Het *Lichen Islandicum* verlieft, na drie uuren kokens, veel van deszelfs bitterheid, en 'er blyft alleen een flymig afkookfel overig. — Deze verandering, die onze voorname geneesmiddelen door de koking ondergaan, verdient een nader onderzoek.

§. IX.

In het voorschryven van *mucilaginosa*, moet men zeer nauwkeurig letten, dat zy niet met zuuren, *alcalia* of zommige geenflagtige zouten vermengd worden: — de ondervinding heeft ons geleerd, dat deze mengfels eene verschillende verandering ondergaan, en verschillende zetfels laten vallen. —— zie hier eenige proefnemingen, welke ik met mynen vriend PEERLKAMP gedaan heb.

1. Ik mengde by èène once *mucilag. rad, althææ* één

één fcrupel *acidum Tartari*; 'er ontftond, zo als ook in het *mucilago gummi arabici*, een zetfel doch in het laatfte meerder.

Het *mucil g. Tragac.* werdt alleen een weinig dikker. — Dat der *Lich. island.* werdt geheel tot eene *gelatineufe* ftoffe: — in dat der *rad. Confolidæ* ontdekte men een licht-zwart zetfel, en het bovendryvend vogt was helder. — In dat der *rad. faleb* befpeurde men nauwlyks enige verandering.

2. *vitriolzuur* veroorzaakte een bruin zetfel in het *mucilago* van de *rad. Alth.* —— Dat der *gumm. Tragacant.* veranderde in eene dikke geleyagtige zelfftandigheid: zo ook dat der *Lich Island*, waarop een weinig doorfchynend vogt dreef. — Dat der rad. *Confolid.* en *faleb.* ondergingen naauwlyks eenige verandering, uitgezonderd een weinig *precipitaat*. Dat der *gummi arabic* weinig verandering.

3. Het *falpeterzuur* veroorzaakte in de *mucilago* der *rad. alth.* een vry groot dik zetzel; het vogt werdt helderer en dunner: — in dat der *g. arabic.* een merkelyk en famengepakt zetfel, het vogt zeer helder: — in dat der *g. Tragac.* befpeurde men geene verandering: — dat der *Lichen* werdt dik geleyagtig: in dat der *rad. faleb* een fyn poederagtig zetfel; insgelyks in dat der *Consolida*, het vogt was helderer, dan voorheen.

4.

4. *zee-zout zuur* gaf in het *mucilago* der *rad. alth.* dezelfde uitwerking als met vitriool-zuur: in dat der *g. arab.* een wit vlokkig zetſel, het vogt helderer: dat der *g. Tragac* werdt eenigzins troebel, en 'er ſcheenen eenige korreltjes in te dryven: in dat der *conſolida* een meer verdikt zetſel.

5. De *alcalia* vertoonden ook uitwerking te hebben op de *mucilagines*: eene halve once *rad. alth* met een ſcrupel *ſal Tartari*, gaf, na korten tyd, een bruin zetſel, met een helder boven dryvend vogt. — De *mucilago* der *gumm. arabic* ſcheen ontleed te worden, dus 'er na verloop van anderhalf uur eenige vlokjes en een zetſel zich vertoonden. — dat der *Lich. Island.* werdt allengs dik en rood; en na 24 uuren als gelei met een weinig helder vogt: dat der *g. Tragac.* wordt alleen een weinig dikker.: in dat der *Conſolid.* kwam een merkelyk zetſel, het bovendryvend vogt helder en dun: dat der *rad. ſaleb* werdt geheel dik met een bruin poederagtig zetzel.

6. De *Tart. vitriolatus* gaf naauwlyks eenige verandering in de ſlymen, behalven dat die der *alth.* en *ſaleb* merkelyk zetſel gaven.

Het zelfde kan men zeggen van de *ſalpeter*: alleen was het zetſel der *ſaleb* meer poederagtig.

De *Terra ponderoſa ſalita* (*murias barytæ*)

ſcheen

ſcheen van eene meerdere uitwerking te zyn. De *Mucilago* der *rad. alth.* werdt ogenblikkelyk tot eene dikke ſtoffe veranderd, en gaf na eenigen tyd, zetſel: dit zelfde gebeurde met de *Lichen Island.* —— dat der *g. arab.* werd alleen een weinig dikker: in dat der *g. Tragac* konde men geene verandering beſpeuren; maar in dat der *ſaleb* vond men eene merkelyke hoeveelheid van wit poeder op den grond, zo ook in dat der *Conſolida*; het vogt was helder.

7. Het *Kalkwater* maakte de *mucilago* der *rad. alth.* dik, met een merkelyk zetſel: en dat der *g. arab.* een rood vlokkig zetſel: dat der *Lichen* werdt rood met zetſel, dat der *g. Tragac.* en *ſaleb* zeer dik: in dat der *Conſolida* alleen eenig zetſel.

Daar men nu voorzigtig moet zyn in het voorſchryven van *mucilaginoſa* met zuuren of *alcalia*, moet men ook in de voorſchriften van *Emulſien* het bydoen van zuuren, *alcalia* en *adſtringentia* vermyden; de ſlym immers ondergaat door deeze zouten eene zodanige verandering, dat zy de eigenſchap, van olien met water te verenigen, verliest: — hier om moeten ook de *Emulſien* nooit gekookt, noch met warm water behandeld worden, om dat dan de *mucilago* te veel verdund wordt.

Om

Om deze reden moet men 's zomers geene ſyroopen doen by de *mixtura Plenckii*, want, daar deze zuur worden, wordt ook het *mucilagineuſe* der *g. arab.* verminderd, en de onvolkomene kwikkalk, of de kwik tot den ſtaat van metaal gebragt, valt op den grond.

VERHANDELING

VAN

S. FOCKEMA, *M. D.*

OVER DE VOORNAAMSTE MERCURIALE GENEESMIDDELEN.

Na een zevenjaarig verblyf aan de Hoge ſchool van Groningen beſloot ik de gehele geſchiedenis der mercuriale geneesmiddelen, door practikale waarnemingen geſtaafd, volgens myne krachten, te verklaaren. Hier in werd ik echter verhinderd door ene zware ziekte tegen het einde van het academiſch jaar, en beſloot dus alleen dat te verhandelen, 't welke betrekking heeft op de bereiding der voornaamſte mercuriale geneesmiddelen. — Hier toe nu hadde ik veelvuldige gelegenheid uit de Chemiſche en Pharmaceutiſche lesſen van mynen geachten leermeester P. DRIESSEN. —

De hedendaagsche ſcheikunde heeft waarlyk aan de Pharmacie zeer veel voordeel verſchaft, en ook voornamelyk den aart en het gebruik der mercuriale bereidingen opgehelderd, en het voorheen wydlopige en onzekere in de bereidingen op zodanigen voet gebragt, dat 'er nu, volgens bepaalde en uigezochte

voor-

voorſchriften gene onzekerheid ten opzicht van de bereiding van het geneesmiddel meer over blyft.

Aan wien is onbekend, dat de werking van een geneesmiddel kan afhangen van deszelfs verſchillende bereiding, als niet volgens ſcheikundige gronden ingericht; en het welk maar alte dikwyls in ons vaderland plaats heeft, dat 'er onder den zelfden titel geneesmiddelen voorhanden zyn, welke geheel in kragten verſchillen? —— Ik zal dus aan de leerlingen in de geneeskunde, en Pharmacie geen ondienst doen, by aldien ik de voorſchriften der voornaamſte mercuriale geneesmiddelen, door mynen leermeester verbeterd en opgehelderd, en door eigene waarnemingen geſtaafd, opgeve. Ik zal dus handelen;

1. Over de ruwe of metallike kwik.

2. Over deszelfs kalken of *oxyden* naar den verſchillenden graad van *oxydatie*.

3. Over de middelzouten, welke uit de verſchillende mercuriale oxyden met zoutagtige, en voornamelyk zuure zelfſtandigheden, ſamengeſteld worden.

EERSTE HOOFTDEEL

Zuivering der Kwik.

§. I.

By aldien men vermoedt, dat de kwik door an-

andere metallicke zelfſtandigheden is beſmet, of andere metalen ontbonden in zich heeft, waar door dezelve voor het ſcheikundig en Pharmaceutisch gebruik nutteloos wordt, zal het nodig zyn, de ware kentekenen van zuivere kwik te kunnen onderkennen, om dus de vervalſching te kunnen ontdekken.

Ik nam eerst tot dit onderzoek kwik, welke door herhaalde destillatien tot den hoogſten trap van zuiverheid was gebragt, en tevens de zelfde kwik, door bymenging van verſchillende metallike zelfſtandigheden beſmet; om dus het best de zuivere van de vervalſchte te kunnen onderkennen.

Ten dien einde vermengde ik één grein *Biſmuth* met ééne once van die kwik, en goot dezelve, na de vermenging, dikmaals van het ene glas in het andere: men zag reeds dat die kwik niet zuiver ware, dewyl zy met een zwart vliesje werdt bedekt en aan het glas bleef hangen. —— Verders mengde ik ééne once kwik met $\frac{1}{2}$ gr. zink; en ééne once met $\frac{1}{4}$ gr. Lood, — de uitkomst was dezelfde; 'er ontſtond altyd een vliesje door een allerkleinst gedeelte van een ander metaal en 'er dreef poeder op de oppervlakte; en deze verſchynſelen gebeurden veel trager in zuivere kwik.

§. II.

De echte kentekenen derhalven van zuivere kwik zyn.

1. Ene blinkende oppervlakte; en dat zy die behoudt, offchoon zy vyftig maalen van het ene glas in het andere wordt overgegoten.
2. Dat de kwik, dus behandeld, niet met een zwart poeder wordt bedekt, en zich niet aan het glas vast zet.
3. Verdeelt zich, op papier geftort, in ronde bolletjes.
4. Dat zy, met azyn gekookt, daar aan niets overgeeft.
5. Dat, zy, in een yzeren lepel op het vuur gezet, geheel vervliegt.

Als deze tekenen daar zyn, dan is de kwik zuiver; want wy hebben gezien dat zelfs ééne once kwik door $\frac{1}{2}$ grein vreemd metaal of half metaal befmet kenbaar wordt (*a*) By-

(*a*) De kwik vertoont hier ene byzondere en tot noch toe niet verklaarde en onderzochte eigenfchap, dat zy, naamlyk, op deze wyze met andere metallike zelfftandigheden gemengd, het *oxygenium* veel fpoediger uit de dampkring tot zich trekt, en een zwart poeder op de oppervlakte verkrygt; 't welk niet enkel geboren wordt uit het *oxydum* van het bygemengd metaal, maar voor een gedeelte fchynt te ontftaan uit het onvolkomen *oxydum* van den kwik.

By aldien nu de kwik alle deze vereischten bezit, is zy zuiver, en kan verders door destillatie niet zuiverer gemaakt worden, en zy voldoet tot het geneeskundig gebruik; en 't is niet nodig dat de Apothekar ze verder zuiveren met *Limat. Ferri* door ene verdrietige destillatie: want welk nut zal die byvoeging aanbrengen, by aldien de kwik niet onzuiver is door zwavel? Daar nu deze by de gewone koopbare kwik niet aanwezig is, is het by doen van *Limat. Ferri* overbodig. Boven dien kan men, wanneer 'er ene of andere zelfstandigheid is bygedaan, den graad des vuurs niet wel zo matigen, dat 'er niet iets van een by gemengd metaal, voornaamlyk *Bismuth*, te gelyk met de kwik zou overgaan.

Het bydoen van *Limat. Ferri* koomt echter voornaamlyk dan van pas, als men de kwik uit de *Cinnaber* wil afscheiden; want in dit geval verenigt zich de *Limat. Ferri* met de zwavel tot *Sulphuretum Ferri*, daar intusschen de *mercurius*, van dezen band bevryd, allerzuiverst overgaat

§. III.

Daar het nu wel eens gebeurt, dat de Apothe-

kar de onzuivere kwik moet zuiveren, kan hy op deze wyze te werk gaan.

Hy doe de onzuivere kwik in enen kleinen glazen retort met een' langen hals, hier aan plaatze hy een ontvanger, tot zo verre met water gevuld, dat de mond des retorts byna tot aan het water reikt, om dat de ontvanger anders gevaar loopt door de warmte en de zwaarte der kwik te ſcheuren.

Men plaatst den retort diep in een klein zand bad, met één duim dik zand tusſchen het glas en den pot, om dat de bewerking anders te lang duurt: de warmte moet niet ſterker zyn, dan dat de kwik kooke.

TWEEDE HOOFTDEEL

Oxydum hydrargyri nigrum, ſeu incompletum.

§. IV.

Het is bekend, dat de *murias hydrargyri mitis*, of *mercurius dulcis* beſtaat uit *oxydum* of zwarte en onvolkomene kalk met zout zuur verenigd: om nu deze onvolkomene kalk vry afteſcheiden van het zout-zuur, heeft men geen an-

der

der hulpmiddel nodig, dan 'er ene ftoffe by te doen, welke ene grotere *affiniteit* heeft met het zout-zuur, als b. v. *Alcali cauſticum* of *aqua calcis;* men verkiest echter de kalk, om dat het *oxydum* dan zwarter wordt.

Om dit *oxydum* te bereiden, neemt men één deel *mercur. dulcis*, volgens de hier na te befchryvene wyze gezuiverd, tot fyn poeder gevreewen; kookt het één uur lang met agt delen kalk water onder ene geduurige roering; na afgieting van het kalk water, doet men er wederom zo veel by, en kookt het op dezelfde wyze. By aldien het nodig is, herhaale men het ten derden maal, en houdt met die bygieting zo lang aan, tot het kalk water het geel *curcuma* papier rood maakt, ten teken, dat al het zoutzuur is afgefcheiden.

De koking moet, zo veel mogelyk, in enen korten tyd gefchieden, en het kalk water moet telkens fpoedig afgegoten worden, om het præparaat niet met koolzuure kalk te befmetten; ontftaande dezelve door dien het *acidum carbonicum* des dampkrings zich met de kalk vereenigt. —— Na het afgieten van het kalk water moet het *oxydum* dikwyls, en wel zo lang, met warm water afgewafchen worden tot het geel papier niet meer rood worde. Ene warme trekking van enige uuren in een vles met een glazen ftop doet veel af tot de

volkomene *decompositie* van den *mercurius dulcis.*

Men kende reeds voorlang ene zodanige bereiding onder den naam van *mercur. præcipit. niger*, of *mercurius Moschati*; en dezelve schynt my toe veel beter te zyn dan den *æthiops per se*, *mercur. gummosus Plenckii*, *Mercurius saccharatus*, *alcalisatus*, en ook van den *mercurins solubilis Hahnemanni*, om dat zy veel gemakkelyker te bereiden is, en altoos een *oxydum* van dezelfde kragt daar stelt.

Wy ontkennen niet dat de graad van de *oxydatie* van ons præparaat wat grooter is: maar men weet ook hoe veel ongemak de zoo geringe *oxydatie* van zodanige bereidingen aan de Apothekers verschaft uit hoofde der gemakkelyke reductie der kwik.

Hoe dikwyls konnen 'er niet bolletjes van niet geoxydeerde kwik bygemengd blyven, en de uitwerking van dit præparaat verminderen?

Oxydum hydrargyri rubrum sive completum, en *mercurius præcipitatus ruber.*

§. V.

Het is genoegzaam bekend, dat men alleen door

door de werking des vuurs, zonder enig byvoegſel, dit volkomen *oxydum* kan verkrygen; men noemt het gewoonlyk *mercur. præcipitatus per ſe.* Om dat nu deze bewerking zeer lang en verdrietig is, kan men dit *oxydum* verkrygen, door zo veel zuivere kwik, door ene matige warmte, in ſalpeter-zuur te ontbinden, als 'er in kan ontbonden worden.

Men moet in deze bewerking zorg dragen, om ene toereikende hoeveelheid zuurs te gebruiken, uit wiens ontleding de vereischte hoeveelheid van zuurſtof met de kwik verenigd wordt; by aldien 'er minder is, zou het een onvolmaakt *oxydum* bezitten, en de *calcinatie* zoude langer moeten duuren. Men ontbindt de kwik in een retort met een ontvanger waar in een weinig water is, om de ſalpeter dampen door het water te laten opſlurpen, en dus een gedeelte zuurs te bewaren: — de voegen moeten niet nauwkeurig geluteerd zyn, om intusſchen ene uitgang voor de dampen open te houden.

Deze ontbinding geeft, na de uitdamping, ene witte kalk; deze wordt, uit de retort genomen, tot poeder gebragt, en zo lang, in een langzaam vermeerderd vuur, onder geſtadige omroering, met een glazen pyp gecalcineerd, tot ze een bruin-rode kleur heeft aangenomen, of byna

zwarte, en koud zynde ene uitmuntende rode kleur aanneemt: men noemt deze kalk gewoonlyk *mercurius præcipitatus ruber*, *mercurius corrosivus ruber*, *Hydrargyrum nitratum rubrum.*

Daar 'er nu dikwyls, naar de verschillende duuring der Calcinatie, meer of min zuur by dit *oxydum* te rug blyft, (kunnende het echter door calcinatie geheel van dit zuur bevryd worden) zal het best zyn, ter bereiding van een allerzuiverst en altoos even vermogend *oxydum*, dat men zodanigen *mercur. præcipit. ruber*, welke, door den allersterksten graad van vuur bereid, geen reuk van salpeter zuur van zich geeft, één uur lang met tien maal zo veel gedestilleerd water kooke, en het water 'er afgegoten hebbende, enige uuren late trekken in caustieke loog, en dan het *oxydum* nauwkeurig met warm water afwassche, en droge.

By aldien nu de bereiding op deze wyze geschiedt, dan kan men verzekerd zyn, dat alle *Nitras mercurii* afgescheiden of gedecomponeerd is, en wy dus een zuiver *oxydum perfectum* verkrygen, 't welk met salpeter zuur gekookt geen *gas nitrosum* oplevert; ten bewyze dat het volkomen door *oxygenium* is verzadigd.

Men kan dus op deze wyze een allerkragtigst geneesmiddel bereiden, 't welk niets verschilt

van

van het zogenaamd *præcipitatum per ſe*, of de *mercur. calcinat.* Ph. Lond, welke niet dan door ene moeyelyke en langwylige bewerking te verkrygen is.

§. VI.

De goed bereide rode kwik præcipitaat bezit de volgende eigenſchappen: zy is ſraay blinkend rood, vervliegt geheel op 't vuur, deelt aan den Azyn geen zoeten ſmaak mede, en welke azyn door by doen van *Aqua hepatica* geen zwart zetſel laat vallen. —— By aldien 'er Cinnaber onder gemengd is, ontdekt men dit door ontbinding in zuuren, b. v. *acidum Nitri*, want het kwikoxyd wordt in het zuur ontbonden, en de Cinnaber blyft te rug.

Zommige Franſche en Duitſche ſchryvers beſchuldigen de Hollanders, dat zy het rode præcipitaat zomtyds met Menie vervalſchen: — herhaalde proeven echter hebben my de valſcheid van deze beſchuldiging getoond; ik ſpreek van het præparaat zo als ik het uit de Fabriek heb ontvangen; ik durf echter naauwlyks verzekeren, of dat, 'twelk zomtyds door zogenaamde chymisten en Apothekers wordt verkogt, wel geheel vry is van deze beſmetting.

Intusſchen heb ik gelegenheid gehadt om een zoort van præcipitaat, in Duitschland bereid, te onderzoeken; ik hield het enigen tyd in een yzeren lepel op het vuur, zoo dat de kwik tot den ſtaat van metaal over ging, en weg dampte; 'er bleef echter ene merkelyke hoeveelheid van een rood poeder te rug: —— dit in azyn ontbonden, wordt door *Aqua hepatica*, of door water met *gas hydrogenium ſulphuratum* bezwangerd, zwart: —— men zou misſchien konnen vermoeden, dat het yzer ware van den yzeren lepel, waar in de proef was genomen, dit was echter zo niet, om dat het niet ontbonden wordt in zout-zuur, 't welk dus een bewys is, dat het uit *hydroſulphuretum Plumbi* beſtond.

By ene andere gelegenheid onderzogten wy het zelfde overblyfſel van *præcipitaat* uit eene Hoogduitſche Fabriek, door dezelfde *reagentia*, en wel met denzelfden uitſlag: wy verkregen een zwart *præcipitaat*, of *hydroſulphuretum*, onoplosbaar in zout zuur; intusſchen dat de ontbinding van yzer in *acidum aceticum*, met het zelfde *aqua hepatica* behandelt, wel ene zwarte kleur had aangenomen, en een zwart *præcipitaat*, of *hydroſulphuretum Ferri* hadde daargeſteld, 't welk echter door bydoen van zout zuur ogenblikkelyk verdween, werdende het vogt helder, tot een nieuw

be-

bewys dat het præcipitaat van de rode kwik uit Duitschland uit een *Hydrosulphuretum Plumbi* bestond, om dat het in dit zuur niet ontbonden wordt.

Wy hebben naderhand de præcipitaat uit verschillende Amsterdamsche Fabricken onderzocht; in geen van allen ontdekten wy enige vervalsching; zy waren allen zuiver, vervlogen geheel op 't vuur, en gaven, in azyn zuur ontbonden, met *aqua hepatica* een geelagtig bruin zetzel.

Dit zelfde geelagtig bruin zetsel verkregen wy ook uit het *oxydum perfectum* volgens onze opgegevene methode bereid, na het in Azyn ontbonden en door aqua *hepatica* behandeld te hebben.

Men zal misschien zeggen, dat de ontbinding van kwik in salpeter zuur, zomtyds, door *aqua hepatica* een zwart zetzel geeft; — men moet echter hier wel in 't oog houden, dat 'er verschil is in deze salpeterzuure kwik ontbinding ten opzicht van den staat van het *oxydum*; in ene, in de koude gemaakte ontbinding, is de kwik minder *geoxydeerd*, en geeft met *aqua hepatica* een bruinzwart zetzel; daar en tegen de ontbinding van een volkomen *oxydum* een geel præcipitaat of *hydrosulphuretum* geeft. — Het præcipitaat in de ontbinding van kwik, word toch door bydoen van zout-zuur, waar in het

 ont-

ontbonden wordt, van het præcipitaat van lood, onderkend.

DERDE HOOFTDEEL.

Werking van salpeter zuur op kwik.

§. VII.

By aldien men in aanmerking neemt, welk een verschil 'er is tusschen de verschillende ontbindingen van kwik in dit zuur, naar dat namelyk deze ontbinding geschiedt door warmte, of in de koude; —— naar dat men meer of minder zuurs heeft genomen ten opzicht der kwik; —— en of dat het zuur of sterk of slap is geweest; —— of na dat 'er andere omstandigheden by deze ontbinding zyn voorgevallen, dagt het my nodig om hier van wat breder te spreken; met dat oogmerk, om den verschillenden graad van oxydatie te bepalen naar mate van de verschillende werking van dit zuur. —— Ik za het eerst spreken van de koude ontbinding.

Gedurende de koude ontbinding bespeurt men gene rode dampen, welke 'er in ene warme ontbinding ontstaan uit de decompositie van het salpeter-zuur, waar een gedeelte van het *oxygenium*

van

van het ſalpeter zuur zich by de kwik voegt, en het *oxydum Mercurii* daar ſtelt, intusſchen het andere gedeelte van het ſalpeter-zuur, het *azoticum* namelyk, met een meerder of minder gedeelte van het *oxygenium*, na dat 'er meerder of minder ſalpeter zuur is gedecomponeerd, onder de gedaante van *gas nitroſum* of *oxydum gaſoſum azoti* weg vliegt: —— het blykt dus ten vollen, dat, hoe minder rode dampen 'er ontſtaan, het ſalpeter-zuur ook des te minder wordt ontleed, en de kwik minder *geoxydeerd*, en zo in het tegenovergeſtelde; —— de ontbondene kwik valt gedeeltelyk als een wit poeder op den grond, een gedeelte blyft te rug in de ontbinding, en wordt in de gedaante van kryſtallen afgezonderd.

De vraag nu is, in welk enen ſtaat de kwik zich hier bevindt? —— de kwik is in deze ontbinding, voor 't grootst gedeelte, in den ſtaat van onvolkomen *oxydum* vereenigd met ſalpeter zuur, en het zout, 't welk op den grond zakt is *nitras hydrargyri baſi oxydi inperfecti*: het noch in de ontbinding te rug geblevene zout, en het welk tot kryſtallen ſchiet, is *nitras hydrargyri baſi oxydi inperfecti, multo acido ſuperſaturatus*, en om deze reden oplosbaar: —— dat 'er nu hier een onvolkomen *oxydum* voorhanden is ontdekt men door bydoen van kalk-water waar door het zwart wordt

ne-

nedergeſlagen. —— Men moet echter niet denken, dat alle præcipitaat, 't welk 'er door kalk water uitvalt, aanſtonds een zuiver *oxydum hydrargyri* is; dit heeft wel plaats na ene warme trekking van enige uuren; maar als men, voort na de præcipitatie, het water 'er afgiet, en het poeder afwascht, heeft dit *Nitras hydrargyri baſi oxydi inperfecti* in zich, het welk in het eerſte ogenblik der præcipitatie op den grond valt, om dat het ſalpeter zuur, waar aan het zyne oplosbaarheid verſchuldigd was, door de kalk wordt verzadigd: tot deze bewerking is derhalven eene aanhoudende werking van het *aqua calcis* nodig ter volle verzadiging van dit mercuriaal zout, en het geheel præcipitaat neemt de natuur van *oxydum* aan. — *Nitras hydrargyri* met de baſis van onvolkomen *oxydum* valt, als men het overvloedig zuur weg neemt, voor het grootſte gedeelte, als een witgeelagtig poeder op den grond, en dit gebeurt ook in ene warme ontbinding met ene grote hoeveelheid kwik, onder den naam van *Turpith nitroſum*. Dit poeder is een ware *Nitras hydrargyri* met de baſis van een onvolkomen *oxydum*, niet meer oplosbaar na afſcheiding van het zuur, of als men het ſcheivogt door veel water heeft verdund: —— het kan nochtans ontbonden en tot kryſtallen worden gebragt als men 'er veel kokend water by doet, hebbende men tot elke drachma vier

pon-

ponden waters nodig, en misſchien meerder, by aldien het van aanhangend zuur geheel en al ware beroofd. — De Heer DRIESSEN heeft ons de natuur van dezen *Nitras hydrargyri mitis*, of ſalpeter-zuure kwik met ene onvolkomene baſis van het zwart *oxydum*, een tot noch toe niet genoeg onderzocht zout, voor twee jaren verklaard. — de kryſtallen bezaten ene uitmuntende regelmatige gedaante, zonder enig overvloedig zuur, zynde dezelve nergens, zo veel ik weet, beſchreven. — Aan het licht blootgeſteld werden zy zwart, en met *aqua calcis* getrokken, vertoonden zy een olyf kleurig zwartagtig blinkend poeder.

§. VIII.

Wy moeten nu zien wat 'er in ene warme ontbinding plaats heeft, en in welken ſtaat de kwik daar tegenwoordig is.

By aldien men even veel kwik en ſalpeter zuur aan de warmte blootſtelt, ontſtaan 'er ſpoedig rode dampen en de ſtof bruischt hevig op, tot een teken dat hier ene ſterkere decompoſitie van het ſalpeter zuur plaats heeft, dan in ene koude ontbinding; en door deze meerdere decompoſitie van het ſalpeter zuur wordt de kwik meerder met het oxygenium van het zuur voorzien.

Men

Men ontdekt door het bydoen van kalk water, waardoor een geel of rood præcipitaat ontſtaat, dat hier een volkomen *oxydum mercurii* tegenwoordig is.

Het is 'er echter verre van daan, dat de kwik in ene warme ontbinding altoos in den ſtaat van een volkomen *oxydum* tegenwoordig is: want als men ene grotere hoeveelheid kwik, b. v. twee oncen, doet by éénе once ſalpeter zuur, komen 'er wel rode dampen voor den dag, maar zy vertonen zich niet meer in een zeker tydpunt der ontbinding; de reden daar van ſchynt te zyn, om dat de kwik het ſalpeter zuur niet verder decomponeert uit hoofde van gebrek aan zuur, maar de kwik, welke noch ontbonden moet worden, trekt het *oxydum* niet uit het zuur, maar uit het reeds volkomen kwikoxyd, het welk dan uit den ſtaat van volkomen *oxydum* overgaat tot dien van onvolkomen: en 'er word des te meer onvolkomene kalk geboren, hoe meerder kwik men ten opzicht van het zuur heeft genomen, dus dat dan eindelyk byna alle kwik in den ſtaat van onvolkomen *oxydum* te rug blyft; de ondervinding leert immers dat het kalk water, by zodanig ene ontbinding gedaan, een zwart præcipitaat geeft, voor 't grootſte gedeelte uit onvolkomen *oxydum* beſtaande: Gottling beſluit hier uit niet ten on-

recht

recht, dat men even goed uit ene warme dan uit ene koude *solutie.* den *Mercur. solub. Hahnemanni* kan bereiden, dewyl het verschil alleen van de grotere of kleinere hoeveelheid kwik, ten opzicht van het salpeterzuur, afhangt. —— Dit zout met eene basis van onvolkomen oxydum, 't welk hier ontstaat, heeft zyne oplosbaarheid alleen te danken aan het overvloedig zúúr, dus het, daar dit ontbreekt, of als het te veel verdund is, noodzakelyk op den grond moet vallen.

Hier uit nu blykt dat de kwik, in ene warme ontbinding, in enen verschillenden staat, naar mate van de verschillende hoeveelheid en sterkte van het zuur, tegenwoordig is. — want by aldien men de *solutie* in dien staat, waar in zy rode dampen opgeeft, door kalkwater onderzoekt, koomt 'er een rood præcipitaat voor den dag, doch dit heeft geen plaats als men kalkwater doet by de ontbinding, als 'er gene rode dampen meerder te voorschijn komen; er onstaat dan, om reeds gemelde reden, een zwart præcipitaat. — De kwik kan derhalven in deze ontbinding zo wel in den staat van volkomen als onvolkomen *oxydum* tegenwoordig zyn (*a*). Daar

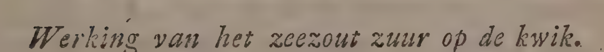
(*a*) Voor het overige kan men de waarneemingen van BERGMAN, en SCHELE, over deze verschillende werking van het salpeter zuur op de kwik nazien.

§. IX.

Daar 'er nu, zo als blykt, nauwlyks ene ontbinding van kwik van dezelfde natuur en uitwerking kan verkregen worden, om dat men nauwlyks, zonder den grootſten vlyt, ene zodanige ontbinding kan daar ſtellen, welke altoos een volkomen *oxydum* bezit, en daar elk weet, dat de meerdere of mindere kragt van deze ontbinding afhangt van den ſtaat van het *oxydum*, zal het van groot belang zyn ene zodanige ontbinding te bereiden, welke altoos een *oxydum* van denzelfden aart in zich heeft. Hier toe is het best, om het volkomen kwikoxyd. door ene zagte warmte in ſalpeter zuur te ontbinden, tot het ſalpeterzuur zo veel mogelyk verzadigd is· men laat de gefiltreerde ontbinding behoorlyk uitdampen, waar na de *Nitras Hydrargyri* kryſtalliſeert: ——— men ſpoelt de kryſtallen af door een weinig water, en droogtze op vloeipapier: — by aldien men deze kryſtallen in ene genoegzame hoeveelheid gedeſtilleerd water ontbindt, dan heeft men een geneesmiddel, 't welk altoos van een zelfden aart is; het volkomen *oxydum mercurii* ondergaat gene verandering door het ſalpeterzuur, om dat het alleen ontbonden, en het zuur niet wordt gedecomponeerd: — 'er ontſtaan dus ook gene rode dampen.

En-

Er diende dus altoos ene zodanige ontbinding, b. v. in 20 delen water, in de Apotheken voorhanden te zyn onder den titel van *Solutio Nitratis Hydrargyri* of *Liquor mercurialis*, en waar uit men de *Pilulæ Gescheri* konde bereiden, want de werking van deze pillen is dikwyls onzeker, omdat men van de kragt der nitreuse ontbinding niet verzekerd is, welke op deze wyze gemakkelyk verbeterd en bepaald kan worden.

Werking van het zeezout zuur op de kwik.

§. X.

Het sterkste zoutzuur werkt niet op de kwik: maar by aldien de kwik tot den staat van *oxydum* is gebragt, heeft dit zuur 'er veel affiniteit mede, en wel groter dan het salpeter zuur; dus het zoutzuur, gemengd met eene ontbinding van kwik in salpeter-zuur, neemt de kwik, door het salpeter zuur geoxygeneerd, tot zich, en er ontstaat een metalliek zout, een ware *murias mercurii*, welke naar mate van den trap van oxydatie of scherp of zagt is.

§ XI.

Murias hijdrargijri acris, of Mercurius ſublimatus corroſivus.

Het zal in dit onderzoek nodig zyn, om de verſchillende wyzen van bereiding van dit allerkragtigst geneesmiddel nategaan, en te onderzoeken, welke de beste zy.

De gewone wyze van bewerking is deze: men neemt gedroogden *Nitras Hijdrargijri*, *ſulphas Ferri* of yzer vitriool, tot witheid gebrand, en geknapt (gedecrepiteerd) zee-zout, van elk even veel, welke alle nauwkeurig gemengd, en op de gewone wyze geſublimeerd worden.

In deze bewerking verenigt zich het zwavelzuur van den *Sulphas Ferri*, uit hoofde van grotere affiniteit, met de ſoda van den *murias ſodæ* wiens zuur, uit hoofde van grotere affiniteit, boven het ſalpeter-zuur, zich met het *oxijdum mercurii* verenigt, ('t welk gedurende de bewerking door het ſalpeter-zuur tot den grootſten trap wordt geoxydeerd), en den *murias hydrargyri acris* daarſtelt; terwyl deze wordt geſublimeerd, blyft de *ſulphas ſodæ* en de *Calx Ferri* te rug, intusſchen dat het *acidum Nitri* wegdampt.

Volgens de andere wyze neemt men even veel

ſul-

ſulphas Hydrargyri en *murias ſodæ*, welke beiden wel gemengd, en tot poeder gevrewen, in een glas, door allengs vermeerderde warmte geſublimeerd worden. De *Pharmac. Londin.* en *Berolin.* volgen deze manier.

Er gebeurt onder deze bewerking ene dubbelde decompoſitie: uit den *ſulphas Hydrargyri* en *murias ſodæ* ontſtaat *ſulphas ſodæ* en *murias Hydrargyri.*

Het blykt uit ene nauwkeurige overweging van deze beide bewerkingen, dat in de laatſte de graad van calcinatie van den *ſulphas Hydrargyri* bezwaarlyk te bepalen is; want by aldien deze te lang duurt, zal de decompoſitie niet zo volkomen zyn uit gebrek van ene toereikende hoeveelheid zwavel-zuur; by aldien zy niet lang genoeg heeft geduurd, zal het *oxydum* minder volkomen zyn, en zal gene geſchikte baſis geven aan den *murias acris*: dus zal de eerste wyze, en meest gebruikelyke, offchoon kostbaarer, echter de beste zyn, om dat zy altyd een volkomen *oxydum* geeft, 't welk tot dezen *murias hydrargyri acris* nodig is: —— want de *murias hydrargyri acris* uit *ſulphas hydrargyri* en *murias ſodæ*, door ons bereid, wierdt niet geheel ontbonden in water, maar liet een onoplosbaar wit zout na, 't welk door kalk water zwart wierdt, tot een

 be-

bewys, dat de kwik den vereischten trap van oxydatie niet had ondergaan. Dit te rug gebleven poeder was ene ware *mercurius dulcis*, of *murias hydrargyri mitis*. —— Ik kan echter niet ontkennen, dat wy dikwyls in ons ſcheikundig *Laboratorium*, den ſublimaat, volgens deze wyze in de Amſterdamſche Fabriken bereid, onderzogt hebben, en dat wy ook dikwyls zelve zulk enen hebben verkregen, die volkomen oplosbaar was in water; ik zou echter de Apothekars aanraden, om volgens de eerſte wyze te werk te gaan, want het zou enen mingeoefenden wel eens kunnen gebeuren, het geen my twee maalen is gebeurd, de bewerking op die wyze beproevende.

§ XII.

Het blykt dus, dat de *murias Hydrargyri acris* een zout is, 't welk uit de vereniging van zoutzuur met een volkomen kwikoxyd is geboren: men moet het derhalven geenzins, volgens zommiger gevoelen *murias hydrargyri oxygenatus* noemen; —— deze benaming zou immers oorzaak kunnen geven tot dwaling, om dat zy niet voor andere metallike zouten aangenomen is (*a*). Het onderſcheid tusſchen *murias hydragyri acris* en *mitis* be-

(*a*) Vergelyk hier med. GREN, *handbuch der Chymie* Th III. § 2480.

bestaat eerder in het verschillend *oxydum*, waar mede het zout-zuur verenigd is.

Behalven dit alles vereischt het *oxydum mercurii* des te groter hoeveelheid zuurs naar mate het volkomener is; en ook wordt daar door deszelfs scherpheid, kracht, en oplosbaarheid in water, vermeerderd: ook bezit dit zout een weinig overvloedig zuur, blykens de verandering van blaauw papier in rood.

By aldien deze *murias* goed is, moet zich één deel, op 50 gr. volgens *Fahrenheit*, in 16 of 17 delen gedestilleerd water laten ontbinden: vallende 'er, op het bydoen van kalkwater, of *alcali causticum*, een geel of rood zetsel op den grond.

§. XIII.

Daar nu deze *murias hydrargyri acris* een zout is, uit zout-zuur en volkomen *oxydum* bestaande, kan men het ook, door den weg der krystallisatie verkrygen: ten dien einde ontbindt men het volkomen *oxydum* in zout-zuur; offschoon de eigenschap van het zout-zuur, om het *oxygenium* tot zich te nemen hier enige voorzorgen vereischt, om op een zeker præparaat te kunnen staat maken.

Men kan echter enen vry goeden *murias hydrargyri acris* op den natten weg verkrygen, door naamlyk één deel kwik te ontbinden in twee

delen ſterk ſalpeter-zuur, doende dan by deze hete ontbinding zo veel zout-zuur, tot het præcipitaat, op de eerſte bymenging ontſtaan, op nieuw ontbonden wordt: men dampt daar na de ontbinding tot op $\frac{2}{3}$, of nog verder, uit, naar mate van de meerdere ſterkte van het zout-zuur. Als het vogt is verkoeld, ſchiet de *murias hydrargyri acris* tot kryſtallen, welke men door water afſpoelt en laat drogen.

Deze *murias acris* heeft meerder overvloedig zuur in zich dan de door ſublimatie bereidde, en zy is om die reden ook ſterker. GREN (*a*)? en MONNET (*b*) hebben van deze bewerking gewag gemaakt; en zy is nauwkeurig beſchreven door WESTRUMB (*c*).

Offſchoon nu wel zommige ſchryvers, waar onder SPIELMAN (*d*), BERGMAN (*e*), en GIRTANNER (*f*), zeggen, dat deze *murias hydrargyri acris* door *arſenicum* kan vervalscht worden, en da-

(*a*) Lc. §. 2480.

(*b*) *Zubereiting* des *aetzenden ſublimats ohne feur; in den alhand. der kon. ſchwed. Academ der wisſenſch.* I. 1771. B. XXX. S. 104.

(*c*) *Handb. der Apothekkonst.* 3. Th. 6 Abth. 2. AFCHN. S. 276. §. 1158. N. 3. Hanov. 1801

(*d*) *Inſtit. chim.* p. 239.

(*e*) *Opusc. Chem.* T. IV. p. 306

(*f*) vener. ziekt. p. 432. Leid. 1796.

dadelyk vervalscht bevonden wordt; gelove ik echter niet, dat dit bedrog zo dikwyls geschiedt, als men wel voorgeeft. GIRTANNER beschuldigt hier omtrent ten onrecht den Hollandschen sublimaat. Dit blykt uit de volgende proefnemingen met den sublimaat uit de verschillende Amsterdamsche Fabrieken: wy ontbonden den sublimaat in ene bepaalde hoeveelheid water, en voegden 'er zo veel van ene ontbinding van *alcali causticum* by, als genoeg ware tot ene volkomene *decompositie*; na ene behoorlyke koking werdt het vogt gefiltreerd, en 'er ene voldoende hoeveelheid zout-zuur by gedaan, om het tot een *sal neutrum* te doen overgaan; daar na mengden wy by één deel van deze ontbinding het *aqua hepatica*, en by het andere de ontbinding van koper in ammoniac (vlug zout), en konden noch op deze wyze, noch door andere *reagentia* enig spoor van Arsenicum ontdekken. — In 't begin vreesden wy echter voor ene besmetting van Arsenicum uit hoofde der gele kleur op de bymenging van *aqua hepatica*, dog deze werdt eindelyk roodachtig, en liet verders een rood-bruin zetsel, naar yzer oker gelykende, vallen.

By aldien men nu de bereiding van dezen sublimaat nagaat, en dat daar toe yzervitriool wordt gebruikt, dan kan dit sublimaat gemakkelyk door yzer-kalk besmet werden: dat nu dit præcipitaat

 waar-

waarlyk yzer-kalk ware, besloten wy daar uit, om dat de ontbindingen van yzer, door *aqua hepatica*, altyd zodanige præcipitaten geven; en dat men op de bymenging van eene blauw zuure yzer ontbinding in de oplosfing van sublimaat zomtyds een blauw præcipitaat verkrygt, eenen waaren *Prusfias Ferri.*

Het geen 'er derhalven door *aqua hepatica* wordt gepræcipiteerd, is geen arsenicum, want dan moest de kleur geel zyn gebleven: —— dus schynt deze gele kleur, op de bymenging van *aqua hepatica*, de gemelde scheikundigen tot deze grove dwaling gebragt te hebben.

§. XV.

Daar de sublimaat een zo allervoortreffelykst geneesmiddel is, is het voor een Medicus dienstig, dat hy wete, door welke zelfstandigheden het wordt ontleed, om het niet met zodanige voorteschryven.

Het wordt gedecomponeerd door alle samentrekkende plantgewasfen, om dat het galnoot-zuur zich met het *oxydum* der kwik verenigt, en daar mede een onoplosbaar zout, den *gallas mercurii*, daarstelt; het zelfde gebeurt met de *gummi arabicum*, om dat deze ook iets samentrekkends bezit; verder moeten hier by alle alcalina, kalkaarde,

Ba-

Baryta, geteld worden, en zuivere magnesia, zo ook de zeep: verders wordt het gedecomponeerd door alle zwavelachtige zelfstandigheden, (sulphureta;) door *aqua hepatica*; door alle, het zy plantaartige, het zy dierlyke zelfstandigheden, in welke *hydrogenium sulphuratum* huisvest, zo ook door *Phosphas sodæ* en *Ammoniæ*: de allerschadelykste en allergewoonlykste ontleding geschiedt door water, voor zo verre dit water *carbonas calcis* bezit: men moet dus om zeker te gaan, dit geneesmiddel nooit, dan met gedestilleerd water voorschryven, of met koorn-wyn met gedestilleerd, of ten minsten met gekookt water, verdund; maar nooit met koornwyn door putwater verdund, om dat dit, schoon gekookt, *carbonas magnesiæ* zou kunnen bevatten, welke het zelfde nadeel doet als *carbonas calcis*.

§. XVI.

Wij hebben gezien dat het volkomen kwikoxyd uit de ontbinding van *murias Hydrargyri acris*; met ene rode kleur, door kalk-water of potasch wordt neergeslagen; wanneer nu de potasch *acidum carbonicum* in zich heeft, helt de præcipitatie meer naar het witte, en by aldien de potasch volkomen door *acidum carbonicum* verzadigd is, neemt het kwikoxyd het *acidum carbonicum* zodanig tot zich, dat het præcipitaat wit nedervalt, en deze

kleur zyn wy gewoon in ons Laboratorium als een kenmerk van de echtheid van den *carbonas potassæ* te beschouwen). De Hoogleeraar toonde ons voor twee Jaren, dat dit præcipitaat oplosbaar was in water, voornamelyk by aldien dit water vooraf bezwangerd was met *gas acidum carbonicum*. In dit stilstaand vogt ontstonden, na twee of drie weken, langzamerhand krystallen, zynde een ware *carbonas mercurii*, een nieuw en nog niet beschreven zout.

De door het Microscoop onderzogte krystallen bestonden uit veelhoekige colommen, met een dun vliesje tusschen beiden, evenwydig lopende, wier verschillende lengte aan den omtrek der grote krystallen een onregelmatig aanzien gaf, met uitstaande scherpe hoeken, zo dat dat dezelve somtyds de gedaante vertoonden van vischschubben, somtyds zaagswyze gerand waren, somtyds afgeknotte uitsteekzels vertoonden van scheve ruiten. —— Om dit zout te bereiden gaat men volgens de *formula* van den Hoogleeraar Driessen dus te werk.

Men doet in een vles vier oncen gedestilleerd water door gas *acidum carbonicum* verzadigd, doet 'er by éne once van ene verzadigde ontbinding van sublimaat, waar by men daar na, onder ene aanhoudende sterke schudding, by gedeel-

ten

ten mengt de verzadigde ontbinding van twee drachma *carbonas potassæ*, zo veel mogelyk door *acidum carbonicum* verzadigd: zet het in een, met een glazen stop gesloten, vles, op ene koele plaats: na verloop van 14 dagen vindt men op het witte zetsel van den *Carbonat Mercurii*, en op de oppervlakte van het vogt, de genoemde krystallen.

Murias Hydrargyri mitis, of *Mercurius dulcis*.

§. XVII.

Om dezen *murias Hydrargyri mitis*, bevryd van allen *mur. hydr. acris*, te bereiden, gaat men dus te werk: —— men neemt vier delen *mur. hydr. acris*, tot een fyn poeder gevrewen, mengt daar al vrywende voorzichtig onder in enen glazen mortier drie delen zuivere kwik, tot alle de kwikbolletjes geheel verdwenen zyn; 'er nu en dan enige druppels alcohol, tegen de verstuiving, by doende: — men vult daar mede, tot op $\frac{1}{3}$, een sublimeer vlesje, sluit het in 't begin met een papieren stop, en daarna met een stenen: de bewerking geschiedt het best in een kroes met zand; en men stookt met een langzaam versterkt vuur, tot 'er niets, behalven zomtyds een rood poeder, op den grond te rug blyft, welk poeder men met den *mur. hydr. a-*

cris,

cris, in den hals van het vlesje zittende, weg werpt: zo ook de kwikbolletjes die er onder mogten zyn.

Gedurende deze bewerking trekt de kwik een gedeelte *oxygenium* uit het volkomen *oxydum* tot zich, waardoor het zout-zuur, het welk in den ſublimaat met het volkomen *oxydum* verenigd was, door deze bygemengde kwik de baſis van een onvolkomen *oxydum* verkrygt: en men moet de meerdere zagtheid van dit geneesmiddel aan dezen ſtaat van oxydatie toeſchryven, want het heeſt minder zuurs in zich, en de kwik werkt, in dien ſtaat zynde gebragt, met mindere hevigheid.

Om nu dezen *mercur. dulcis* vry van allen aanhangenden ſublimaat te verkrygen, vryft men ze tot een fyn poeder, en kookt ze $\frac{1}{4}$ uurs met tweemalen zo veel gedeſtilleerd water, waarin $\frac{1}{20}$ ſal ammoniak ontbonden is: na afgieting van dit water ſpoelt men ze nog twee of driemalen af met warm gedeſtilleerd water, tot zo lang het zelve afgegoten zynde, met kalkwater gemengd, geen geel of wit præcipitaat geeft; men laatze daar na door ene zagte warmte drogen.

Op deze wyze verkrygt men enen zuiveren *mercurius dulcis*, wiens baſis uit een zuiver onvolkomen *oxydum* beſtaat.

De echtheid van den *Merc. dulcis* beſtaat dus hier

in,

in, dat het water, waar in zy gekookt wordt, door kalkwater geen geel præcipitaat vertoont.

Deze wyze van bereiding is dus veel beter dan die, welke in sommige *Dispensatoria* wordt opgegeven; volgens welke de sublimatie, ter verkryging van *mercurius dulcis* en *Calomelas*, enige malen moet herhaald worden; want het lydt geen twyfel, of 'er gaat altoos, gedurende elke sublimatie, een gedeelte *mercurius dulcis* over tot sublimaat, terwyl een ander gedeelte, van zuur beroofd, door de werking der warmte tot den staat van ruwe kwik overgaat; dus ook deze *Merc. dulcis* door gene honderdmalige herhaalde sublimatie verbeterd kan worden: men zou ook in de regeling des vuurs zo veel zorg en oplettenheid aanwenden moeten, als men nauwlyks van een Apothekar kan verwagten: — doch by aldien men volgens deze wyze te werk gaat, zal het geneesmiddel altoos verzoet zyn, en zich, in alle gevallen, gelyk, en daar en boven van enen onervarenen gemakkelyk laten bereiden. Ik ben dus met mynen leermeester van gevoelen, dat men dezen *murias hydragyri mitis* houden moet voor een *sal muriaticum mercuriale*, door het metallick *oxydum* oververzadigd: en daar door verschilt het van den *merc. dulcis*, volgens de wyze van Scheele, op den vogtigen weg bereidt: 'er schynt in het præcipitaat

van

van SCHEELE een groter hoeveelheid zuur te zyn; zo als uit de daar mede door SCHEELE gedane proefnemingen blykt. —— Ook is het dit verschil niet alleen, maar 'er is dikwyls by dat van SCHEELE *nitras mercurii* gemengd, 't welk door by doen van de hete zoutontbinding, te gelyk met den *mercur. dulcis* op den grond valt, en gedurende de bewerking niet volkomen wordt gedecomponeerd. De uitwerking derhalven van dit præparaat kan, om twe redenen, van den gewonen *mercur. dulc.* verschillen; het is ook gewoonlyk scherper. —— De *mercur. dulcis* van SCHEELE kan echter door sublimatie, en daar op volgende afwasching, op de gewone wyze, verbeterd werden; want alle *Nitras mercurii* wordt door de warmte der sublimatie gedecomponeerd; 'er schynt echter noch een groter hoeveelheid zuurs ten opzichte van het metalliek *oxydum* by te blyven. Vergelykt men nu de kosten en moeite van die bewerking, dan is de gewone wyze van bereiding verkieslyker.

Ik heb den *merc. dulc.* uit twee der voornaamste Amsterdamsche Fabrieken onderzocht. —— Ik vreef ze tot een fyn poeder, en na de vrywing in een mortier met gedestilleerd water, en behoorlyke koking, heb ik, door bymenging van *aqua calcis* gene præcipitatie ontdekt, ten bewyze, dat zy vry ware van sublimaat.

§. XVIII.

§. XVIII.

Slaan wy nu eens een oplettend oog op de verschillende oxydatien der kwik, dan valt de vraag, of 'er, ten opzicht van dezerlver combinatie met zuuren, middenstaten zyn tusschen volkomen en onvolkomen *oxydum*? —— het schynt wel zo in den eersten opslag; maar als men de zaak wel overlegt, en de ondervinding te hulp neemt, kan men met reden besluiten, dat 'er gene zogenaamde middenstaten gevonden worden tusschen deze *oxyda:* — om nu hier van verzekerd te zyn, ontbonden wy ene *murias hydrargyri acris*, bereid uit gedroogden *sulphas mercurii* en *murias sodæ*, in twe oncen gedestilleerd water: — de *mur. Hydr. acris* werdt alleen voor een gedeelte ontbonden, blyvende 'er iets onoplosbaars op den bodem van het vat terug, ten bewyze dat deze *mur. hydr. acris* niet goed ware: wy mengden by de afgegotene ontbinding *aq. Calcis*, en 'er ontstond een rood præcipitaat, tot een bewys, dat dat gedeelte der *murias hydrargyri*, welke het volkomen oxydum bevatte, ontbonden ware, terwyl het op den grond gevallene, niet oplosbare, gedeelte, door kalk-water zwart wierdt, ten bewyze dat deszelfs basis uit onvolkomen *oxydum* bestond: —— daar echter de eigenschap van het onvolkomen *oxydum*, met zout zuur

ver-

verenigd, *mercurius dulcis* is, byna onoplosbaar in water, zo volgt, dat de ſublimaat, op welke ene wyze ook bereid, door ontbinding in water en kryſtalliſatie bevryd wordt van den *mercur dulcis*: 'er beſtaan derhalven, zo als zommigen gewild hebben, gene tusſchen ſtaten tusſchen deze beide zouten, zo als uit de proeven blykt: want dit zout bezat eensdeels volkomen *oxydum*, en anderdeels onvolkomen, verenigd met zout zuur.

§. XIX.

Wy zullen nu overgaan ter overweging van die zouten, welke nog met een derde beginſel verenigd zyn.

Mercurius Solubilis Hahnemanni.

Wy zullen de beſchryving van dit geneesmiddel, genoegzaam aan elk bekend, agterwegen laten. — Het oogmerk van HAHNEMAN is, om door deze lange en moeyelyke bewerking een zuiver onvolkomen *oxydum*, met gene andere zouten verenigd, te bereiden: maar daar de ondervinding den ſcheikundigen, zedert lang, heeft geleerd, dat het op deze wyze bereid onvolkomen *oxydum* niet zuiver is, en zeer bezwaarlyk kan gezuiverd worden, dunkt my de bewerking, volgens §. 4. of andere daar aangehaalde en bekende bewerkingen,

be-

beter te zyn, waar door men zodanige of mindere oxydatie aan de kwik mededeelt, en wel om volgende redenen.

1. Om dat de bereiding van den *Mercurius ſolubilis* niet alleen laſtig, maar ook bezwaarlyk, valt: bezwaarlyk zeg ik: want wie kan, door zyn gezicht, ten zy door een lang gebruik en ondervinding geoeffend, nauwkeurig dat tydpunt waarnemen, wanneer men met bydoen van vlug zout moet ophouden?

2. Om dat nauwlyks iemand dit præparaat zal kunnen bereiden, zonder dat 'er enig vlug zout mede vermengd blyft? want in het eerste tydperk der præcipitatie wordt het onvolkomen *oxydum* neêrgeſlagen; vervolgens, te gelyk als het *Nitras Ammoniæ* wordt geboren, geſchiedt de vereniging van dit *oxydum* met het *Nitras Ammoniæ* tot een bezwaarlyk in water oplosbaar zout, uit drie beginſelen beſtaande, naamlyk *Oxydum Hydragyri*, vlugloog-zout en ſalpeter zuur, een *Nitras Hydrargyro Ammoniacalis*, welk zout zonder twyffel ſterker werkt, en by het onvolkomen *oxydum* nu in meerdere, dan in mindere mate, tegenwoordig is, en wiens hoeveelheid nooit alleen uit de kleur door den ervarendſten Apothekar zal kunnen bepaald worden. Dit zout, wordt wel, door bydoen van meerder vlug zout, ontbonden,

maar 'er wordt te gelyk een gedeelte van het *oxydum hydrargyri* wedergebragt tot den ſtaat van metaal, waar door het poeder ene gryſe kleur aanneemt.

De tekens van de aanwezigheid van vlugloog-zout in dit præparaat laten zich gemakkelyk ontdekken; want, offſchoon het met alle voorzorg is bereid, geeft het echter, met levendige kalk gevrewen, den reuk van vlugloog-zout van zich.

3. Eindelyk uit hoofde dat de *mercurius ſolubilis*, zo gemakkelyk, en wel alleen door vrywing met water, wordt *gereduceerd*, en dit ook door het zonnelicht geſchiedt, kan men het ook bezwaarlyk in pillen voorſchryven.

Men moet de ſpoedige *reductie* der *mercur. ſolub.* zoeken in de aanwezigheid van het vlug zout, uit oorzaak dat het vlug zout wordt gedecomponeerd, trekkende deszelfs *hydrogenium*, het *oxygenium* uit het *oxydum* tot zich, 't welk hier door tot den ſtaat van metaal wordt wedergebragt, terwyl 'er uit de vereniging van het *hydrogenium* met het *oxygenium* water ontſtaat, en het ander *principium*, het *Azote*, wegvliegt. —— De onzekere werking derhalven van het geneesmiddel, 't welk dikwyls, in ene kleine gifte hevige kwyling verwekt, en waar in men het dikwyls lang kan geven, zonder dat men dit onaangenaam toeval beſpeurt,

moet

moet niet altyd aan de gesteldheid van den lyder worden toegeschreven, maar dikwyls aan de *præparatie* zelve, welke zeer onzeker en twyfelagtig is, dus dat zelfs de vlyt en voorzichtigheid van enen *Hahneman* ter bereiding van dit geneesmiddel nodig is, gelyk blykt uit ene noot in het *Dispensatorium Edenburgense*, door HAHNEMAN vertaald (*a*)

Daar nu dit zo bezwaarlyk te bereiden geneesmiddel van ene onzekere kragt is, en niets, voornamelyk in het geneezen der *Lues venerea*, voor andere geneesmiddelen vooruit heeft zou ik het niet wel een plaats kunnen toestaan onder andere officinale geneesmiddelen.

Murias hydrargyro-ammonicalis of *Calx hydrargyri alba*, gewoonlyk *Mercurius præcipitatus albus* genaamd.

§. XX.

Daar dit *præparaat* op verschillende wyzen wordt bereid, zo blykt dat het ook van eenen verschillenden aart moet zyn.

Deze schynt de beste wyze van bereiding te zyn; — men neme sublimaat en sal ammoniak, van elk

 e-

[*a*] *Neues Edemb. Dispensator.* Th II. f. 247.

even veel; ontbinde dezelve in ene genoegzame hoeveelheid gedestilleerd water; doe by deze ontbinding ene ontbinding van gezuiverde Potasch in gegedestilleerd water, zo lang het *præcipitaat* wit nedervalt: —— want zo ras men ziet, dat de kleur naar het gele begint te trekken, dan moet men 'er voor al niet meer bydoen. Men ſcheidt het zetsel 'er af, wascht het met gedestilleerd water, en droogt het op vloeipapier in de ſchaduw, om dat het in de warmte geel wordt, en een gedeelte vlug zouts verliest, en in de zon enigzins bruinagtig wordt. Gedurende deze bewerking trekt de Potasch een gedeelte zee-zout zuur tot zich; terwyl het ander-gedeelte met het *oxydum* der kwik verenigd blyft tot een bezwaarlyk oplosbaar zout, uit drie *principia* beſtaande; de *mercurius præcipitatus albus* is dus gene zuivere *Calx Mercurii.*

Wy ontkennen niet, dat men door deze bewerking altyd geen zout van ene zekere en bepaalde werking verkrygt, om dat de evenredigheid der *Principia* zomwylen verſchilt naar mate van de hoeveelheid van het bijgedane *lixivium alcalinum*: maar, om dat het alleen geſchikt is voor het uitwendig gebruik, behoeft men juist hier niet zo bezorgd te zyn omtrent deszelfs bereiding, als wel by andere tot inwendig gebruik geſchikte geneesmiddelen.

Dit præparaat verſchilt zeer veel van dat, 't welk

al-

alleen uit de ontbinding van kwik in ſalpeter zuur, door behulp van zout-zuur, of *Murias ſodae* wordt gepræcipiteerd, want, als dit wel afgewasſchen is, verſchilt het niet veel van *mercurius dulcis.*

Murias Hydrargyri acerrimus, of *Hydrargyrus muriatus fortior. Phar. Chir. Lond.*

Nadien men dit geneesmiddel in ene kleine gifte als een allerkragtigst geneesmiddel in verouderde venus ziekten aanpryst, zullen wy hier deszelfs bereiding mededelen.

Men neemt één once *murias hydrargyro-ammoniacalis* of witte kwik-kalk, ontbindt dit, door ene matige warmte, in zo veel zout zuur, als nodig is, en, na ene genoegzame uitdamping, verzamelt men de fyne draadwyze kryſtallen: hier ontſtaat geen *murias hydrargyri acris* met overvloedig zuur, maar een *murias hydrargyro-ammoniacalis* met overvloedig zuur, want, met levendige kalk gevrewen, geeft het teken en van vlugloog-zout.

